

SODANKYLÄN KUNNAN JULKAISUJA 2022

KUNTALAISTEN HYVINVOINNIN, TERVEYDEN JA ARJEN TURVALLISUUDEN SUUNNITELMA, HYVINVOINTIKERTOMUS VUOSILLE 2022 – 2025

HYVÄKSYTTY

PERUSTURVALTK 18.5.2022 62 §, TEKNINEN LTK 18.5.2022 41 §, SIVISTYSLTK 24.5.2022 51 §

KH 6.6.2022 228 §, KV 16.6.2022 42 §

Sisältö

Kuvio- ja taulukkoluetelo	3
JOHDANTO	5
OSA I: INDIKAATTORIEN JA MUUN TIEDON OSOITTAMA HYVINVOINTI JA ARJEN TURVALLISUUS	6
SODANKYLÄSSÄ 2017 -2021	
1. Korona epidemian vaikutukset kuntalaisten hyvinvointiin, arjen turvallisuuteen ja palvelujärjestelmään	6
2. Talous ja elinvoima hyvinvoinnin ja arjen turvallisuuden edistäjinä	6
2.1 Sodankylän väestö	6
2.2 Asuminen ja tulotaso	7
2.3 Elinkeinot ja työllisyys	8
2.4 Terveystiedon edistäminen kunnan eri toimialoilla	10
2.5 Arjen turvallisuus	11
3. Hyvinvointi ja arjen turvallisuus eri ikäryhmissä	11
3.1 Lapset, varhaisnuoret ja lapsiperheet	14
3.2 Nuoret ja nuoret aikuiset	17
3.3 Työikäiset	20
3.4 Ikäihmiset	24
4. Yhteenveto kuntalaisten hyvinvoinnin ja arjen turvallisuuden tilasta vuosina 2017 – 2021	28
4.1 Sodankylän vahvuudet	28
4.2 Sodankylän kehittämiskohteet	29
OSA II KUNTALAISTEN HYVINVOINNIN JA ARJEN TURVALLISUUDEN SUUNNITELMA VUOSILLE 2022 - 2025	
1. Kuntastrategian ja valtuusto-ohjelman painopisteet ja linjaukset	31
2. Hyvinvointi ja arjen turvallisuuden suunnitelma vuosille 2022 – 2025	32
3. Sodankylän hyvinvoinnin, terveyden ja arjen turvallisuuden suunnitelman käsittely. lautakunnissa, kunnanhallituksessa ja kunnanvaltuustossa	38
Liitteet	
Liite 1. Kuntien hyvinvointityötä säätelevät lait ja ohjelmat	39
Liite 2. Kuntien ja hyvinvointialueen tehtävät 1.1.2023	39
Liite 3. Kuntien HYTE-kerroin ja siihen vaikuttavat prosessi-, tulos- ja arjen turvallisuusindikaattorit	41
Liite 4. Kuntalaisten osallistaminen hyvinvointisuunnitelman laadintaan	46
Liite 5. Kuntajohdon, liikunnan, kulttuurin, lukiokoulutuksen, perusopetuksen ja perusterveydenhuollon vahvuudet ja kehittämiskohteet (TEAvisari/THL)	47
Liite 6. Sodankylän kouluterveyskyselyn tuloksia syksy 2021 (THL)	53

Kuvio- ja taulukkoluetelo

Taulukko 1. Sodankylän kunnan merkittävimmät tuloerät ja toimintakate, kehitys 2017 – 2021	6
Kuvio 2. Demografinen huoltosuhde Sodankylässä vuosina 2017 – 2021 (Lähde: Sotkanet)	7
Kuvio 3. Gini-kerroin, käytettävissä olevat tulot vuosina 2017 – 2020 (Sotkanet)	7
Kuvio 4. Yleinen pienituloisuusaste 2017 – 2020 (Sotkanet)	8
Kuvio 5. työttömien työnhakijoiden osuus työvoimasta Lapin kunnissa (lähde TEM työnvälitystilasto 2/2022)	8
Kuvio 6. Nuorten aktivointiaste työllisyyden kuntakokeilussa mukana olevissa kunnissa 2/2022	9
Kuvio 7. Kaikkien aktivointiaste aikajanalla huhtikuu 2021 – tammikuu 2022 Sodankylän kunta	9
Kuvio 8. Pitkäaikaistyöttömien aktivointiaste aikajanalla elokuu 2021 – marraskuu 2021	10
Kuvio 9. Alle 25-vuotiaiden työttömien työnhakijoiden osuus alle 25-vuotiaasta työvoimasta aikajanalla 2017-2022	10
Kuvio 10. Terveystiedon aktiivisuus kokonaisuus Sodankylässä 2021 (lähde: TEAviisari, 20.1.2022 päivitetty)	11
Taulukko 11. Terveystiedon aktiivisuus kokonaisuus Sodankylässä, vuosina 2017 - 2021.	11
Taulukko 12. Terveystiedon aktiivisuus kokonaisuus Sodankylässä 2020 vertailutieto verrokikunnittain. (lähde: TEAviisari, päivitetty 20.1.2022)	11
Kuvio 13. Poliisin tietoon tulleet henkeen ja terveyteen kohdistuneet rikokset/1000 asukasta (Sotkanet)	12
Kuvio 14. Poliisin tietoon tulleet omaisuusrikokset/1000 asukasta (Sotkanet)	12
Kuvio 15. Poliisin tietoon tulleet kaikki huumausainerikokset/1000 asukasta (Sotkanet)	13
Kuvio 16. Liikennevahingoissa loukkaantuneet, vakavasti loukkaantuneet ja kuolleet Sodankylässä vuosina 2017 – 2020	13
Kuvio 17. Koti ja vapaa-ajan tapaturmiin liittyvät hoitojaksot/10 000 asukasta (Sotkanet)	14
Kuvio 18. Kokee terveytensä kesinkertaiseksi tai huonoksi/Sodankylä (Kouluterveyskysely/THL 2021)	15
Kuvio 19. Koulukiusattuna vähintään kerran viikossa, % 4. ja 5. luokan oppilaista (THL kouluterveyskysely 2021)	16
Kuvio 20. Kokenut vanhempien ja muiden huoltajien aikuisten fyysistä väkivaltaa vuoden aikana, % 4. ja 5. luokan oppilaat (THL kouluterveyskysely 2021)	16
Kuvio 21. Taulukko 21. Koulun yksilökohtainen oppilashuolto/kuraattorien ja psykologin asiakkaat 2018 – 2022	18
Taulukko 22. Yhteisöllinen oppilashuoltotyö 2018 – 2022	18
Kuvio 23. Syrjäytymisriskissä (ei työssä, ei opiskele, ei ole varusmiespalveluksessa) olevat 18 – 24-vuotiaat, % vastaavanikäisistä (Sotkanet)	17
Kuvio 24. Koulutuksen ulkopuolelle jääneet 17 – 24-vuotiaat, % vastaavanikäisestä väestöstä (Sotkanet)	17
Kuvio 25. Nuorisotyöttömät, % 18 – 24 – vuotiaasta työvoimasta (lähde: Sotkanet.fi)	19

Kuvio 26. Toimeentulotukea pitkäaikaisesti saaneet 25 – 64 vuotiaat, % vastaavan ikäisestä väestöstä (lähde Sotkanet.fi)	20
Kuvio 27. Perusterveydenhuollon avohoidon lääkärikäynnit (kaikki yhteystavat)/1000 asukasta kohden vuosina 2017 – 2020 (Sotkanet)	21
Taulukko 28. Sodankylän erikoissairaanhoidon avohoidon käynnit ja hoitopäivät 2016 – 2021 (lähde: LSHP:n tilastot 12/2021)	21
Taulukko 29. Sodankylän kunnan suun terveydenhuollon asiakaskäynnit ja potilaiden määrät vuosina 2017 - 2021	
Kuvio 30. Vammojen ja myrkytysten vuoksi sairaalassa hoidetut 25-64-vuotiaat / 1 000 vastaavan ikäisistä (lähde: sotkanet.fi)	21
Kuvio 31. Alkoholimyynti asukasta kohti 100 %:n alkoholina, litraa (Sotkanet)	22
Kuvio 32. Sairauspäivärahaa saaneet 25 - 64-vuotiaat / 1 000 vastaavan ikäistä kohti (lähde: Sotkanet.fi)	22
Kuvio 33. Mielenterveysperusteisesti sairauspäivärahaa saaneet 25 - 64-vuotiaat / 1 000 vastaavan ikäistä (lähde: Sotkanet)	23
Kuvio 34. Työkyvyttömyyseläkettä saavat 25 - 64-vuotiaat, % vastaavan ikäisestä väestöstä (Lähde: Sotkanet)	
Taulukko 35. Väestöennuste 2021 yli 65-vuotiaat (Stat.fi 26.11.2021)	24
Taulukko 36. Täyttä kansaneläkettä saaneet 65 vuotta täyttäneet, % vastaavan ikäisestä väestöstä(Sotkanet)	24
Kuvio 37. Perusterveydenhuollon avohoidon lääkärikäynnit 65 vuotta täyttäneillä / 1 000 vastaavan ikäistä	25
Kuvio 38. Erityiskorvattavat lääkkeisiin oikeutetut 65-vuotta täyttäneistä prosentteina vastaavan ikäisestä väestöstä (Lähde: Sotkanet.fi)	25
Kuvio 39. Depressiolääkkeistä korvausta saaneet 65 vuotta täyttäneet, % vastaavan ikäisestä väestöstä (Lähde: Sotkanet,fi)	26
Kuvio 40. Psykiatrian laitoshoidon hoitopäivät 65 vuotta täyttäneillä / 1 000 vastaavanikäistä (Lähde. Sotkanet.fi)	26
Kuvio 41. Itsensä yksinäiseksi tuntevien osuus (%), 75 vuotta täyttäneet koko maa, lappi(Lähde. Sotkanet.fi)	26
Kuvio 42. Vammojen ja myrkytysten vuoksi sairaalassa hoidetut 65 vuotta täyttäneet, % vastaavanikäisestä väestöstä (Lähde. Sotkanet.fi)	27
Kuvio 43. Hyvinvoinnin ja arjen turvallisuuden suunnitelman painopisteet 2022 – 2025	32

JOHDANTO

Kuntalain 1 §:n perusteella hyvinvoinnin edistäminen on kunnan perustehtävä. Terveystieteiden lain 12 §:n 1 mom. velvoittaa kuntia raportoimaan valtuustolle vuosittain kuntalaisten terveydestä ja hyvinvoinnista sekä toteutetuista toimenpiteistä. Sosiaalihuoltolaki 7 §:n mukaan kunnan on huolehdittava rakenteellisella sosiaalityöllä sosiaalista hyvinvointia ja sosiaalisia ongelmia koskevan tiedon välittämisestä ja sosiaalihuollon asiantuntemuksen hyödyntämisestä hyvinvoinnin, terveyden ja arjen turvallisuuden edistämiseksi. Kunnan ylin johto eli kunnan valtuusto on vastuussa strategisista päätöksistä, joilla edistetään kuntalaisten hyvinvointia, terveyttä ja arjen turvallisuutta. Kunnan valtuustolle on kerran valtuustokaudessa valmisteltava laajempi hyvinvointikertomus. SOTE-järjestämislain mukaisesti kuntien sote-palvelut siirtyvät hyvinvointialueelle vuoden 2023 alusta, mutta kuntalaisten hyvinvoinnin, terveyden ja arjen turvallisuuden edistämisestä vastaa edelleen kunta.

Valtioneuvoston Hyvinvoinnin, terveyden ja turvallisuuden edistäminen 2030 - valtioneuvoston periaatepäätös (2020) sekä toimeenpanosuunnitelma (2021) sekä Lapin hyvinvointi- ja turvallisuusohjelmien toimeenpanosuunnitelma 2020 – 2025 ovat myös pohjana kuntien hyvinvointi- ja arjen turvallisuussuunnittelussa. Lapin yhteisiä turvallisuusteemoja ovat: liikkumisen turvallisuus, turvallinen kasvu- ja oppimisympäristö, nuorten huumeiden käyttö, lapsiperheiden ja nuorten tuki, kylien ja taajamien turvallisuus, ikääntyneiden ja maahanmuuttajien turvallisuus.

Laajassa hyvinvointi- ja arjen turvallisuussuunnitelmassa asetetaan kunnissa paikallisiin olosuhteisiin ja tarpeisiin perustuvat hyvinvoinnin- ja arjen turvallisuuden edistämisen painopisteet, tavoitteet ja niitä tukevat toimenpiteet sekä vastuutahot. Suunnitelmaa päivitetään vuosittain osana kunnan muuta strategia-, ohjelma-, talousarvio-, toiminta- ja käyttösuunnitelmatyötä.

Hyvinvointikertomuksessa yhdistetään hyvinvoinnin ja arjen turvallisuuden indikaattoritietoa toimintaympäristöstä saatuaan tietoon, jolloin hyvinvointikertomusta voidaan hyödyntää monipuolisesti kunnan talouden ja toiminnan suunnittelussa. Laaja hyvinvointikertomus ohjaa kunnan hyvinvointipolitiikkaa ja -taloutta. Hyvinvointikertomuksessa asetettujen tavoitteiden ja määriteltyjen painopistealueiden ja toimenpiteiden (= hyvinvointisuunnitelma) lisäksi kertomus kokoaa yhteen kunnan hyvinvointiin- ja arjen turvallisuustyöhön liittyvät asiakirjat ja ohjelmat.

Hyvinvoinnin ja arjen turvallisuustyö jää kunnalle hyvinvointialueiden muodostumisen vuoden 2023 jälkeenkin ja sitä toteutetaan kuntien, hyvinvointialueen ja järjestöjen ym. toimijoiden kanssa yhteistyössä. **(Liite 1,2)** Hyte-kertoimen mukaista valtionavustusta maksetaan kunnille vuoden 2023 alusta hyvin hoidetusta ennalta ehkäisevästä työstä. Vuonna 2021 Sodankylän kunnan hyvinvoinnin edistämisen valtionapu olisi ollut 18.8 €/asukas, joka on n. 154.000 €. HYTE-kertoimen pohjana ovat kunnan toimintaa kuvaavat väestön hyvinvointia ja terveyden edistämistä kuvaavat prosessi-indikaattorit sekä kunnan väestön terveyttä ja hyvinvointia kuvaavat tulosindikaattorit. **(Liite 3)** Sodankylän kunnan hyvinvointikertomus toteutetaan Kuntaliiton hallinnoiman sähköisen hyvinvointikertomuksen mallin mukaisesti. Vuosittain raportoidaan kunnanhallitukselle ja valtuustolle hyvinvoinnin ja arjen turvallisuuden toteutumisesta.

Hyvinvointikertomuksen koordinoivastuu on Sodankylän kunnassa hallintopalveluissa, jossa koordinoivaa työtä on tehnyt osa-aikainen hyvinvointikoordinaattori vuoden 2021 alusta. Kunnan johtoryhmä toimii hyvinvointikertomustyön ohjausryhmänä. Vuoden 2023 alusta hyvinvointityön koordinoivastuu siirtyy hyvinvointi- ja sivistyslautakunnalle. Tärkeää on palauttaa aikaisemmin toimineet hyvinvointityön edistämisen rakenteet mm. kunnan poikkihallinnollinen hyvinvointityöryhmä sekä pari kertaa vuodessa kokoontuva laajempi hyvinvointifoorumi.

Kuntalaisten hyvinvoinnin ja arjen turvallisuuden eteen tekevät työtä monet tahot, kuten poliisi, pelastuslaitos, seurakunta, yritykset, kyläyhdistykset, vapaaehtoisjärjestöt ja muut kolmannen sektorin toimijat. Lisäksi kunnassa on myös lakisääteisiä toimijoita, kuten vanhus- ja vammaisneuvosto sekä nuorisovaltuusto, jotka työskentelevät edustamansa ryhmän hyvinvoinnin edistämiseksi. Vuoden 2023 kunnan yhtenä uutena yhteistyötahona on Lapin hyvinvointialue.

THL:n ja AVI:n suositus on turvallisuusteeman mukaan ottaminen laajaan hyvinvointikertomukseen nimenomaan kuntalaisten arjen turvallisuuden näkökulmasta. Laaja hyvinvointikertomus ei sisällä turvallisuuskäsitteen sisällä olevaa varautumisteemaa. Arjen turvallisuuden seuraamiselle on määritelty omat indikaattorit. **(Liite 3)**

Sodankylän kuntalaisten hyvinvointiin liittyvää indikaattoritietoa on saatavilla sähköisen hyvinvointikertomuksen perus- ja täydentävistä indikaattoreista sekä kunnan omista tilastoista ja kyselyistä. Sähköisessä hyvinvointikertomuksessa on käytetty useita tietolähteitä, joista yleisin on THL:n Sotkanet.fi – tilastot sekä TEA-viisari. Kunnan indikaattoritietoja verrataan aikaisemmin sovittuihin vastaaviin väestö- ja elinkeinorakenteen kuntiin. Kunnan johtoryhmä on valinnut edellisellä suunnitelmakaudella

indikaattoritietojen vertailukunniksi **Kittilän, Sotkamon ja Nurmeks**. Lisäksi kunnan indikaattorituloksia verrataan **Lapin ja koko maan** indikaattorituloksiin.

Lapin maakunnallinen järjestöneuvottelukunta on laatinut järjestöyhteistyö suosituksen Lapin kunnille vuonna 2020, jonka perusteella esim. Sodankylän kunta on allekirjoittanut puitesopimuksen Järjestökeskus Kitisen kanssa järjestöyhteistyön edistämiseksi.

Eri kohderyhmille on annettu mahdollisuuksia suunnitelmatyöhön osallistumiseen, mutta mm. korona sekä sote-valmistelun kiireet ovat rajoittaneet osallistumista. Kuntalaisten hyvinvoinnin ja arjen turvallisuuden edistäminen kuuluu meille jokaiselle. **(Liite 4)**

OSA I: INDIKAATTORIEN JA MUUN TIEDON OSOITTAMA HYVINVOINTI JA ARJEN TURVALLISUUS SODANKYLÄSSÄ 2017 -2021

1. Korona epidemian vaikutukset kuntalaisten hyvinvointiin, arjen turvallisuuteen ja palvelujärjestelmään

Eri indikaattorien ja kyselyjen mukaan lasten ja lapsiperheiden, nuorten ja työikäisten sekä ikääntyneiden psyykkisen jaksamisen, fyysisen kunnon ja toimintakyvyn ongelmat ovat lisääntyneet korona pandemian vuoksi. Kunnissa on palvelujen saatavuuden varmistamiseksi sovitettu palveluja yhteen, monialainen yhteistyö on lisääntynyt ja uusia toimintamalleja on otettu käyttöön, joita hyödynnetään jatkossakin. Kotiin vietävät palvelut ovat kasvaneet ja sähköiset palvelut on otettu laajasti käyttöön. Hoitoon pääsy on heikentynyt perusterveydenhuollossa ja jonot erikoissairaanhoidon ovat kasvaneet, joten hoitovelkaa on syntynyt. Koronatilanne on kuitenkin vahvistanut kuntien, järjestöjen, sairaanhoitopiirien ja maakunnallisten toimijoiden yhteistyötä.

1.1 Talous ja elinvoima hyvinvoinnin ja arjen turvallisuuden edistäjinä

Kunnan talous vuosina 2017 – 2020

Sodankylän kunnassa jatkuu talouden tasapainottamisohjelman toteuttaminen vielä vuoteen 2023 loppuun saakka. Kunnan valtuusto on hyväksynyt 16.12.2021 123 § Valtuusto-ohjelman vuosille 2021-2025 toimenpiteineen, jossa keskeisinä linjauksina ovat Sote-uudistus ja kunnan palvelurakenne, henkilöstö ja johtaminen, kunnan talous, hyvinvointi, viihtyisyys ja osallistuva yhteisö sekä toiminnan arviointi. Kuntalaisten hyvinvoinnin ja arjen turvallisuuden edistäminen edellyttää kunnalta hyvää rajapintayhteistyötä ja edunvalvontaa hyvinvointialueen kanssa. Yhteistyö ja jatkuva vuoropuhelu yritysten, järjestöjen ja seurakunnan kanssa ovat erittäin tärkeitä hyvinvointityössä.

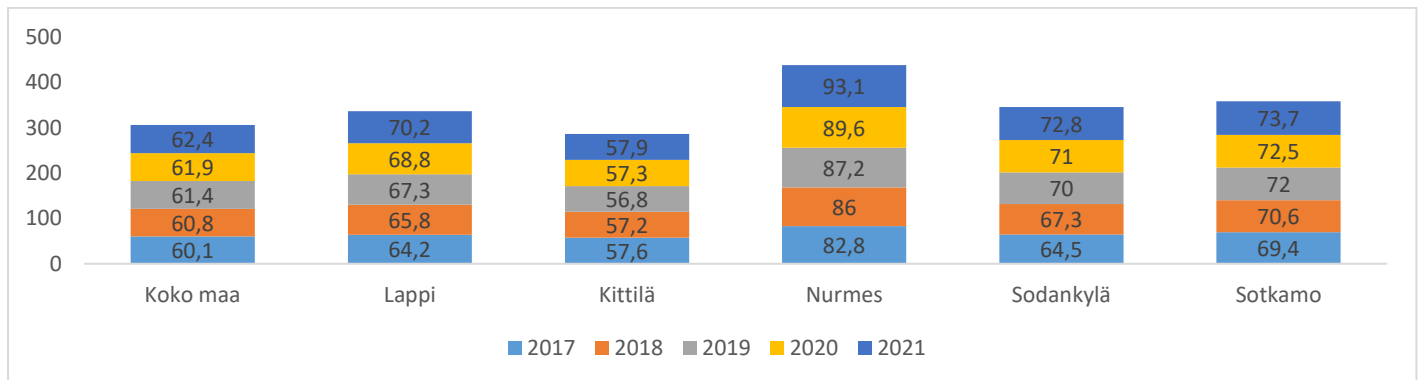
	2017	2018	2019	2020	2021
Valtionosuudet	26 015 493	25 672 734	25 302 034	30 408 302	27 223 905
Verotulot	36 539 818	36 286 457	37 288 449	41 214 258	43 937 469
Investoinnit, netto	4 504 372	5 024 757	2 456 850	3 169 622	1 424 694
Lainat	27 506 532	30 511 440	33 705 992	32 905 545	24 002 817
Toimintakate	-59 143 954	-61 129 558	-63 496 236	-62 922 628	-62 730 934

Taulukko 1. Sodankylän kunnan merkittävimmät tuloerät ja toimintakate, kehitys 2017 – 2021

1.2 Sodankylän väestö

Kunnan asukasluku vuoden 2021 lopulla oli 8187 henkeä. Alle 15-vuotiaita oli tuolloin 13.2 %, 15-64 vuotiaita 57.9 % ja yli 64-vuotiaita 28.9 % väestöstä. Tilastokeskuksen väestöennusteen mukaan väestön väheneminen jatkuu (tarkemmat luvut saadaan 31.3.2021 väestörakennetilastoissa (Stat.fi). Tällä hetkellä Sodankylän väestöennuste näyttää negatiiviselta. Sodankylän kunnan väestö vähenee ja ikääntyy vuoteen 2040 mennessä. Väestöennusteen mukaan Sodankylässä olisi vuoteen 2040 mennessä 6833 asukasta ja ikärakenne muuttuu siten, että vuonna 2040 suurin ikäryhmä olisi 75 – 79 vuotiaat.

Demografinen tai väestöllinen huoltosuhde ilmaisee, kuinka monta alle 15-vuotiaasta ja 65-vuotta täyttänyttä on sataa 15 - 64-vuotiaasta (työikäistä) kohti. Mitä enemmän on lapsia ja/tai eläkeikäisiä, sitä korkeampi huoltosuhteen arvo on. Sodankylän väestöllinen huoltosuhde on heikentynyt vuodesta 2017 vuoteen 2021 8.2 yksikköä, se on korkeampi tällä hetkellä kuin koko maassa, lapissa.

Kuvio 2. Demografinen huoltosuhde Sodankylässä vuosina 2017 – 2021 (Lähde: Sotkanet)

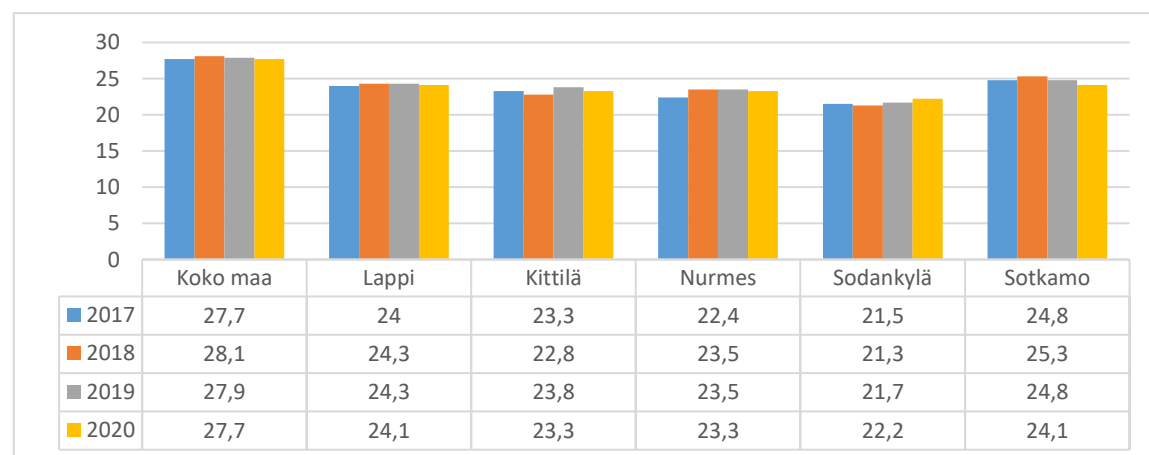
1.3 Asuminen ja tulotaso

Asuminen

Asuntokuntia Sodankylässä oli vuonna 2017 4089 ja vuonna 2020 4102. Sodankylässä kaikista asuntokunnista yhden hengen asuntokunnat ovat kasvaneet vuodesta 2019 43.3 % vuoteen 2020 44.1 %. Sodankylässä ei tilastojen mukaan ole asunnottomia. Yleistä asumistukea sai asuntokunnista vuonna 2017 6 % ja vuonna 2020 4.4 %. Yli 75-vuotiaista kuntalaisista kotona asui vuonna 2017 87.6 % ja vuonna 2020 89.8 %. Eläkkeensaajan asumistukea sai vuonna 2017 11.2 % ja vuonna 2020 10.4 % eläkeläisistä.

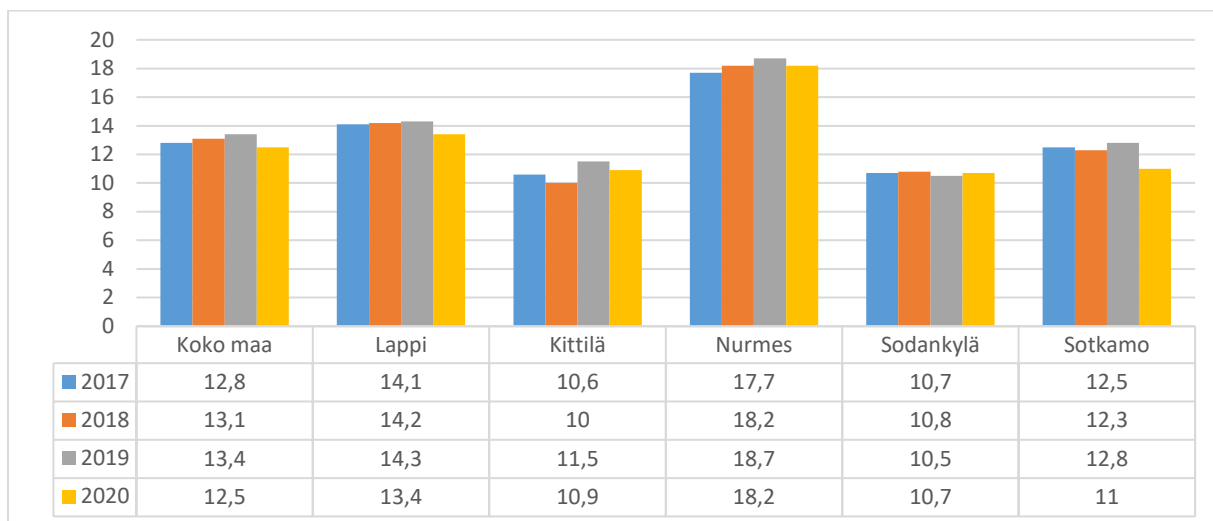
Tulotaso

Ginikerroin on yleisin tuloeroja kuvaava tunnusluku. Mitä suuremman arvon Gini-kerroin saa, sitä epätasaisemmin tulot ovat jakautuneet. Muihin kuntiin verrattuna tulosten jakaantuminen Sodankylässä on tasaisempaa kuin koko maassa, Lapissa ja verrokkikunnissa, joskin hienoista nousua on tulonjaon epätasaisempaan suuntaan vuodesta 2017 vuoteen 2020.

Kuvio 3. Gini-kerroin, käytettävissä olevat tulot vuosina 2017 – 2020 (Sotkanet)

Pienituloisuusaste kuvaa ns. pienituloisuusrajan alapuolelle jäävän väestön osuutta koko väestöstä. EU:n käyttämän määritelmän mukaan pienituloisia ovat henkilöt, joiden ekvivalenttirahatulo jää alle 60 prosenttiin koko väestön ekvivalentista mediaanitulosta. Sodankylässä pienituloisuusrajan alapuolelle jääviä väestöä on vähemmän kuin verrokkikunnissa, Lapissa ja Suomessa.

Kuvio 4. Yleinen pienituloisuusaste 2017 - 2020 (Sotkanet)

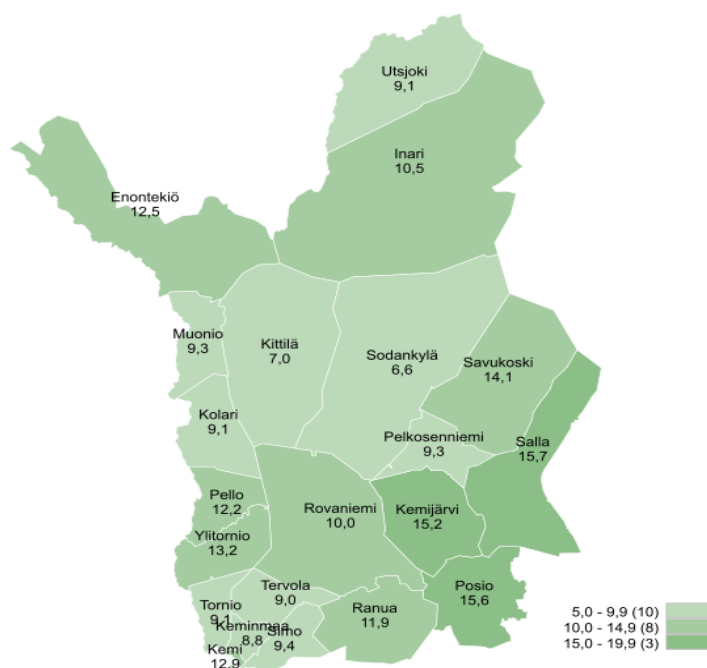
1.4 Elinkeinot ja työllisyys

Vuonna 2020 työpaikat jakautuivat aloittain seuraavasti: alkutuotanto 6,5 %, jalostus 27,4 % ja palveluala 66,2 %. Jalostuksen työpaikat ovat hienoisessa nousussa, mutta muuten muutokset ovat varsin pieniä.

Yrittäjähdistys on perustanut kunnan kehittämispalvelun myötävaikutuksella Sodankylän Likiliike-konseptin lisäämään alueen elinvoimaa, yrittäjien keskinäistä sekä yrittäjien ja kunnan yhteistyötä ja vaikuttamaan kuntalaisten ostoskäyttämiseen

Sodankylässä työttömien työnhakijoiden osuus työvoimasta on palautunut koronaa edeltävälle tasolle ja oli vuoden 2022 alusta alhaisin Lapin alueella.

Työttömien työnhakijoiden osuus työvoimasta kunnittain

TEM Työnvälitystilasto / Työ- ja elinkeinoministeriö, Työnvälitystilasto

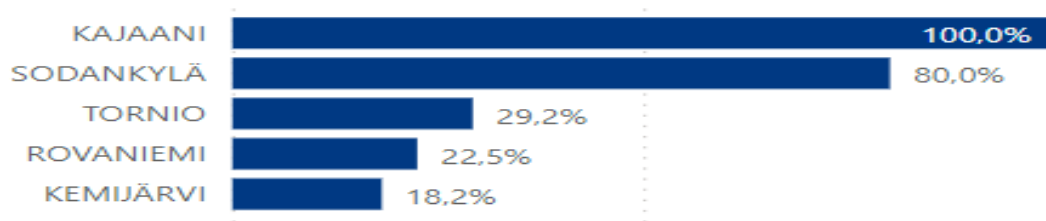
Kuvio 5. työttömien työnhakijoiden osuus työvoimasta Lapin kunnissa (lähde TEM työnvälitystilasto 3/2022)

Työllisyyden kuntakokeilu

Sodankylän kunta on mukana työllisyyden kuntakokeilussa, joka alkoi 1.3.2021 ja kestää vuoden 2023 loppuun saakka. Lapista kokeilussa on mukana Rovaniemi, Sodankylä, Kemijärvi, Tornio. Kokeilussa kotikunta vastaa TE-palveluiden eli julkisten työvoima- ja yrityspalveluiden tarjoamisesta asiakkailleen. Kuntakokeiluilla tavoitellaan työllisyysasteen nostoa sekä parempaa julkisten työvoimapalvelujen vaikuttavuutta tuomalla yhteen valtion ja kuntien resursseja, osaamista ja palveluita. Sodankylässä kuntakokeiluun siirtyi reilu 250 asiakasta. Kuntakokeilujen tavoitteena on nykyistä tehokkaammin edistää työttömien työnhakijoiden työllistymistä ja koulutukseen ohjautumista sekä tuoda uusia ratkaisuja osaavan työvoiman saatavuuteen. Kokeiluissa on tarkoitus kehittää palveluja, jotka tukevat työnhakijan työllistymistä sekä palvelumalleja, joissa asiakkaan tilanne ja palveluntarve huomioidaan yksilöllisesti. Kuntakokeilun asiakaskohderyhmään kuuluvat kunnissa asuvat nuoret alle 30-vuotiaat, maahanmuuttajat ja vieraskieliset ja työnhakijat, jotka eivät ole oikeutettuja ansiosidonnaiseen päivärahaan. Nuorten, alle 30-vuotiaiden palveluihin on kuntakokeilussa kiinnitetty erityistä huomiota ja nuorten aktivointiaste on korkea.

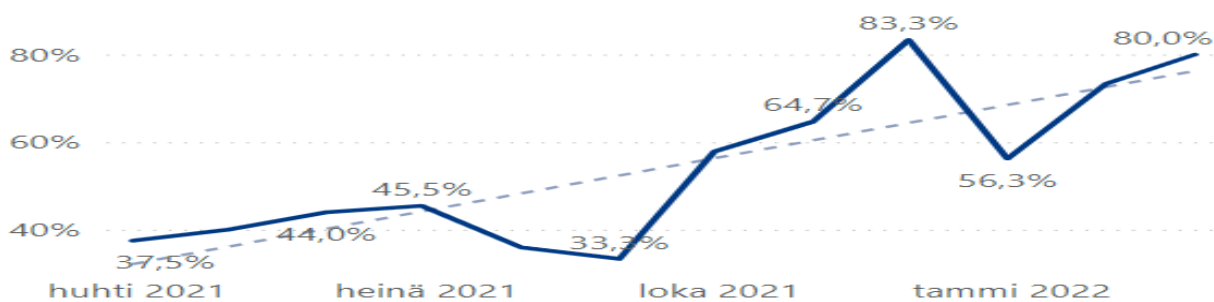

Kaikkien aktivointiaste - 2022/Helmikuu

Kuvio 6. Nuorten aktivointiaste työllisyyden kuntakokeilussa mukana olevissa kunnissa

Kaikkien aktivointiaste - Aikajana

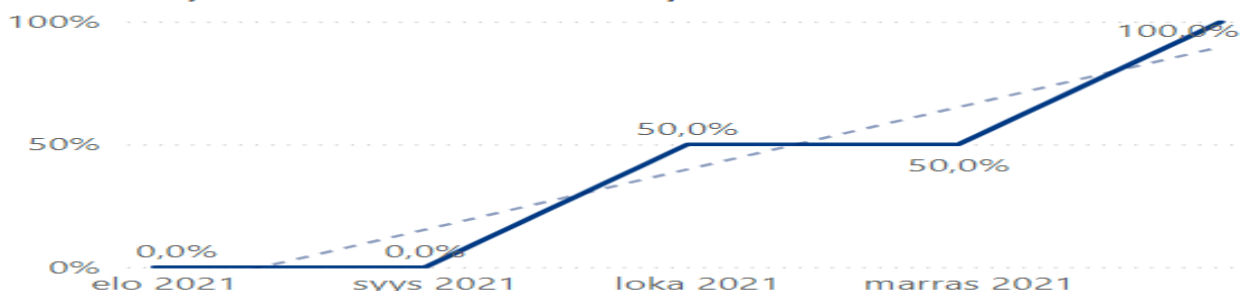

Kuvio 7. Kaikkien aktivointiaste aikajanalla huhtikuu 2021 – tammikuu 2022 Sodankylä

Nuorten pitkäaikaistyöttömien aktivointi on tärkeää. Nuoria on ohjattu eri palveluiden piiriin. Osa nuorista on työllistynyt suoraan avoimille työmarkkinoille. Sodankylässä on avoinna hyvin työpaikkoja, joihin ei tarvitse koulutusta. Lisäksi nuorille on tarjolla kaikki te-palveluiden palvelut mm. ammatinvalinnan ohjaus, uravalmennukset, työkokeilu jne. Nuorille on Sodankylässä tarjolla myös tutkintoihin johtavia työvoimapolitiittisia koulutuksia, näissä on yleensä mukana yritykset, jolloin työllistyminen koulutuksen jälkeen on todennäköisempää. Lisäksi syksyllä 2022 on alkamassa lähihoitaja koulutus, joille on kova tarve myös Sodankylässä. Kuntouttava työtoiminta on kunnan tarjoama palvelu, joka on viimesijaisin toimenpide, jos näyttää ettei nuori etene työllistymis- ja koulutuspolulla. Kunta tarjoaa nuorille myös sosiaalista kuntoutusta, tämä palvelu on tarjolla niille nuorille, jotka ovat esim. sairauslomalla. Nuorille on tarjolla myös työllistämistä edistävä monialainen yhteispalvelu (TYP), joka on kunnan, kuntakokeilun/te-toimiston ja kelan yhteinen toimintamalli. Kuntakokeilussa on yhtenä tavoitteena kasvokkain tapahtuva asiointi, jonka aikana

kartoitetaan ja tehdään nuorille realistinen suunnitelma ja ohjataan hänet oikeiden palveluiden piriin. Sodankylässä yhteistyöverkostot eri tahojen kanssa toimivat hyvin, se on ensisijaisen tärkeää.

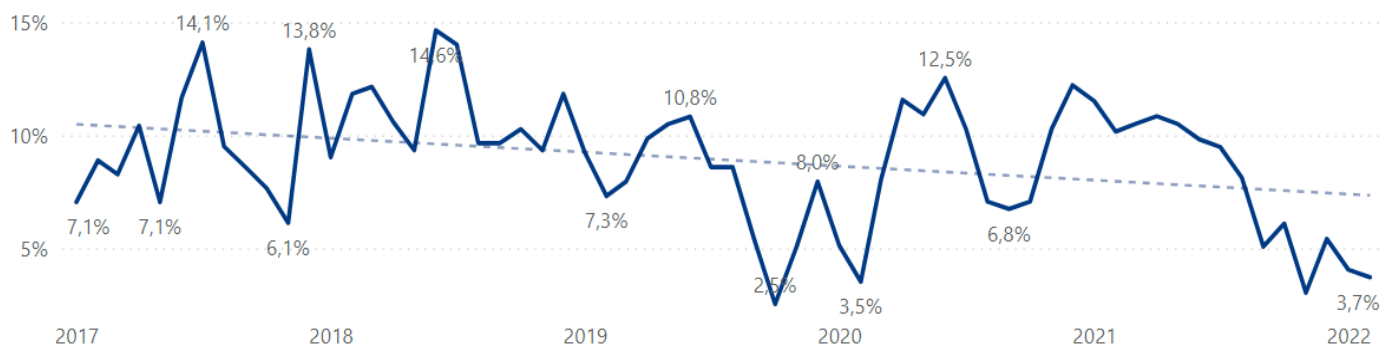
Pitkäaikaistyöttömien aktivointiaste - Aikajana

Kuvio 8. Pitkäaikaistyöttömien aktivointiaste aikajanalla elokuu 2021 – marraskuu 2021

Alle 25-vuotiaiden työttömien työnhakijoiden osuus alle 25-vuotiaasta työvoimasta - Aikajana

Kunta — SODANKYLÄ

Kuvio 9. Alle 25-vuotiaiden työttömien työnhakijoiden osuus alle 25-vuotiaasta työvoimasta aikajanalla 2017-2022

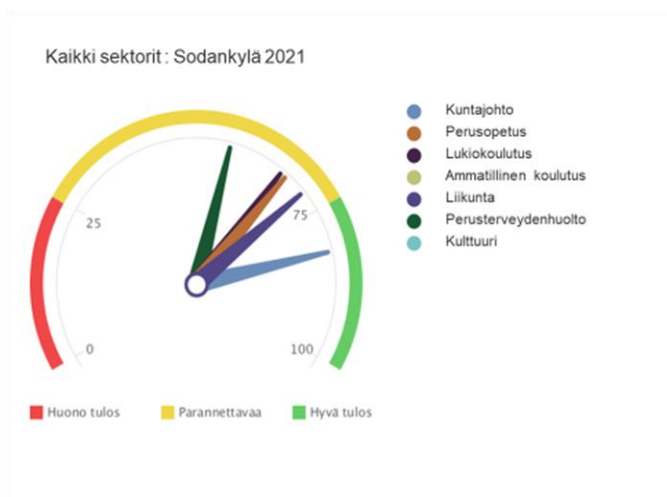
Yllä olevan kaavion mukaan Sodankylässä on alhainen alle 25-vuotiaiden työttömien osuus ikäluokastansa, 3,7 %. Vaihtelua tulee esim. koulujen päättymisien myötä. Vuodesta 2024 te-palvelut siirtyvät valtiolta kunnille. Palvelut järjestetään yhteistoiminta-alueella. Kunta tai useammasta kunnasta muodostuva yhteistoiminta-alue, jolla oltava 20 000 työvoimapohja (työikäisten määrä).. Tämän uudistuksen valmisteluun kuntien tulee osallistua ja olla aktiivisena toimijana. Lakiuudistus tulee lausuntokierrokselle keväällä 2022.

1.5 Terveydenedistämisasiivisuus kunnan eri toimialoilla

Sodankylän kunnan terveydenedistämisasiivisuus / kaikki toimialat

Sodankylässä vuonna 2021 THL/TEAvisarin mukaan kuntajohdon tulos oli hyvällä tasolla, mutta muiden ryhmien tuloksissa on parannettavaa, joskin kulttuurin ja perusterveydenhuollon tulos nousi hieman edellisestä mittauskerrasta.

[Tulokset - TEAvisari - Terveyden edistämisen vertailutietojärjestelmä](#). Oheisesta linkistä voi käydä erikseen katsomassa ryhmät ja TOP-10 kohdasta eri ryhmien vahvuudet ja kehittämiskohteet. Jatkossa on tärkeää, että TEAvisari-kyselyt menevät asiasta vastaaville toimihenkilöille ja kyselyt täytetään eri toimialoilla yhdessä keskustellen. TEAvisarin tulokset vaikuttavat kuntien HYTE-kerroin valtionapuun vuoden 2023 alusta. TEAvisarissa olevat TOP 10 keskeiset vahvuudet ja kehittämiskohteet löytyvät. **(Liite 5)** Kokonaisuutena Sodankylän terveydenedistämisasiivisuus oli hyvällä tasolla vuonna 2021 verrattuna koko maahan, Lappiin ja verrokkikuntiin ja se on ollut hyvin tasainen vuodesta 2017. Kunnan kaikilla sektoreilla on kuitenkin parannettavaa hyvälle tasolle pääsemiseksi.

Kuvio 10.

Terveysten edistämisaktiivisuus kokonaisuus Sodankylässä 2021
(lähde: TEAvisari, 20.1.2022 päivitetty)

Pisteet	2021	2020	2019	2018	2017
Kaikki sektorit	69	67	69	74	67
Kuntajohto	82	..	79	..	84
Perusopetus	..	..	67	..	73
Lukiokoulutus	..	66	..	85	..
Ammatillinen koulutus	..	..	..	..	..
Liikunta	..	71	..	76	..
Perusterveydenhuolto	..	56	..	51	..
Kulttuuri	67	..	55	..	..

Taulukko 11. Terveysten edistämisaktiivisuus kokonaisuus Sodankylässä, vuosina 2017 - 2021. (lähde: TEAvisari, päivitetty 20.1.2022)

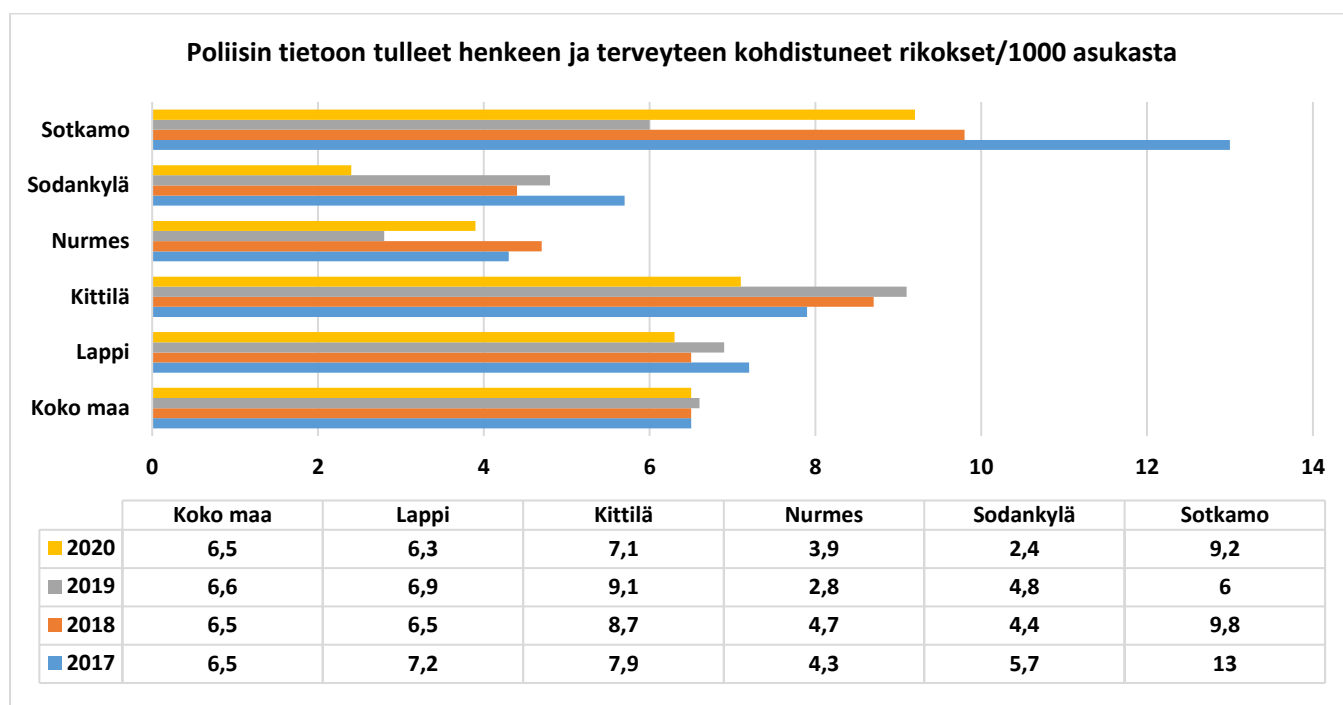
Indikaattori	Sodankylä	Lappi	Kittilä	Sotkamo	Nurmes	Koko maa
Terveysten edistämisaktiivisuus (kokon.)	69	62	60	66	56	68

Taulukko 12. Terveysten edistämisaktiivisuus kokonaisuus Sodankylässä 2020 vertailutieto verrokkikunnittain. (lähde: TEAvisari, päivitetty 20.1.2022)

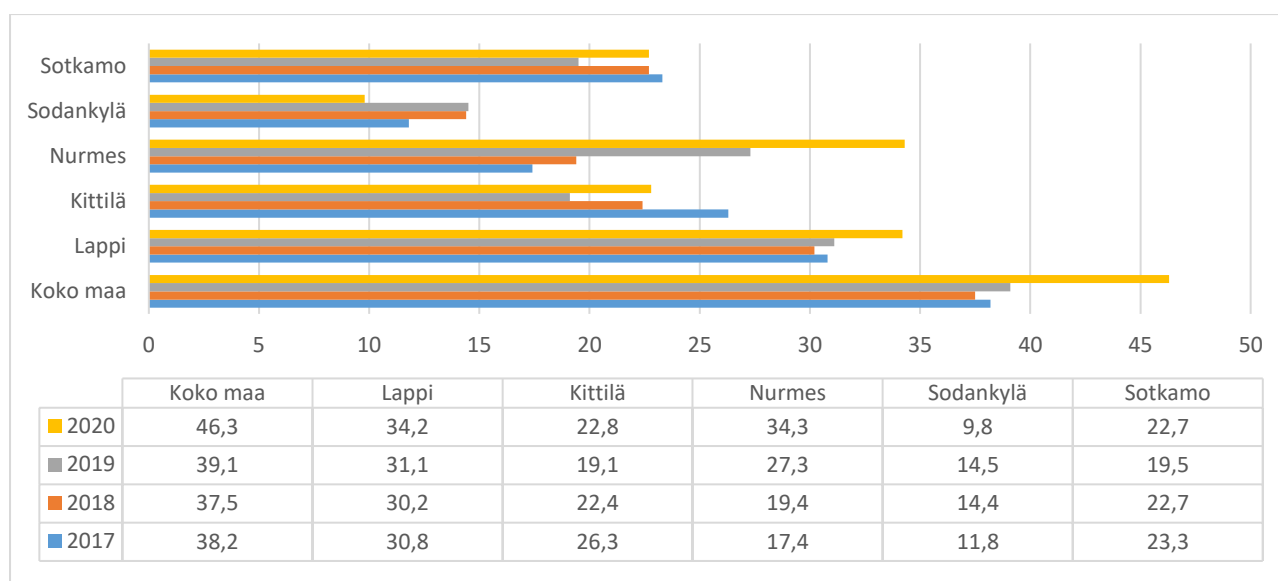
1.6 Arjen turvallisuus

Sodankylän poliisin tilastokatsauksen mukaan kaikkien rikosten ja rikkomusten määrä on vähentynyt 222 rikoksella vuodesta 2017 (1104 kpl) vuoteen 2020 (883 kpl). Liikenneturvallisuuden vaarantaminen on noussut 2017 236 kpl ja vuonna 2020 392 kpl, muut liikenne rikkomukset vähentyneet. Rattijuopumukset ovat pysyneet samalla tasolla vuodesta 2017 vuoteen 2020 n. 30 rattijuopumusta /vuosi. Henkeen ja terveyteen kohdistuvat rikokset ovat vähentyneet 2017 46 kpl ja vuonna 2020 19 kpl.

Sodankylän kunnassa oli vähän poliisin tietoon tulleita henkeen tai terveyteen kohdistuvia rikoksia vuonna 2020 verrattuna koko maahan, lappiin ja verrokkikuntiin. Sodankylän kunnassa on erittäin vähän poliisin tietoon tulleita omaisuusrikoksia/1000 asukasta kohden verrattuna koko maahan, lappiin ja verrokkikuntiin.

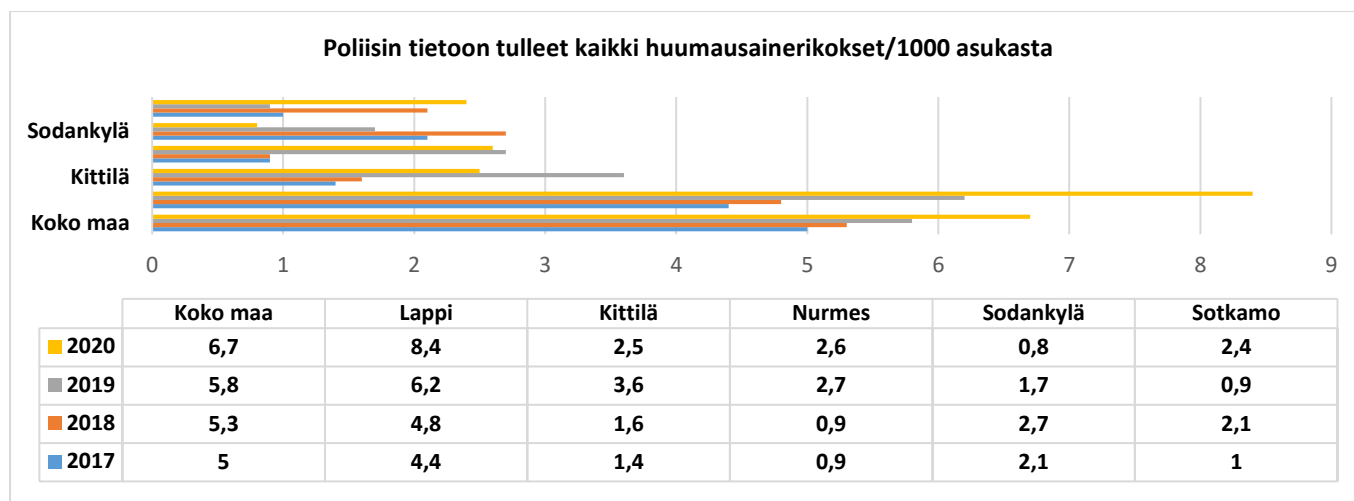

Kuvio 13. Poliisin tietoon tulleet henkeen ja terveyteen kohdistuneet rikokset/1000 asukasta (Sotkanet)

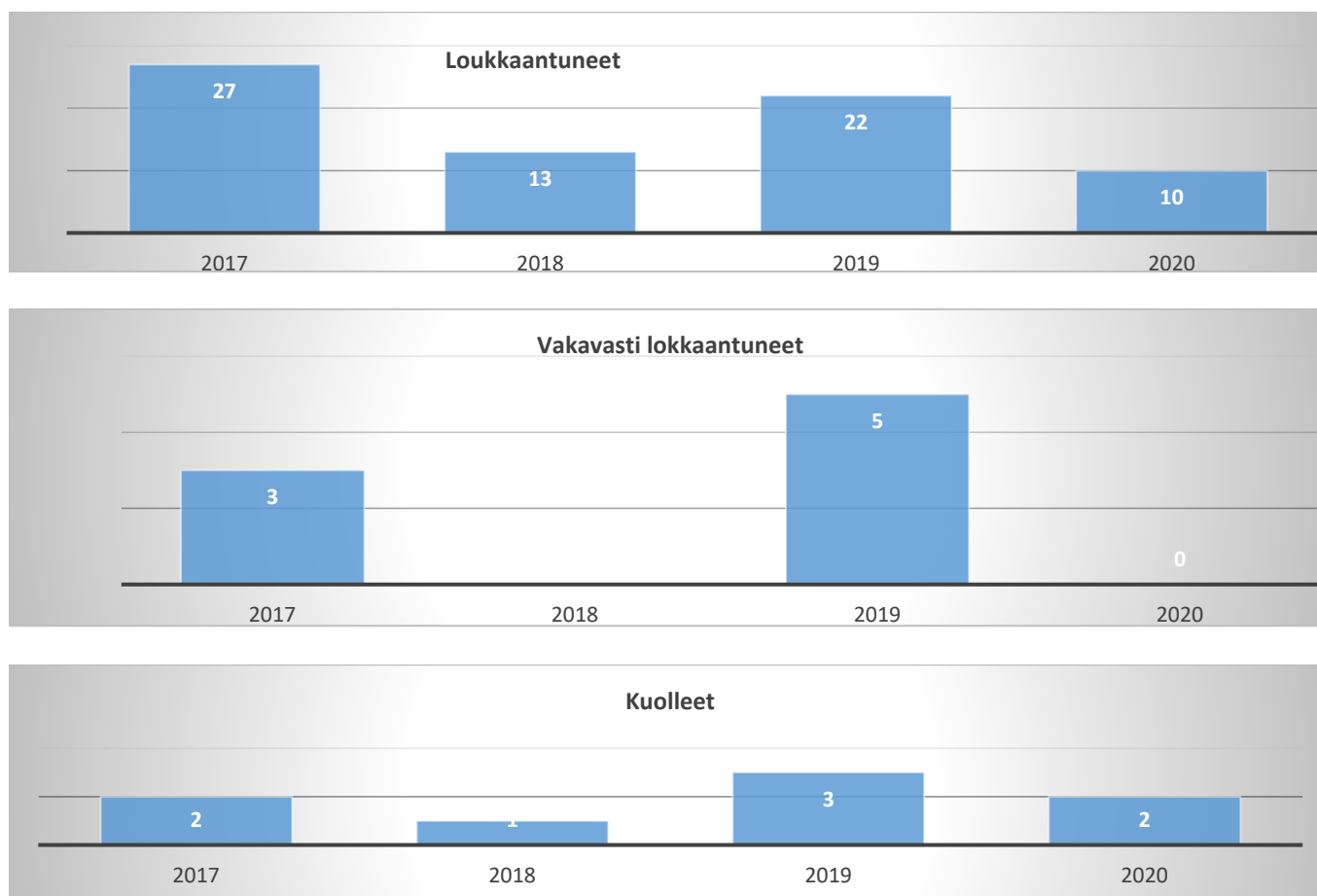
Kuvio 14. Poliisin tietoon tulleet omaisuusrikokset/1000 asukasta (Sotkanet)

Sodankylässä on erittäin vähän poliisin tietoon tulleita huumausainerikoksia/1000 asukasta kohden verrattuna koko maahan, Lappiin ja verrokkikuntiin ja Sodankylässä suuntaus on ollut laskeva vuodesta 2018.

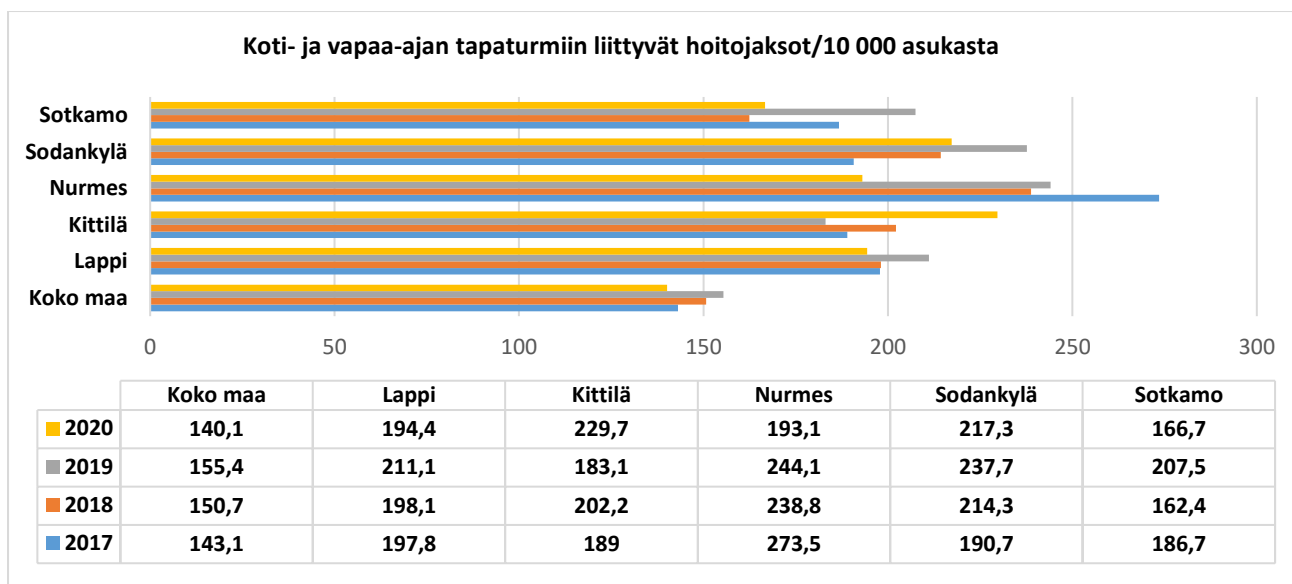
Kuvio 15. Poliisin tietoon tulleet kaikki huumausainerikokset/1000 asukasta (Sotkanet)

Kuntalaisille tehdyssä hyvinvointikyselyssä 5/2021 nousi erityisesti esille huoli liikenneturvallisuudesta 4-tiellä sekä teiden kunnossapidosta. Sodankylän liikenneturvallisuuteen tulisi kiinnittää huomiota yhdessä kunnan liikennetyöryhmän ja liikenneturvan edustajien kanssa mm. erilaisin turvallisuukskampanjoin eri kohderyhmille.

Kuvio 16. Liikennevahingoissa loukkaantuneet, vakavasti loukkaantuneet ja kuolleet Sodankylässä vuosina 2017 – 2020

Koti- ja vapaa-ajan tapaturmien määrät vuonna 2020 ovat Sodankylässä korkeampia kuin koko maassa, Lapissa ja osassa verrokkikunnista.

Kuvio 17. Koti ja vapaa-ajan tapaturmiin liittyvät hoitojaksot/10 000 asukasta (Sotkanet)

Edellä mainittujen arjen turvallisuutta kuvaavien indikaattorien valossa Sodankylä on turvallinen paikka asua. Myös kuntalaiset kokivat Sodankylän kunnan turvalliseksi asuinpaikaksi 5/2021 tehdyn kuntalaisille suunnatun hyvinvointikyselyn mukaan. Kuitenkin vammojen ja myrkytysten vuoksi sairaalassa hoidettujen 25-64-vuotiaiden sekä koti ja vapaa-ajan tapaturmiin liittyviä hoitojaksoja tulisi saada alennetuksi, sillä edellä mainittuihin liittyvät sairaalahoitojaksot ovat suuria.

2. Hyvinvointi, terveys ja arjen turvallisuus eri ikäryhmissä

3.1 Lapset, varhaisnuoret ja lapsiperheet

Kunnanvaltuusto hyväksyi lasten ja nuorten hyvinvointiohjelman vuosille 2021 - 2023 17.5.2021. Ohjelmaan on koottu lasten, nuorten ja perheiden hyvinvointia kuvaavat tärkeimmät indikaattorit ja tiedot. Lasten ja nuorten hyvinvointiohjelmassa on asetettu tavoitteet ja toimenpiteet vuosille 2021-2023 sekä kuvattu kunnan nykyiset palvelujärjestelmät ja lasten ja nuorten hyvinvointia uhkaavat tekijät. Vuosille 2021 – 2023 ohjelmaan on koottu erilaisia kehittämistarpeita, joita ovat mm. ennaltaehkäisevän työn rakenteet, resurssit, toiminnan kehittäminen ja toiminnan arviointi. Lasten ja nuorten yhteisöllisyyden ja osallisuuden sekä erilaisiin nivelvaiheiden (esiopetus-alakoulu -yläkoulu-toinen aste) tukiin tulee kiinnittää huomiota. Myös koulunuorisotyön, opiskeluhoitopalveluiden, mielenterveyspalveluiden ja nuorisotyön saatavuuteen tulee kiinnittää huomiota. Lisäksi järjestöyhteistyö on todella tärkeää lasten ja nuorten tukena.

Varhaiskasvatusta ohjaa varhaiskasvatuslaki. Kunnan varhaiskasvatussuunnitelmassa sekä saamenkielinen varhaiskasvatussuunnitelmassa keskeisinä tavoitteina ovat lasten osallisuuden vahvistaminen, eriarvoisuuden vähentäminen sekä moniammatillisen yhteistyön edelleen kehittäminen. Kaikilla lapsilla on yhtäläinen oikeus varhaiskasvatukseen

Sivistyksen suunnitelma 2020–2022 ”Rohkea, yhteisöllinen ja utelias – sivistyspalvelut rakennetaan yhdessä.” painopistealueina ovat johtamisen kehittäminen, lukutaidon edistäminen ja sitä edistävät rakenteet sekä tasa-arvon ja yhdenvertaisuuden edistäminen.

Liikunta- ja vapaa-ajan palveluiden kehittämisen suunnitelmissa painopisteinä ovat yhteisöllinen toimintakulttuuri ja monipuolisten palvelujen tarjoaminen kaikenikäisille kuntalaisille myös etäpalveluina. Tavoitteena on myös tuottaa palvelut turvallisesti, tasa-arvoisesti ja yhdenvertaisesti kuntalaisille. Tavoitteena on vaikuttaa em. toiminnalla lasten ja nuorten hyvinvointiin lisäämällä liikuntaa koulupäiviin. Tavoitteena on työikäisten sairauspoissaolojen vähentäminen ja palvelujen tarjoaminen asuinpaikasta ja elämäntilanteesta riippumatta.

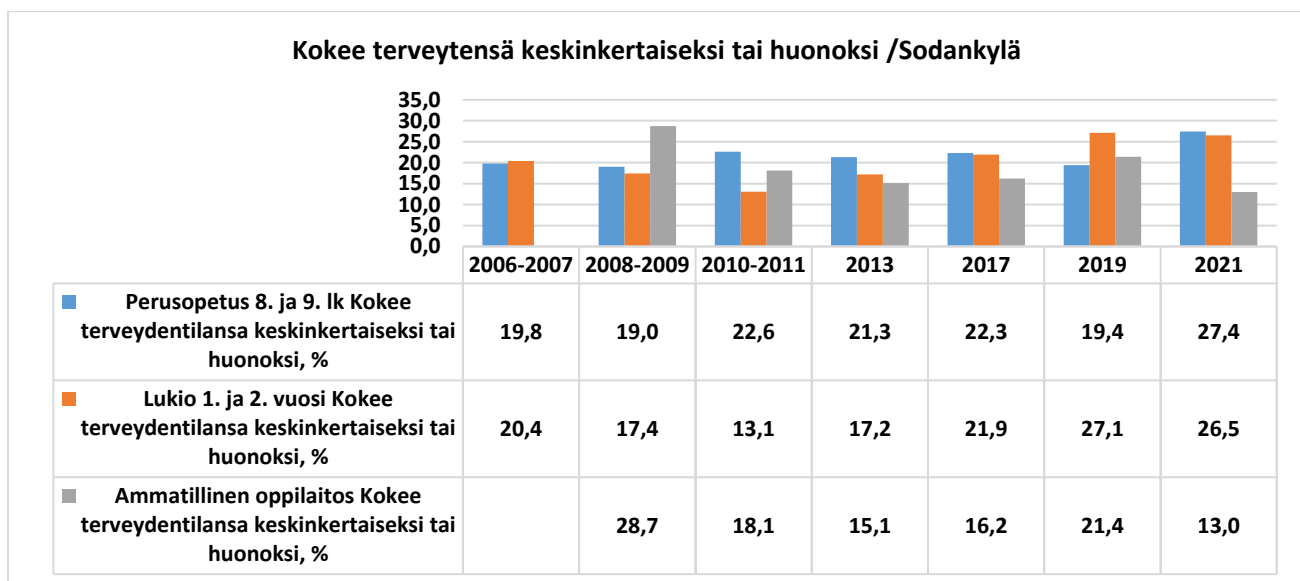
Kunnassa laaditaan vuosittain kulttuurikasvatussuunnitelma, joka perustuu perustuvat lakiin kuntien kulttuuri-toiminnasta. Suunnitelman tavoitteena on edistää kunnassamme kulttuurin ja taiteen tekemistä, harrastamista, saavutettavuutta ja käyttöä sekä taide- ja kulttuurikasvatusta ja kulttuuriperintöä. Tavoitteena on järjestää kulttuuripalvelut yhdenvertaisesti ja helposti saavutettavasti. ”Kulttuuri- ja kotiseutuapolku taaperosta teiniin” teemalla tarjotaan kulttuuripalelujä lapsille ja nuorille.

Indikaattorien valossa viime vuosina lasten, nuorten ja lapsiperheiden arki on ollut erittäin haasteellista mm. korona ajasta johtuen. AVI:n selvityksessä (100/2021, 10 – 11) Lapissa kyselyyn osallistuneissa kunnissa 72,73 % vastaajista koki, että perheiden sisäiset ongelmat ovat kärjistyneet koronatilanteen aikana. Huolta nousi mm. lasten yksinäisyydestä, sosiaalisten kontaktien puutteesta, perheen taloudellisesta tilanteesta. Selvityksen perusteella lastensuojeluilmoitukset ja haastavat lastensuojelutilanteet kasvoivat koko maassa ja Lapissa syksyllä 2020. Sodankylässä lastensuojeluilmoitukset eivät ole kasvaneet samalla tavalla, mutta perheiden tilanteet ovat kyllä monimutkaistuneet ja perheet ovat tarvinneet monen tasoista tukea. Sijoitusten syynä ovat usein olleet päihteet ja muut riippuvuudet, mielenterveyden haasteet, väkivalta ja vuorovaikutushaasteet perheissä. 31.12.2021 sijoitettuna oli 20 lasta/nuorta ja kiireellisiä sijoituksia tehtiin 24 kpl. Kodin ulkopuolelle sijoitetut 0-17 – vuotiaat, vastaavanikäisestä väestöstä 2020 (2019) Lappi 1.7 (1.7), Inari 2.3 (2.3), Kemijärvi 2.0 (2.8) ja Sodankylä 1.3 (1.1) . Sodankylä saavuttaa muita kuntia tilastoissa.

Terveys ja liikunta

Vuoden 2021 kouluterveyskyselyn mukaan perusopetuksen 8. ja 9. luokkalaisten sekä lukion 2. ja 3. luokkalaisista lähes kolmannes vastaajista koki terveytensä keskinkertaiseksi tai huonoksi vuonna 2021, kun taas ammatillisessa oppilaitoksen opiskelijoiden kohdalla em. kokemus oli vähäisempi ja vähentynyt aikajanalla 2008 – 2021. (Liite 6)

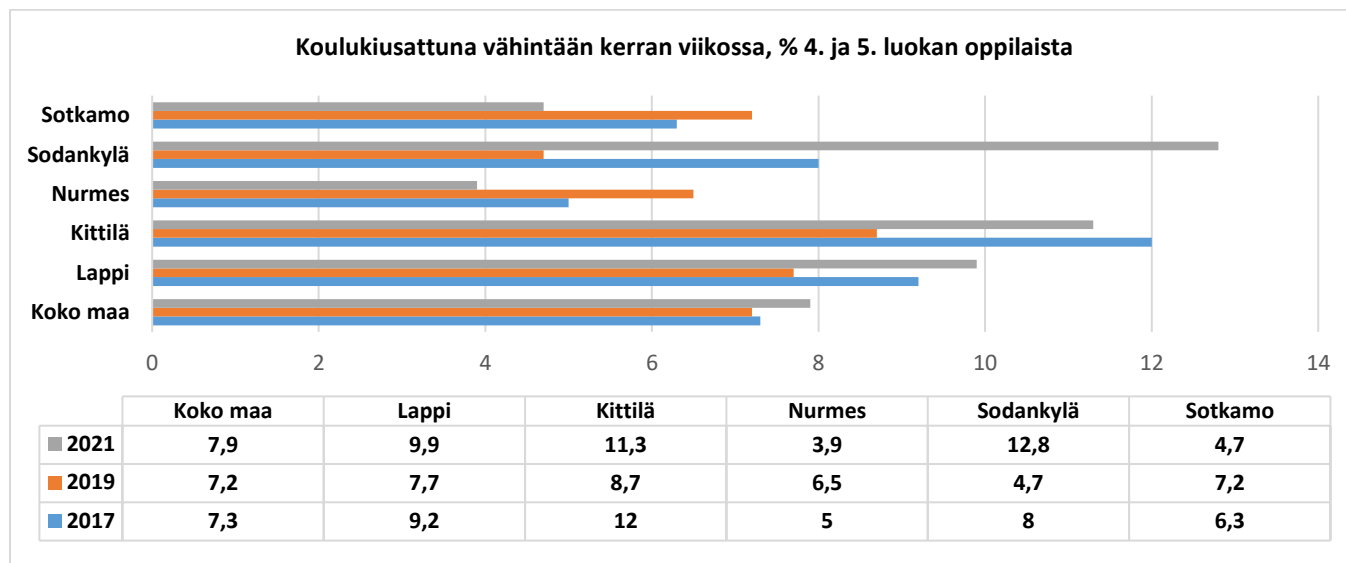
Myös opetushallituksen syksyn 2020 Move!-mittaustulosten mukaan lasten ja nuorten kestävyyskunto oli heikentynyt, mutta muilla fyysisen toimintakyvyn osa-alueilla ei ole tapahtunut merkittäviä muutoksia. Istuva elämäntapa ja yksipuolinen liikunta näkyvät myös kehon liikkuvuuden haasteissa. Koronaepidemia on huomattavasti vähentänyt lasten ja nuorten liikkumista. Tästä kehityksestä voi seurata merkittäviä haittoja väestön terveyteen, erityisesti niiden riskiryhmien kohdalla, joille liikkuminen on terveyden ja toimintakyvyn kannalta äärimmäisen tärkeä.

Kuvio 18. Kokee terveytensä keskinkertaiseksi tai huonoksi/Sodankylä (Kouluterveyskysely/THL 2021)

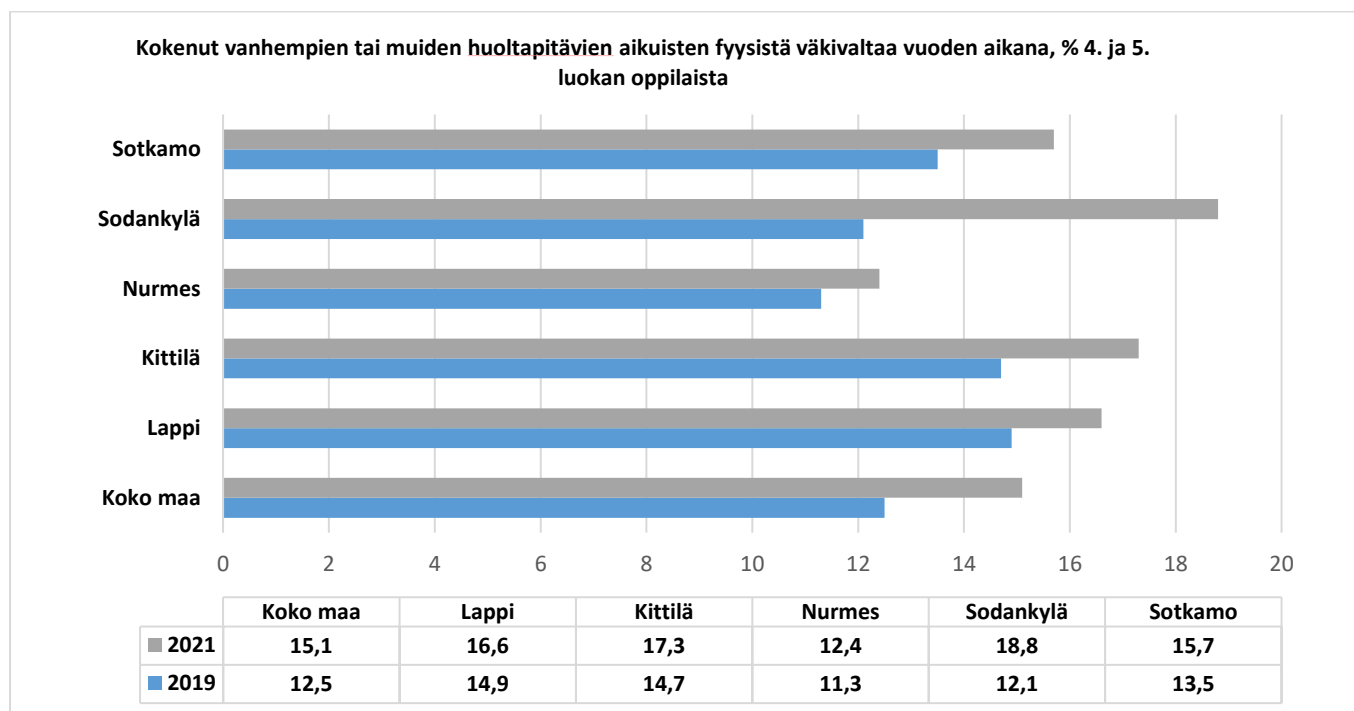
Kouluterveyskyselyn perusteella Sodankylässä kunnan eri toimijat yhdessä hyvinvointialueen, järjestöjen, srk ja muiden toimijoiden tulisi tulevina vuosina kohdistaa yhteiset resurssit ja toimenpiteet lasten ja nuorten liikunnan ja osallisuuden lisäämiseen sekä kiusaamisen, syrjinnän ja fyysisen väkivallan ehkäisemiseen. Terveisiin elintapoihin kuten liikunnan lisäämiseen ja ylipainon vähentämiseksi Sodankylän liikuntaan esim. kouluissa välituntien aikana, tulisi kiinnittää entistä enemmän huomiota tähän ja järjestää maksuttomia liikuntapalveluja kohdennetusti niitä tarvitseville ryhmille. Liikuntajärjestöt tukevat vahvasti nuorten liikunnallista elämäntapaa Sodankylässä ja em. asioiden toteuttamiseksi tarvitaan monitahoista yhteistyötä.

Vuonna 2021 Sodankylässä 4. ja 5. luokan oppilaat kokivat koulukiusaamista enemmän kuin koko maassa, Lapissa ja verrokkikunnissa. Lähes samoin kokivat Kittilän 4. ja 5. luokkalaisten, Sodankylässä nousu edelliseen vuoteen oli kuitenkin 8.1% ja Kittilässä 2.6 %.

Kuvio 19. Koulukiusattuna vähintään kerran viikossa, % 4. ja 5. luokan oppilaista

Sodankylässä 4. ja 5. luokan oppilaat kokivat vanhempien tai muiden huolta pitävien aikuisten taholta enemmän fyysistä väkivaltaa vuonna 2021 kuin koko maassa, Lapissa ja verrokkikunnissa. Tilanteeseen on vaikuttanut korona-aika, jolloin etäkoulu ja etätyöt ovat kiristäneet perheen sisäisiä välejä kotona ja aiheuttaneet vuorovaikutushaasteita. Perheet tarvitsevat tukea tunteiden säätelyyn ja tunteiden ilmaisuun.

Kuvio 20. Kokenut vanhempien ja muiden huoltapitävien aikuisten fyysistä väkivaltaa vuoden aikana, % 4. ja 5. luokan oppilaat

Koulujen oppilashuollon asiakkuudet

Koulujen oppilashuoltotyön asiakasmäärät määrät ovat kasvaneet vuodesta 2018 – vuoteen 2022 ja erityisesti yhteisöllisen työn asiakasmäärät.

Yksilökohtainen oppilashuoltotyö	2018 - 2019	2019-2020	2020-2021	2021-2022
2 kuraattoria/ asiakkuudet	124	118	164	140
Psykologin asiakkuudet	0	45	37	18

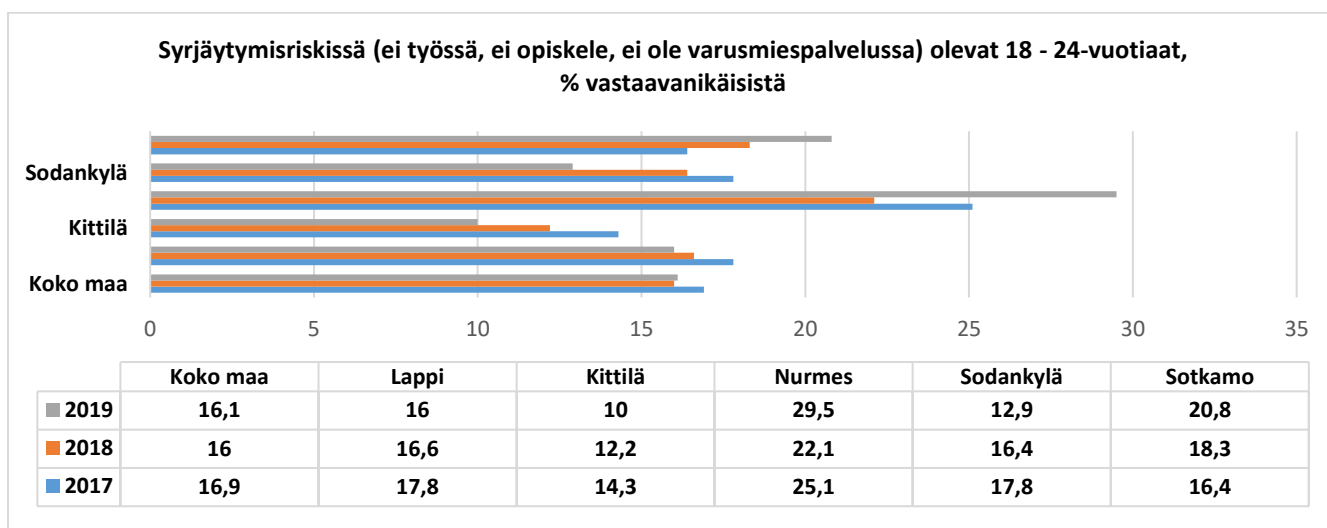
Taulukko 21. Koulun yksilökohtainen oppilashuolto/kuraattorien ja psykologin asiakkaat 2018 – 2022

Yhteisöllinen oppilashuolto	2018 - 2019	2019-2020	2020 - 2021	2021-2022
Kaikki koulut yhdessä	46	72	65	139
Ei koulukohtainen työ	1	39	5	72

Taulukko 22. Taulukko. Yhteisöllinen oppilashuoltotyö 2018 – 2022

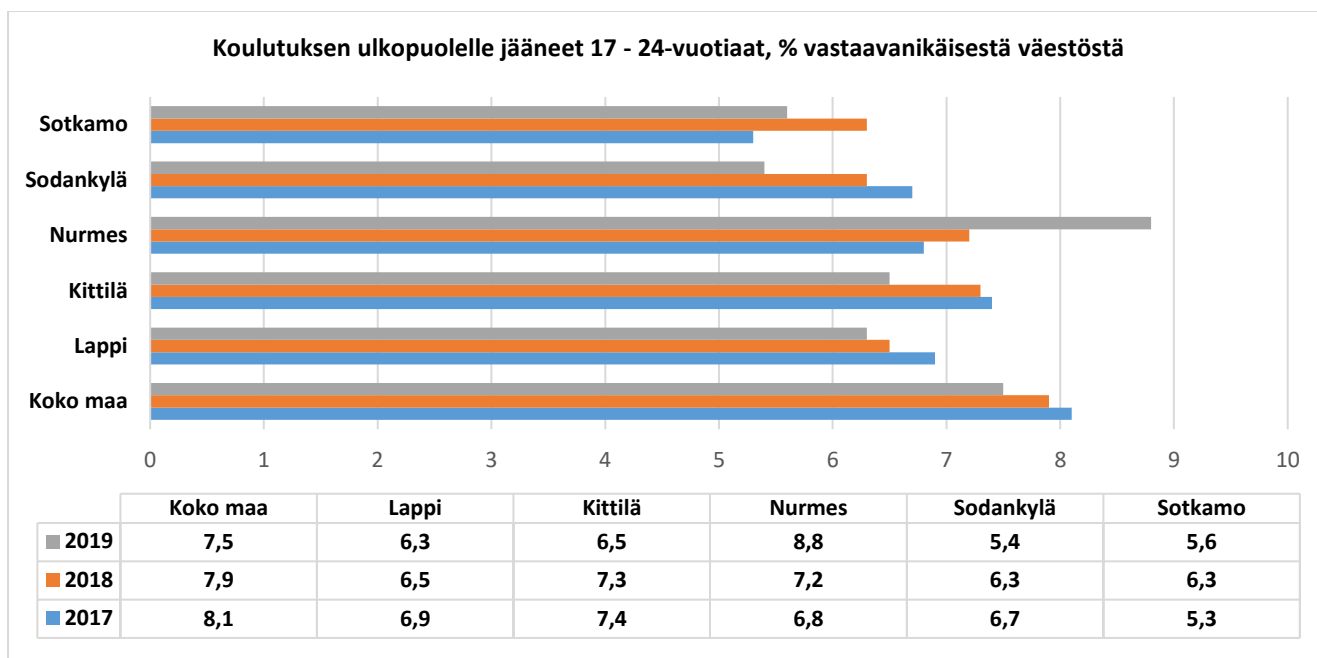
3.2 Nuoret ja nuoret aikuiset

Sodankylässä on syrjäytymisriskissä prosentteina vähemmän 18 – 24-vuotiaita kuin koko maassa, Lapissa ja verrokkikunnista Nurmeksessa ja Sotkamossa, Kittilässä on hieman alempi kuin Sodankylässä. Koulujen, nuorisotyön, sosiaalipalvelujen, järjestöjen ja seurakunnan hyvän sekä pitkäjänteisen ennalta ehkäisevän työn tulokset näkyvät tuloksissa.

Kuvio 21. Syrjäytymisriskissä (ei työssä, ei opiskele, ei ole varusmiespalveluksessa) olevat 18 – 24-vuotiaat, % vastaavanikäisistä

Koulutuksen ulkopuolelle vuonna 2019 on jäänyt Sodankylässä 17 – 24-vuotiaista nuorista % vastaavan ikäisestä väestöstä vähemmän kuin koko maassa, Lapissa ja verrokkikunnissa. Oppivelvollisuuslakiin (1214/2020) tuli muutoksia 1.8.2021 alkaen. Lakiin tuli velvoite kaikille oppilaille hakeutua perusopetuksen jälkeen toisen asteen koulutukseen. Tähän valtio myönsi kunnille ja oppilaitoksille tukea mm. opinto-ohjauksen ja erityisopetuksen lisäämiseen, jotta kaikki perusopetuksen käyneet voisivat suoriutua toisen asteen koulutuksesta. Erityistoimet tulisi kohdentaa juuri oppilaisiin, joilla on vaikeuksia suoriutua peruskoulusta. Tuloksia lain toteutumisesta ja rahoituksen kohdentumisesta ei vielä juurikaan ole. Sodankylässä on seurattu aikaisemminkin toisen asteen koulutukseen siirtymistä ja pudokkaat on ohjattu toisen asteen oppilaitokseen. Uuden laki kuitenkin on terävöittänyt toimintaa systemaattisen puuttumisen käytäntöjen ja ilmoitusmenettelyn avulla.

Kuvio 22. Koulutuksen ulkopuolelle jääneet 17 – 24-vuotiaat, % vastaavan ikäisestä väestöstä

Etsivä nuorisotyö

Sodankylän kunnan etsivänuorisotyö on pitkäjänteistä ennaltaehkäisevää työtä, jota tehdään kunnan, nuoren ja hänen perheen edun mukaisesti. Sodankylän Etsiväntyön lähtökohtana on aina asiakaskeskeinen yksilöllinen palvelu, joka on nuorille ja heidän perheille vapaaehtoista. Etsivätyö toimintamuotona on otettu Sodankylän kunnan erityisnuorisotyössä käyttöön jo v. 1991. Toiminnallamme on siis pitkät perinteet ja kehitystyö jatkuu edelleen. Sodankylän kunnan erityisnuorisotyötä on kehitetty säännöllisesti lukuisine hankkeineen; paikallisesti, alueellisesti että valtakunnallisesti. Vuosina 2021-2023 Sodankylän etsivätyö pilotoi virtuaalista paikallista/alueellista kehittämishanketta, jossa keskitytään erityisnuorten älylaitteiden käyttämisestä tuomiin ongelmiin ja mahdollisuuksiin.

Etsivän nuorisotyön tavoitteena on nuorten kokonaisvaltainen tukeminen kasvun eri vaiheessa. Etsivän nuorisotyön palvelua tarjotaan 13 – 29 –vuotiaille Sodankylässä asuville nuorille. Etsivä nuorisotyö tarjoaa nuorelle varhaista tukea, jos nuori sitä itse haluaa. Ensisijaisesti työtä tehdään nuoren itsensä antamien tietojen perusteella. **Perhetyö on avainasemassa..** Etsivää työtä on tehty Sodankylässä yhtäjaksoisesti vuodesta 1991 lähtien. Etsivän nuorisotyön yhteistyökumppaneina on laaja-alainen ammattiverkosto paikallisesti ja alueellisesti. Lisäksi yritykset ja yhdistykset tukevat toimintaamme.

Etsivän työn keskiössä on aina nuori. Tarvittavat tukitoimet aloitetaan usein jo ala-asteen loppuvaiheessa, tarjoamalla nuorelle pienryhmätoimintaa ja erilaisia iltapäiväryhmätoimintoja. Etsivän nuorisotyön toimitila sijaitsee Kitisenrannan vanhalla koululla. Toimintapäivät ovat; **ma – pe ja su.** Toiminta painottuu **klo 7.00 – 24.00** väliselle ajalle. Asiakaslähtöisyys on aina lähtökohtana, jokaiselle räätälöidään yksilöllinen tukipaketti, jota toteutetaan nuoren ja kunnan edun mukaisesti. Sodankylän etsiväntyön tuetussa toiminnassa on viikoittain mukana 25-35 nuorta. Tukipalveluja tarjotaan nuorille myös heidän loma-aikoina esim. kesälomalla.

Sodankylässä etsivä nuorisotyö tarjoaa ohjauksen ja tuen lisäksi asiakkailleen seuraavia tukipalveluja:

- **Erityistä tukea tarvitsevat nuoret 17 – 29 –vuotiaat**
 - kunnan kuntouttavan työtoiminnan kautta kuntouttavassa toiminnassa etsivän alaisuudessa
 - sopimukset 3 kk – 24 kk, kestää pääsääntöisesti useita vuosia, jatkuvasti 5-8 henkilöä yhtä aikaa
 - kokonaisvaltainen yksilöllinen ohjaus ja tuki myös nuoren vapaa-ajalla/perhetyö
 - terveelliset elämäntavat ja vertaistukitoiminta (liikunta, musiikki ja mediaryhmät)
 - Nuottavalmennusjakso/leirit/tutustumiskäynnit/työkokeilut/verkkonuorisotyö
 - valtakunnallinen Nuorten keskuksen hallinnoima moottoripajojen pientymätoiminta
- **Koulun keskeyttäneet/keskeyttämässä olevat nuoret 15 – 29 –vuotiaat**
 - opintojen suorittaminen loppuun etsivän ohjaamana/näytöt 4 -6 henkilöä vuodessa
 - kokonaisvaltainen tukeminen ja elämänhallinnan parantaminen
 - säännöllinen arkirytmä
 - koulunsa keskeyttäneen nuoren työkokeilu tai kuntouttava työtoiminta etsivän alaisuudessa

- **Nuoret 12 – 18 –vuotiaat**

- o erityistä tukea tarvitsevat nuoret keskiössä
- o erityistä tukea tarvitsevien nuorten koulunkäynnin ja arjen tukeminen
- o terveelliset elämäntavat iltapäiväryhmätoiminnasta (mm. sähly-, kaveri-, moottori- ja bändikerho)
- o iltapäiväkerhojen ohjaajat koulutus ja rekrytointi, työhön tutustuminen ja harjoittelujaksot
- o retket/leirit ja Nuottavalmennus, kesätyöt
- o pienryhmätoiminta/perhetyö
- o tukihenkilötoiminta/vertaistukityö/verkkonuorisotyö
- o valtakunnallinen Nuorten keskuksen hallinnoima moottoripajojen pienryhmätoiminta

- **Yhteistyö:** Sodankylässä nuorten kanssa toimivat viranomaiset, järjestöt, yrittäjät. Lisäksi myös alueelliset yhteistyöverkostot.

Etsivässä nuorisotyöstä on toteutettu vuosien 1997 – 2023 mm. 13 erilaisen kehittämishankkeen avulla, joista parhaillaan on menossa paikallinen alueellinen ja valtakunnallinen nuorten kehittämishanke vv. 2021 – 2023 Artic Virtual Motorshop, Em. erityisnuorisotyöhön painottuvassa hankkeessa keskitytään mm. digi-laitteiden aiheutuviin ongelmiin.

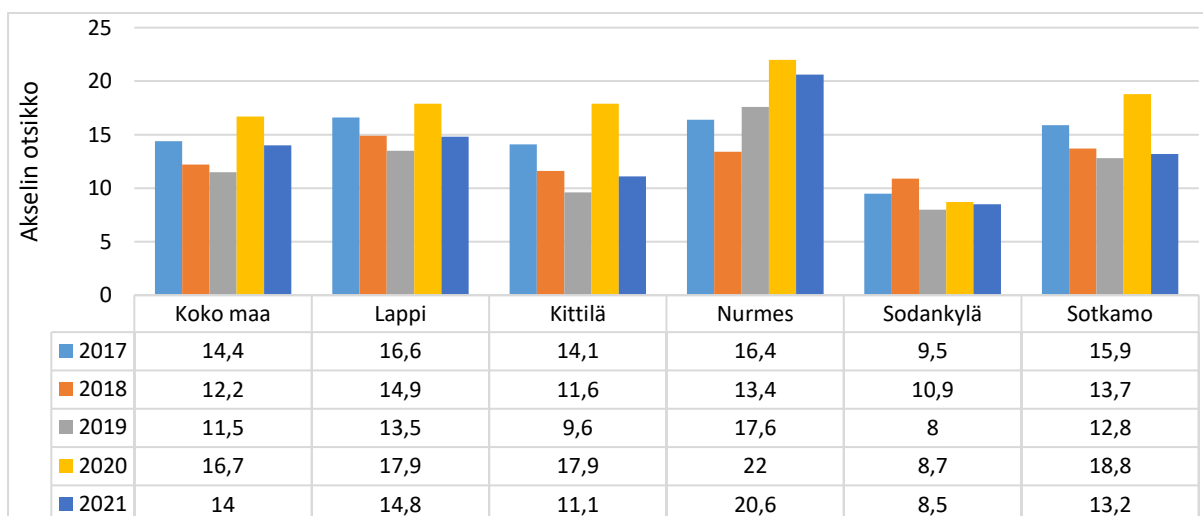
Sodankylän Työpaja

Sodankylän työpaja on aloittanut toimintansa maaliskuussa 2021, joten kyseessä on uusi toiminta Sodankylän kunnalle. Sodankylän Työpaja tarjoaa työ- ja yksilövalmennuksen palveluita sivistys- ja perusturvatoimen yhteistyönä. Työvalmentajat sijoittuvat kunnan vapaa-ajan palveluiden ja yksilövalmentaja sosiaalipalveluiden yhteyteen. Yhteistyön tavoitteena on turvata kuntalaisille joustavat työ- ja yksilövalmennuksen palvelut. Asiakkaat ohjautuvat työpajalle pääasiassa sosiaalitoimen tai työllisyyden kuntakokeilun kautta. Työpajalla on kolme eri pajaa (Taito, Serri ja Media), joissa jokaisessa toimii ohjaajana oman alansa ammattilainen eli työvalmentaja. Kuntoutus tapahtuu pääsääntöisesti asiakkaan valitsemalla työpajalla. Asiakas saa henkilökohtaista tukea yhdessä asetettujen tavoitteiden saavuttamiseksi sekä työ- että yksilövalmentajalta. Asiakkaita vuoden 2021 aikana oli Sodankylän työpajalla yhteensä 40 henkilöä. Heistä nuoria alle 29-vuotiaita oli 14 henkilöä.

Sodankylän työpaja tarjoaa starttivalmennusta nuorille, kuntouttavaa työtoimintaa, sosiaalihuoltolain, vammaispalvelulain sekä kehitysvammalain mukaista päivätoimintaa kaiken ikäisille. Jokaisella asiakkaalla on omat tavoitteet työpaja jaksolle ja heille laaditaan valmennussuunnitelma. Sosiaalinen kuntoutus on tarkoitettu nuorille, jotka ovat pitkällä sairauslomilla tai määräaikaisella eläkkeellä. Vammaispalvelu lain mukaisen päivätoiminnan tarkoituksena on tukea itsenäisessä elämässä suoriutumista sekä edistää osallisuutta ja sosiaalista vuorovaikutusta. Sodankylän työpajan toiminnassa näkyy jo ser-pajan myötä kestävä kehitys, ympäristön ja elämän kunnioittaminen. Asiakkaita osallistetaan toiminnan suunnitteluun monella tavalla. Sodankylän kunta on valmistautunut sosiaali- ja terveyspalveluiden siirtymiseen hyvinvointialueelle siten, että työpajalla toimivat rinnakkain tulevan kunnan työntekijät (työvalmentajat) ja hyvinvointialueen työntekijäksi siirtyvä yksilövalmentaja.

Nuorisotyöttömyys

Nuorisotyöttömyys Sodankylässä on alhaisempaa kuin koko maassa, Lapissa ja verrokkikunnissa. Vuodesta 2017 vuoteen 2021 lähes samalla tasolla. Nuorisotyöttömien määrä vaihtelee mm. koulujen päättymisen myötä. Työllisyyden kuntakokeilun toimenpiteiden myötä nuorisotyöttömyyttä on saatu alennettua edellä mainitusta.

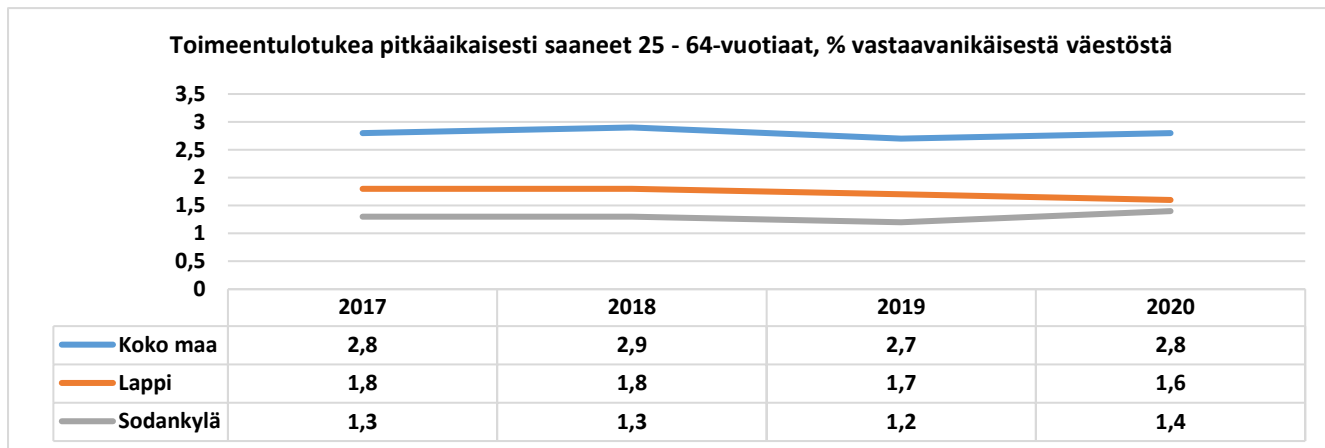

Kuvio 23. Nuorisotyöttömät, % 18 – 24 – vuotiaasta työvoimasta (lähde: Sotkanet.fi)

1.3 Työikäiset

Pitkäaikainen toimeentulotuki

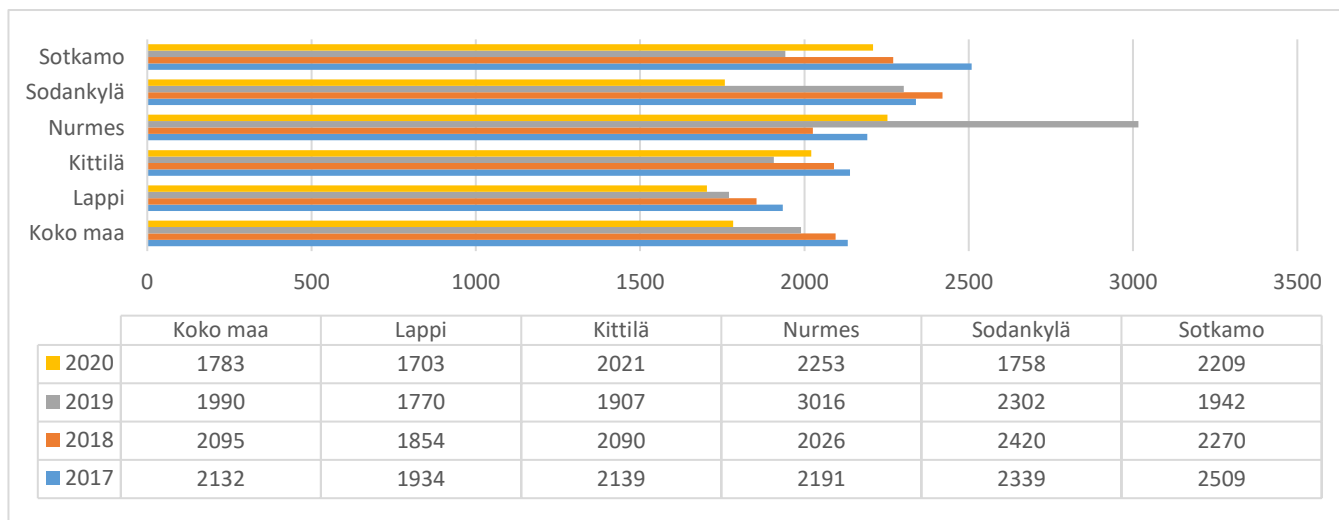
Toimeentulotukea pitkäaikaisesti saaneiden 25-64-vuotiaiden prosenttiosuudet vastaavan ikäisestä väestöstä ovat olleet vuosina 2017 – 2020 alhaisemmat kuin koko maassa ja Lapissa. Voidaan olettaa, että syynä on Sodankylän hyvä työllisyyskehitys. Toimeentulotukea pitkäaikaisesti saaneiden 25–64-vuotiaiden määrä on laskenut suoraan verrannollisesti työttömyysprosentin laskun kanssa.

Kuvio 24. Toimeentulotukea pitkäaikaisesti saaneet 25 – 64 vuotiaat, % vastaavan ikäisestä väestöstä (lähde Sotkanet.fi)

Perusterveydenhuollon lääkärikäynnit

Perusterveydenhuollon avohoidon lääkärikäyntien määrä 1000 asukasta kohden vuodesta 2017 vuoteen 2020 ovat vähentyneet Sodankylässä 581 yksikköä, suuntaus on koko maan ja Lapin mukainen.

Kuvio 25. Perusterveydenhuollon avohoidon lääkärikäynnit (kaikki yhteystavat)/1000 asukasta kohden vuosina 2017 – 2020 (Sotkanet)

Erikoissairaanhoito

Erikoissairaanhoidolla tarkoitetaan lääketieteen ja hammaslääketieteen erikoisalojen mukaisia sairauksien ehkäisyyn, tutkimiseen, hoitoon, ensihoitoon, päivystykseen ja lääkinnälliseen kuntoutukseen kuuluvia terveydenhuollon palveluja. Erikoissairaanhoito vaatii erikoisalan erityisosaamista tai esimerkiksi sellaisia laitteita tai valmiuksia, jotka on keskitetty suurempiin sairaanhoidon yksiköihin. Perusterveydenhuollon palvelut Sodankylä on tarjonnut tammikuusta 2020 alkaen uudessa hyvinvointikeskus

Sopukassa.

	2017	2018	2019	2020	2021
Avohoitokäynnit	17373	16867	18048	16175	18274
Hoitopäivät	6157	5213	5717	4530	4984

Taulukko 26. Sodankylän erikoissairaanhoidon avohoidon käynnit ja hoitopäivät 2016 – 2021 (lähde: LSHP:n tilastot 12/2021)

Erikoissairaanhoidon avohoitokäyntien määrä kasvoi vuonna 2017 – 2021 on kasvanut 901 käynnillä. Erikoissairaanhoidon hoitopäivien määrä on vähentynyt ajanjaksolla 2017 – 2021 1173 hoitopäivällä. Erikoissairaanhoidon avohoidon käyntien määrissä on ollut suuriakin poikkeuksia vuosittain, sillä jo muutaman potilaan pitkäaikainen hoito erikoissairaanhoidon piirissä voi nostaa lukuja radikaalistikin. Vuoden tarkastelujaksossa ei voida siis tehdä suuria päätelmiä.

Suun terveydenhuolto

Käynteihin sisältyy kaikki käynnit hammaslääkärillä, suuhygienistillä ja hammashoitajilla. Hoidossa käyneiden potilaiden määrä on kasvanut viime vuosina, mutta vuonna 2018 asiakkaiden määrä hieman laski.

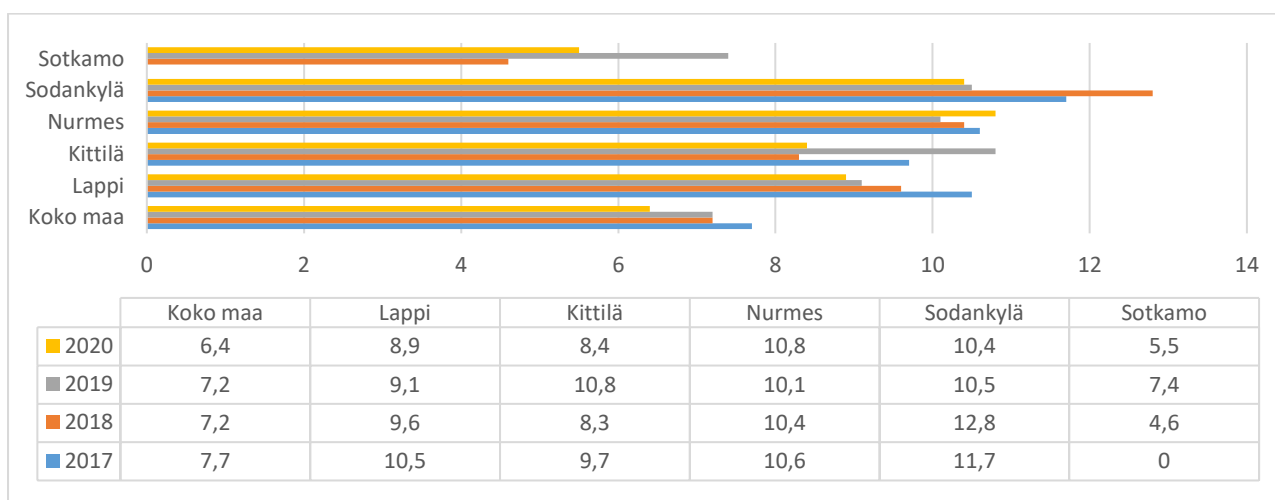
Lasten ja nuorten osalta Sodankylän kunnassa suun terveys on todella hyvällä tasolla, mutta ikäihmisten suun terveydenhuolto resurssit varsinkin hoitolaitoksiin ovat olleet riittämättömät johtuen henkilöresursseista.

	2017	2018	2019	2020	2021
Asiakaskäynnit	8410	7471	7377	10500	7768
Potilaat	2978	2224	2731	2938	2720

Taulukko 27. Sodankylän kunnan suun terveydenhuollon asiakaskäynnit ja potilaiden määrät vuosina 2017 - 2021

Vammat ja myrkytykset

Sodankylässä diagnosoidut vammat, myrkytykset ja eräät muut ulkoisten syiden takia sairaalahoitoa vaatineet tapaukset ovat olleet jo usean vuoden ajan laskussa vuoteen 2017 saakka, vuonna 2018 diagnosoidut vammat ja myrkytykset nousivat 2.1 % edelliseen vuoteen verrattuna, mutta ovat tällä hetkellä laskusuunnassa. Koko maahan ja Lapin alueeseen verrattuna Sodankylän luvut ovat kuitenkin kohtalaisen korkeat. Myös koti- ja vapaa-ajan tapaturmien ehkäisyyn tulisi kiinnittää erityistä huomiota.

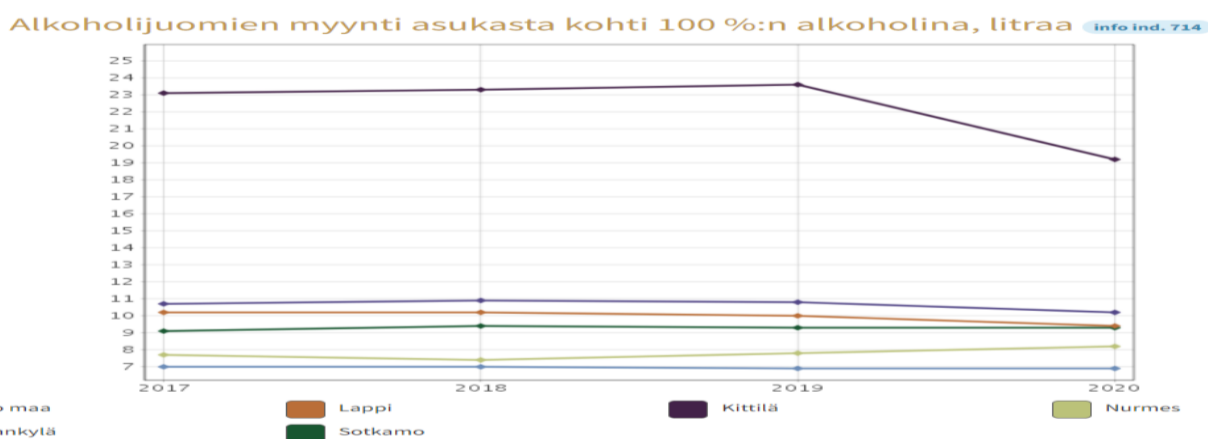

Kuvio 28. Vammojen ja myrkytysten vuoksi sairaalassa hoidetut 25-64-vuotiaat / 1 000 vastaavan ikäisistä (lähde: sotkanet.fi)

Päihteiden käyttö

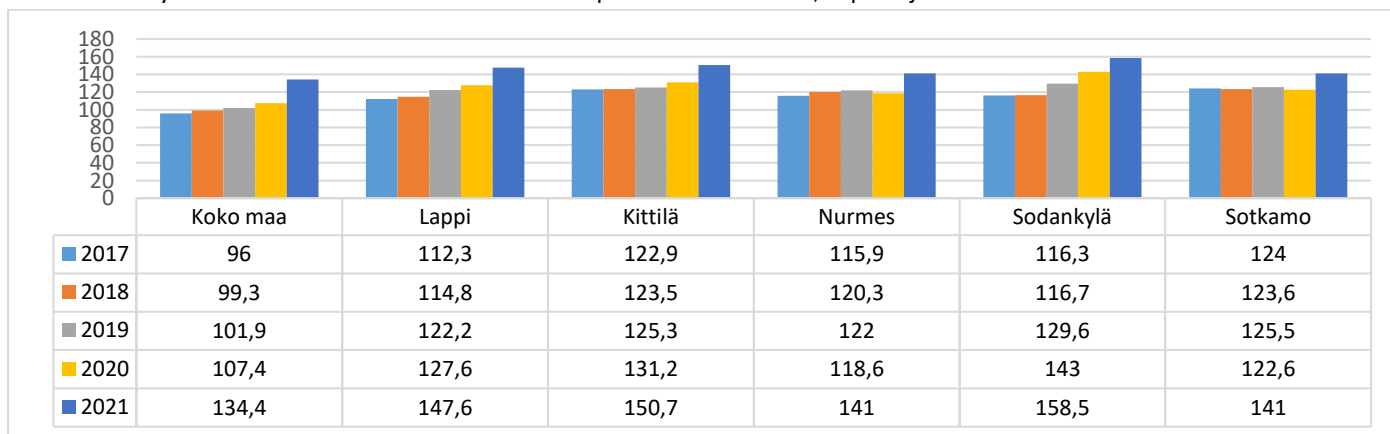
Laki ehkäisevän päihdetyön järjestämisestä (523/2015) ohjaa päihdehaittojen vähentämiseksi tehtävää työtä. Työ kattaa alkoholi- huumausaine- ja rahapelihaittojen sekä tupakoinnin vähentämisen. Valtakunnallinen ehkäisevän päihdetyön toimintaohjelma vuosille 2015 – 2025 tukee kunnissa ja alueilla tehtävää lakisääteistä työtä.

Sodankylän kunnassa on myyty vuonna 2020 **puhdasta alkoholia 10,2 (2019 10.8 litraa) litraa asukasta kohti**. Koko maassa kulutus on keskimäärin melkein 3.3 litraa vähemmän (6.9 l), luku on myös verrokkikuntia korkeampi Kittilää lukuun ottamatta (19.2 l). Lapissa tulokseen vaikuttaa todennäköisesti matkailu ja erityisesti laskettelukeskusten alkoholijuomien myyntiin. Koko Lapin alkoholinkulutus on myös keskiarvoltaan korkeampi kuin koko valtakunnassa. Ehkäisevä päihdetyö on lakisääteistä toimintaa ja kuntien tulee luoda riittävät rakenteet tälle työlle. Tällä hetkellä toteutettavat päihdepalvelut löytyvä kunnan nettisivuilta ja päihdepalveluihin ohjaus on jokaisen sote-työntekijän vastuulla. Järjestöitä mm. Sinisarastus tekee ennaltaehkäisevää päihdetyötä.

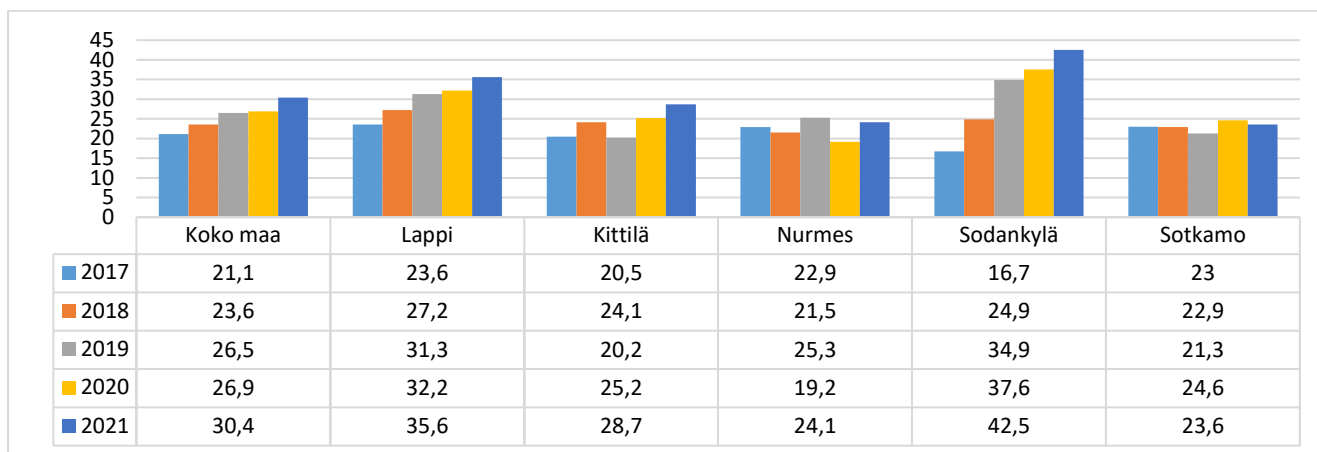
Kuvio 29. Alkoholimyynti asukasta kohti 100 %:n alkoholina, litraa (Sotkanet)

Sairauspäivärahaa saaneiden 25–64-vuotiaiden määrät ovat nousseet koko maassa, Lapissa, verrokkikunnissa ja Sodankylässä, mutta Sodankylässä vuodesta 2019 se on ollut suurempi kuin koko maassa, Lapissa ja verrokkikunnissa.

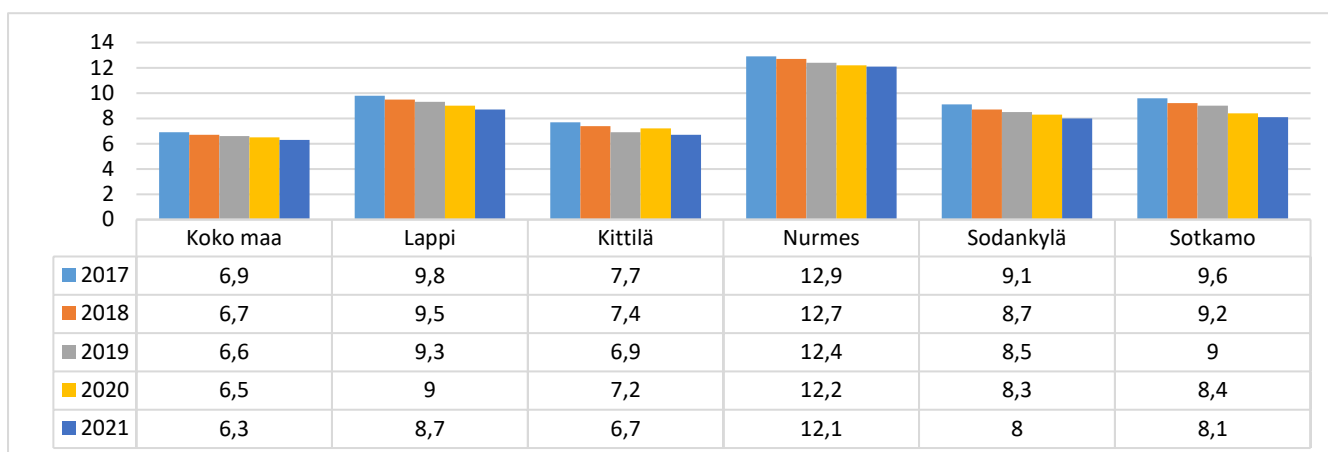
Kuvio 30. Sairauspäivärahaa saaneet 25 - 64-vuotiaat / 1 000 vastaavan ikäistä kohti (lähde: Sotkanet.fi)

Sodankylässä mielenterveysperusteisesti sairauspäivärahaa saaneiden 25–64-vuotiaiden määrä on noussut hälyttävästi vuodesta 2017 vuoteen 2021 ja se on suurempi kuin koko maassa, Lapissa ja verrokkikunnissa.

Kuvio 31. Mielenterveysperusteisesti sairauspäivärahaa saaneet 25 - 64-vuotiaat / 1 000 vastaavanikäistä (lähde: Sotkanet)

Sodankylässä työkyvyttömyyseläkettä saavien 25 – 64- vuotiaiden määrä on laskenut tasaisesti jo vuodesta 2017 vuoteen 2021. Vuoden 2021 arvo on silti korkeampi kuin koko maan tai verrokkikunnista Kittilän keskiarvo, mutta alhaisempi kuin Lapin.

Kuvio 32. Työkyvyttömyyseläkettä saavat 25 - 64-vuotiaat, % vastaavan ikäisestä väestöstä (Lähde: Sotkanet)

Vaikka sairauspäivärahaa ja erityisesti mielenterveysperusteisesti sairauspäivärahaa saaneiden määrät Sodankylässä ovat huomattavasti kasvaneet viime vuosina, ei tämä ole vaikuttanut kuitenkaan työkyvyttömyyseläkettä saaneiden määrään lisäävästi. Työkyvyttömyyseläkettä saaneiden määrät ovat laskeneet vuosikymmenen ajan koko maassa, mutta nyt mielenterveysperusteisesti työkyvyttömyyseläkkeelle jäävien määrä on kääntynyt nousuun ja somaattisten syiden perusteella työkyvyttömyyseläkkeellä olevien määrän lasku on tasaantunut.

1.7 Ikäihmiset

Ikäihmisten palveluiden suunnitelma vuosille 2022-2025 on parhaillaan hyväksyttävänä päätöksenteossa. Visiona suunnitelmassa on ”Pidetään huolta itsestämme ja toisistamme! Pidetään Sodankylä hyvänä paikkana elää, asua ja osallistua.” Ikäihmisten palveluiden kehittämisen painopisteet ovat em. vuosina ikäihmisten hyvinvointia monimuotoisesti ja monitoimijaisesti edistävissä palveluissa. Lisäksi kehitetään kotona asumisen mahdollistavissa palveluja, asumispalveluja sekä työyhteisön vetovoimaisuutta ja hyvinvointia.

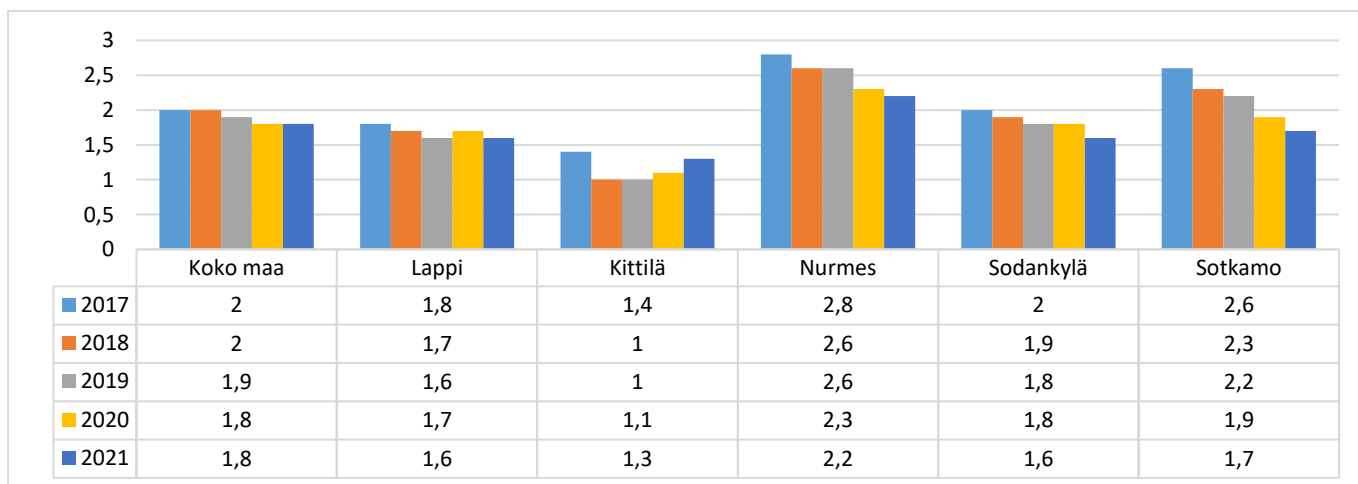
Tilastokeskuksen väestöennusteiden mukaan Sodankylässä ikäihmisten määrä ja palvelutarpeet kasvavat aina vuoteen 2040 saakka.

	2021	2025	2030	2040	Kommentti
Väestöennuste	8159	7798	7409	6833	Ennuste voi muuttua huomattavastikin tulevien kaivoshankkeiden myötä
Yli 75 -vuotiaita	1037 (yli 85-vuotiaita 268)	1210 (yli 85-vuotiaita 322)	1338 (yli 85-vuotiaita 334)	1531 (yli 85-vuotiaita 528)	Huomioitava, että vuoden 2030 jälkeen yli 85-vuotiaiden määrä kaksinkertaistuu verrattuna tähän hetkeen.
65-74 vuotiaat	1321	1306	1283	830	Tällä hetkellä tehostetussa palveluasumisessa asuu 1,6 % tästä ikäryhmästä

Taulukko 33: Taulukko 38. Väestöennuste 2021 yli 65-vuotiaat (Stat.fi 26.11.2021)

Eläkkeet

Täyttä kansaneläkettä saaneiden ikäihmisten (65-vuotta täyttäneiden) prosenttiosuus vastaavan ikäisestä väestöstä kertoo täyttää kansaneläkettä saavien ikäihmisten määrän. Kansaneläkettä saavat ne ikäihmiset, joilla on vain vähän tai ei ollenkaan ansieläkkeitä. Täyttä kansaneläkettä saavien osuus kertoo eläkeväestön pienituloisuudesta. Sodankylässä täyttä kansaneläkettä saavien yli 65-vuotiaiden määrä on ollut laskusuhdanteessa vuodesta 2017 saakka, mikä tarkoittaa, että ansieläkettä saaneiden määrä on kasvanut.

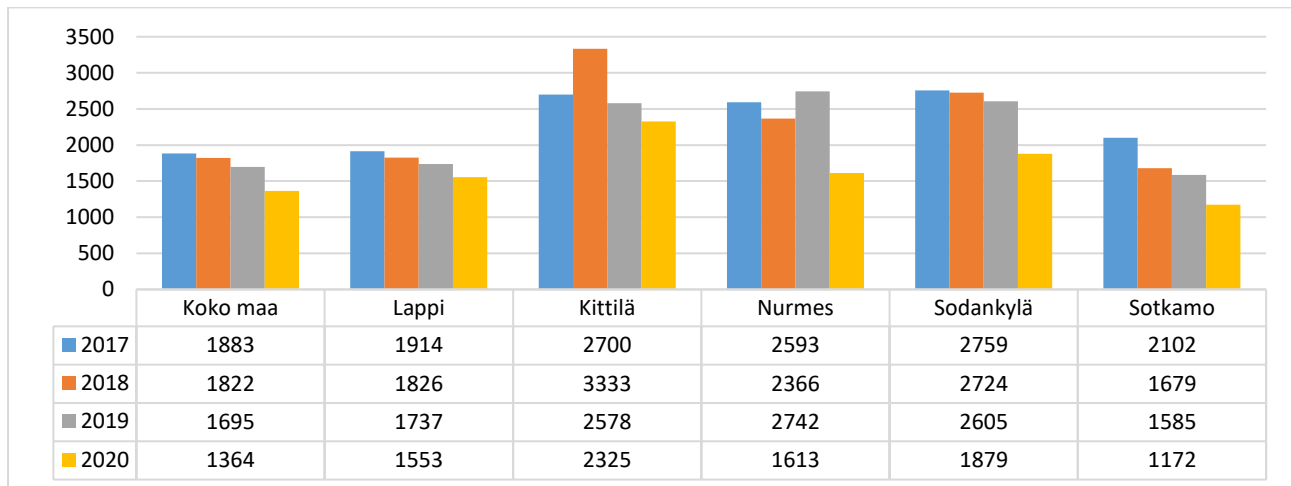

Taulukko 34. Täyttä kansaneläkettä saaneet 65 vuotta täyttäneet, % vastaavan ikäisestä väestöstä(Sotkanet)

Ikäihmisten terveys

Avoterveydenhuollon käynnit

Yli 65-vuotiaiden avoterveydenhuollon lääkärikäynnit / 1000 vastaavan ikäistä kohti ovat laskeneet Sodankylässä vuodesta 2017 vuoteen 2020 880 yksiköllä. Vuodesta 2017 avohoitokäyntien määrä on myös laskenut koko maassa, Lapissa ja verrokkikunnissa.

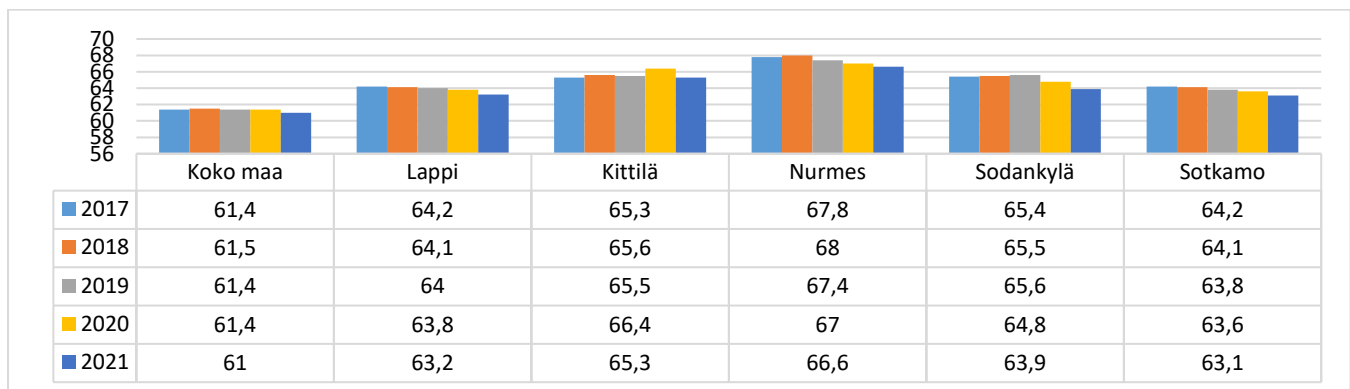

Kuvio 35. Perusterveydenhuollon avohoidon lääkärikäynnit 65 vuotta täyttäneillä / 1 000 vastaavan ikäistä

Erityiskorvattavat lääkkeet yli 65 vuotta täyttäneillä

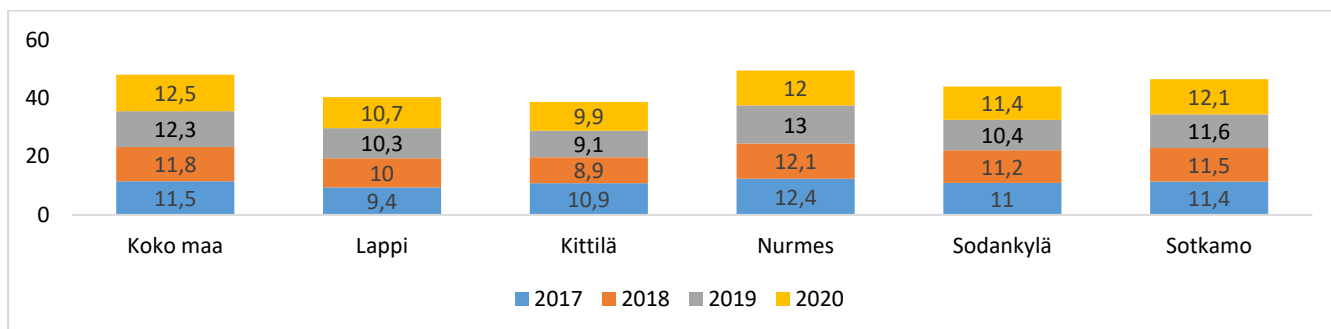
Erityiskorvattavien lääkkeiden määrän tarkastelu on tarpeen, sillä se antaa yksityiskohtaisemman kuvan ikäihmisten terveydentilasta. Oikeus erityiskorvaukseen tarkoittaa, että korvausta saavalla henkilöllä on jokin vakava ja pitkäaikaista lääkitystä vaativa sairaus ja se kuvaa melko hyvin pitkäaikaissairastavuutta väestössä.

Sodankylässä erityiskorvattavien lääkkeisiin oikeutettujen määrät ovat samankaltaisia kuin koko maassa, Lapissa ja verrokkikunnissa.

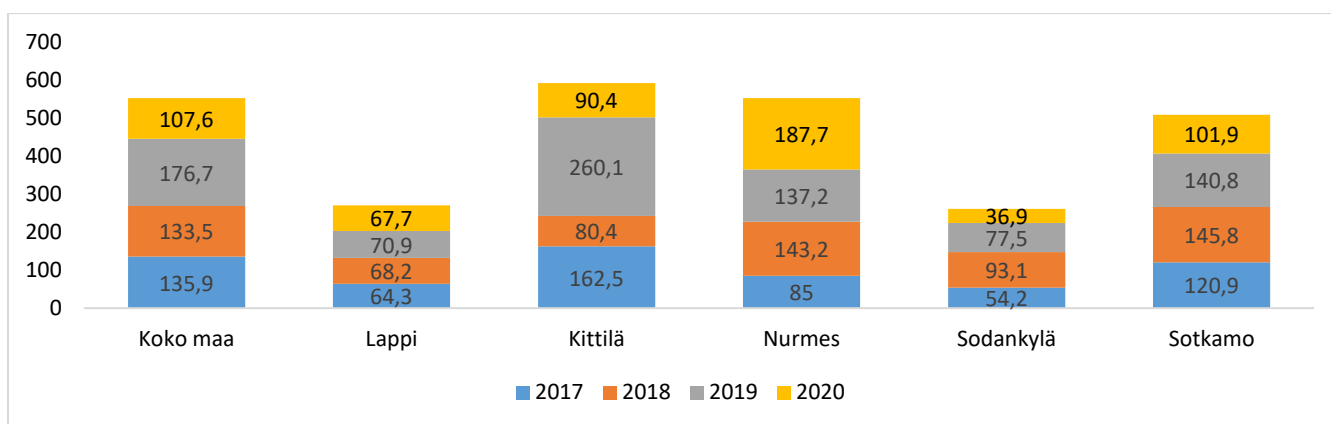
Kuvio 36. Erityiskorvattavat lääkkeisiin oikeutetut 65-vuotta täyttäneistä prosentteina vastaavan ikäisestä väestöstä (Lähde: Sotkanet.fi)

Depressiolääkkeistä korvausta saaneiden 65 vuotta täyttäneiden prosentuaalinen osuus vastaavan ikäisestä väestöstä vuonna 2020 oli Sodankylässä matalampi kuin koko maassa ja osassa verrokkikuntia.

Kuvio 37. Depressiolääkkeistä korvausta saaneet 65 vuotta täyttäneet, % vastaavan ikäisestä väestöstä (Lähde: Sotkanet.fi)

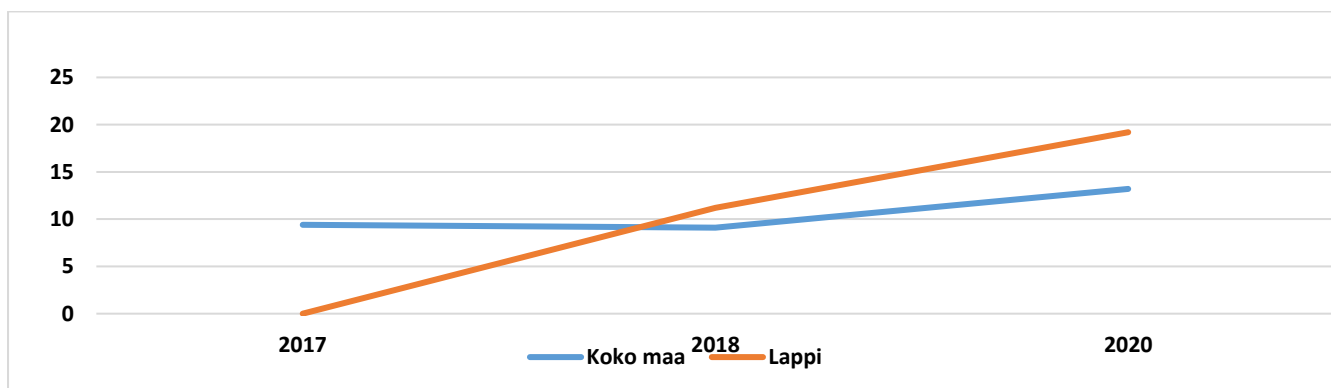
Psykiatrian laitoshoidon hoitopäivät 65 vuotta täyttäneillä/1000 vastaavaikäistä kohden ovat huomattavasti alhaisemmat Sodankylässä kuin koko maassa, Lapissa ja verrokkikunnissa.

Kuvio 38. Psykiatrian laitoshoidon hoitopäivät 65 vuotta täyttäneillä / 1 000 vastaavanikäistä (Lähde. Sotkanet.fi)

Yksinäisyys

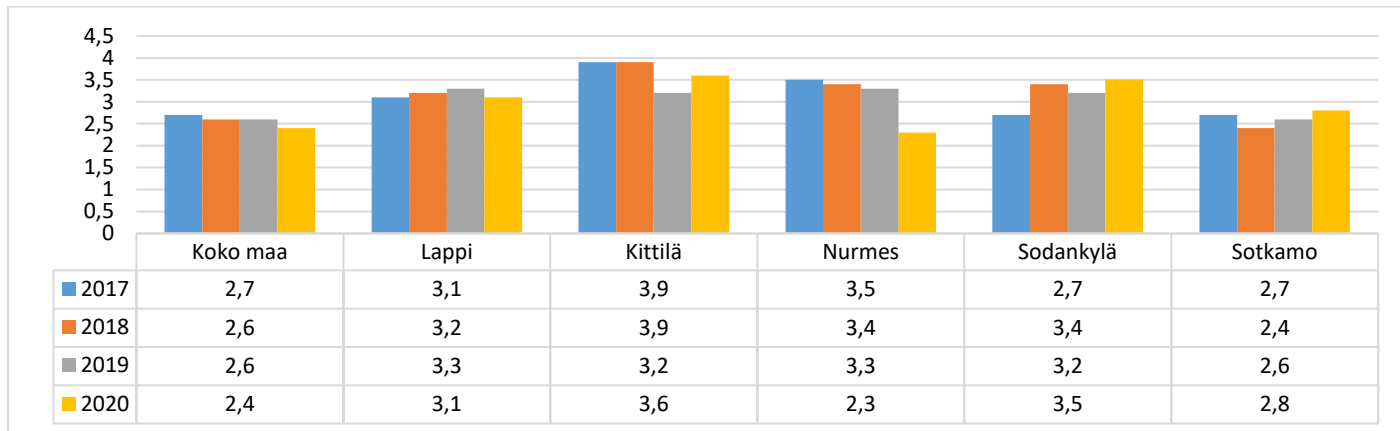
Itsensä yksinäiseksi tuntevien osuus (%) 75-vuotta täyttäneistä on kasvanut koko maassa ja Lapissa. Kuntakohtaista tietoa asiasta ei ole. Korona aika on lisännyt merkittävästi ikäihmisten yksinäisyyden kokemuksia. Lapissa luku on korkeampi kuin koko maassa. Yhteisöllisyyden ja osallisuuden sekä sosiaalisen kanssakäymisen mahdollistaminen ikääntyneille on kaikkien tahojen yhteinen asia ja kehittämisen kohde tulevana vuosina.

Kuvio 39. Itsensä yksinäiseksi tuntevien osuus (%), 75 vuotta täyttäneet koko maa, lappi (Lähde. Sotkanet.fi)

Vammat ja myrkytykset

Sodankylässä vammojen ja myrkytysten vuoksi sairaalassa hoidettujen 65 täyttäneiden osuus vastaavan ikäisestä väestöstä oli vuonna 2017 2.7% ja vuonna 2020 3.5 %. Luku oli vuonna 2020 korkeampi kuin koko maassa, Lapissa ja osassa verrokkikuntia. Indikaattorin vertailu on vaikeaa, sillä jo yhdenkin hengen hoitaminen vuodessa vamman tai myrkytyksen vuoksi voi vaikuttaa lukuun hyvin paljon. Sodankylässä kaatumisten ennalta ehkäisyyn tulisi kiinnittää erityistä huomiota eri tahojen yhteistyönä.

Kuvio 40. Vammojen ja myrkytysten vuoksi sairaalassa hoidetut 65 vuotta täyttäneet, % vastaavan ikäisestä väestöstä (Lähde. Sotkanet.fi)

Muistisairaudet

Ikäihmisten muistisairauksien diagnosointiin ja hoitamiseen Sodankylässä on kehitetty hyvä palvelujärjestelmä ja voidaan arvioida, että tämä näkyy vähäisinä psykiatrisen hoidon hoitopäivinä tilastoissa. Muistineuvolassa tehtiin muistisairausdiagnooseja seuraavasti 2018 42 kpl, 2019 60 kpl, 2020 73 kp ja 2021 50 kpl. . Tulevaisuudessa muistisairauksia todetaan entistä enemmän myös työikäisillä. Työikäisten muistisairausdiagnooseja tulee keskimäärin viisi vuodessa ja työikäisten muistisairaudet hoidetaan LSHP:n palveluissa.

3.1 Sodankylän vahvuudet

Sodankylän vahvuudet:

- Suurin osa sodankyläläisistä on tyytyväisiä elämäänsä ja voi hyvin
- Tilastojen ja hyvinvointikyselyn perusteella Sodankylä on turvallinen paikka asua
- Luonto on sodankyläläisten suuri voimanlähde: luontopolkuja, latuja, vaelluskohteita, metsästysmaita ja luontonähtävyyksiä on paljon
- Liikuntapaikkoja on runsaasti ja kuntalaiset liikkuvat aikaisempaa enemmän
- Sopukka ja syksyllä 2022 valmistuva monitoimikeskus
- Hyvä työllisyyskehitys, verotulojen sekä työpaikkojen määrä paikkakunnalla
- Pienin työttömyysaste Lapin kunnista (2/2022) ja
- matala nuoriso- ja pitkäaikaistyöttömyysaste
- Hyvä palvelutarjonta
- Kirjaston ja Revontuliopiston palvelut ovat kattavat
- Kulttuuripalvelut ja erilaiset tapahtumat
- Järjestökeskus, järjestöt ja seurakunnat - luovat mahdollisuuksia osallisuuteen, sosiaaliseen kanssa käymiseen - edistävät merkittävästi kuntalaisten hyvinvointia ja arjen turvallisuutta
- Yhteistyötahoina Jääkäriprikaati, kaivokset, yrittäjät, oppilaitokset, poliisi, palo- ja pelastusviranomaiset sekä muut toimijat
- Hyvinvointijohtaminen sisältyy kunnan toiminnan, talouden ja talousarvion suunnitteluun ja suunnittelun perusteissa hyvinvointijohtaminen on osana talousarviota ja tilinpäätöstä.

MIE **SODANKYLÄ**

Painopisteet 2022 - 2025: 1. Turvallinen arki ja hyvinvointia edistävä ympäristö

2. Hyvinvointierojen kaventaminen ja yhdenvertaisuus

3. Osallisuus ja vaikuttaminen

4. Hyvinvointityön rakenteet

Tavoitteena vuosina 2022 - 2025

Tavoitteet

1. Selkeät hyvinvoinnin, terveyden ja arjen turvallisuuden, yhteistyön mahdollistavat kunnan sisällä sekä kunnan, hyvinvointialueen, järjestöjen ja eri toimijoiden rakenteet välillä.
2. Päätösten vaikutusten ennakkoarvioinnin laajempi hyödyntäminen kuntalaisten hyvinvointiin laajasti vaikuttavissa päätöksissä.
3. Hyvinvointierojen kaventaminen yhteistyön ja yhteisten resurssien avulla
4. Koronan aiheuttamat vaikutukset kuntalaisten terveyteen ja hyvinvointiin mm. mielenhyvinvoinnin ja terveydenhuollon hoitovelan aiheuttamat haasteet.
5. Kunnan väkiluku laskee, väestöllinen huoltosuhde huononee – tarvitaan veto- ja pitovoimaa pysyvän työvoiman ja asuntotarjonnan osalta
6. Kuntalaisten arjen turvallisuuden lisääminen mm. edistämällä liikenneturvallisuutta ja teiden kunnossapitoa
7. Eri ikäisten kuntalaisten tasapuolinen, varallisuudesta ja asuinpaikasta riippumaton osallisuuden ja vaikuttamismahdollisuuksien edistäminen mm. ajantasaisen, monikanavaisen, ajan tasaisen tiedon saatavuus, osallistumisen paikat jne.
8. Terveellisten elintapojen edistäminen, riippuvuusongelmien vähentäminen ja arjen mielenhyvinvoinnin lisääminen eri toimijoiden yhteistyönä.
9. Hyvinvointisuunnitelman painopisteiden mukaiset teemavuodet

Kohderyhmittäin

Lapset, nuoret ja lapsiperheet

1. Lasten ja nuorten osalta kehittämistarpeita ovat mm. ennaltaehkäisevän työn rakenteet, resurssit, toiminnan kehittäminen ja toiminnan arviointi. Lasten ja nuorten yhteisöllisyyden ja osallisuuden sekä erilaisiin nivelvaiheiden (esiopetus-alakoulu-yläaste-toinen aste) tuen lisääminen. Myös koulunuorisotyön, opiskeluhoitopalveluiden, mielenterveyspalveluiden ja nuorisotyön saatavuuteen tulee kiinnittää huomiota. Järjestöyhteistyön edelleen kehittäminen on em. asioissa tärkeää.
2. Perheiden sisäiset ongelmat ovat kärjistyneet korona aikana mm. huoli lasten ja nuorten yksinäisyydestä, ahdistuneisuudesta, sosiaalisten kontaktien puutteesta, perheiden taloudellisesta tilanteesta on noussut esille. Sodankylässä 4. ja 5. luokan oppilaat kokivat vanhempien tai muiden huolta pitävien aikuisten taholta enemmän fyysistä väkivaltaa vuonna 2021 kuin koko maassa, Lapissa ja verrokkikunnissa. Varhinen puuttuminen ja toimintamalli syrjintään ja kiusaamiseen puuttumiseksi on tärkeää. Lisäksi nuorten tunne- ja itsesäätelytaitojen sekä vanhemmuuden tukemisen toimintamallit ovat tärkeitä kehittämisen kohteita.

3. Kouluterveyskyselyn mukaan peruskouluikäisten tyytyväisyys elämään on laskenut ja kokemukset seksuaalisesta häirinnästä puhelimessa ja internetissä on kasvanut 8. ja 9 luokkalaisilla sekä lukiolaisilla. Sodankylässä 4. ja 5. luokan oppilaat kokivat vanhempien tai muiden huolta pitävien aikuisten taholta enemmän fyysistä väkivaltaa vuonna 2021 kuin koko maassa, Lapissa ja verrokkikunnissa.
4. Kouluterveyskyselyn perusteella Sodankylässä kunnan eri toimijat yhdessä hyvinvointialueen, järjestöjen, srk ja muiden toimijoiden tulisi tulevana vuosina kohdistaa yhteiset resurssit ja toimenpiteet lasten ja nuorten liikunnan ja osallisuuden lisäämiseen. Liikunnan lisäämiseen esim. koulupäivän aikana sekä maksuttomien liikuntapalvelujen järjestäminen kohdennetusti. Liikuntatoimi, vapaa-ajan palvelut, nuorisotyö ja liikuntajärjestöt tukevat vahvasti nuorten liikunnallista elämäntapaa Sodankylässä ja em. asioiden toteuttamiseksi tarvitaan hyvät yhteistyön rakenteet ja resurssit.

Työikäiset

1. Sairauspäivärahaa saaneiden 25-64-vuotiaiden määrät ovat Sodankylässä vuonna 2021 korkeammat kuin koko Suomessa, lapissa ja verrokkikunnissa. Sairauspäivärahaa saaneiden keskuudessa mielenterveysperusteisesti sairauspäivärahaa saaneiden osuus on hälyttävän suuri verrattuna koko Suomeen, lappiin ja verrokkikuntiin. Edellä mainittu ei kuitenkaan näy työkyvyttömyyseläkkeiden kasvuna.
2. Vammojen ja myrkytysten vuoksi sairaalassa hoidettujen 25-64-vuotiaiden määrät ovat Sodankylässä korkeat sekä koti- ja vapaa-ajan tapaturmiin liittyvät hoitajakset.
3. Terveiden edistämisen näkökulmasta aikuisten kuntalaisten terveysriskejä ovat: ylipaino, tupakointi, kohonnut verenpaine ja kolestroli, heikentynyt glukoosinsietokyky, päihteiden liikakäyttö ja masennus.
4. Sähköisten palvelujen käytön lisääminen mm. Omaolo, Sähköinen asiointipalvelu (ajanvaraus ja viestipalvelu) ja Virtuaali. Tämä vaatii kunnan viestinnältä aktiivisuutta, sähköisten palvelujen käytön opettamista, verkostoitumista kunnan sisällä ja muiden Lapin kuntien kanssa. Ikäihmisille tai heille, jotka kokevat sähköiset palvelut hankalina tai eivät omista tarvittavaa tekniikkaa tulisi järjestää palvelut heidän tarpeita palvelevan.

Ikäihmiset

1. Perusterveydenhuollon avohoidon lääkärikäynnit 65 vuotta täyttäneillä ovat vähentyneet vuodesta 2017 vuoteen 2020 880 käynnillä, mutta ne ovat korkeammat kuin koko maassa, lapissa ja osassa verrokkikuntia.
2. Psykiatrian laitoshoidon hoitopäivät ovat huomattavasti alhaisempia kuin koko maassa, lapissa ja verrokkikunnissa.
3. Itsensä yksinäiseksi tuntevien osuus yli 75- vuotta täyttäneistä on kasvanut koko maassa ja lapissa. Kuntakohtaista tietoa ei ole saatavissa, mutta voidaan olettaa, että näin on myös Sodankylässä. Tähän syynä on ollut korona ajan eristyisyys ja sosiaalisten kontaktien puute. Tarvitaan elämäntapa- ja verkosto tukemaan eri ikäisiä kuntalaisia mielenhyvinvoinnin haasteissa.
4. Vammojen ja myrkytysten vuoksi sairaalassa hoidettujen määrä Sodankylässä on suurempi kuin koko maassa, lapissa ja osassa verrokkikuntia.
5. Ikäihmisten hyvinvoinnissa tulee kiinnittää erityistä huomiota kotona asumisen tukemiseen ja kotona asuvien ikäihmisten hyvinvoinnin edistämiseen eri tahojen yhteistyönä. Kotona asumisen tukemisessa erityisessä roolissa on omaishoitajien tukeminen.
6. Ikäihmisten palveluiden suunnitelmassa vuosille 2022 – 2025 on nostettu kehittämiskohteiksi hyvinvointia, kotona asumista monipuolisesti edistävät palvelut sekä monimuotoiset asumispalvelut. Tärkeänä kehittämiskohteena on myös työyhteisön vetovoimaisuus ja hyvinvointi.
7. Ikäihmisille tai heille, jotka kokevat sähköiset palvelut hankalina tai eivät omista tarvittavaa tekniikkaa tulisi järjestää palvelut heidän tarpeita palvelevan.

OSA II KUNTALAISTEN HYVINVOINNIN JA ARJEN TURVALLISUUDEN SUUNNITELMA VUOSILLE 2021 - 2025

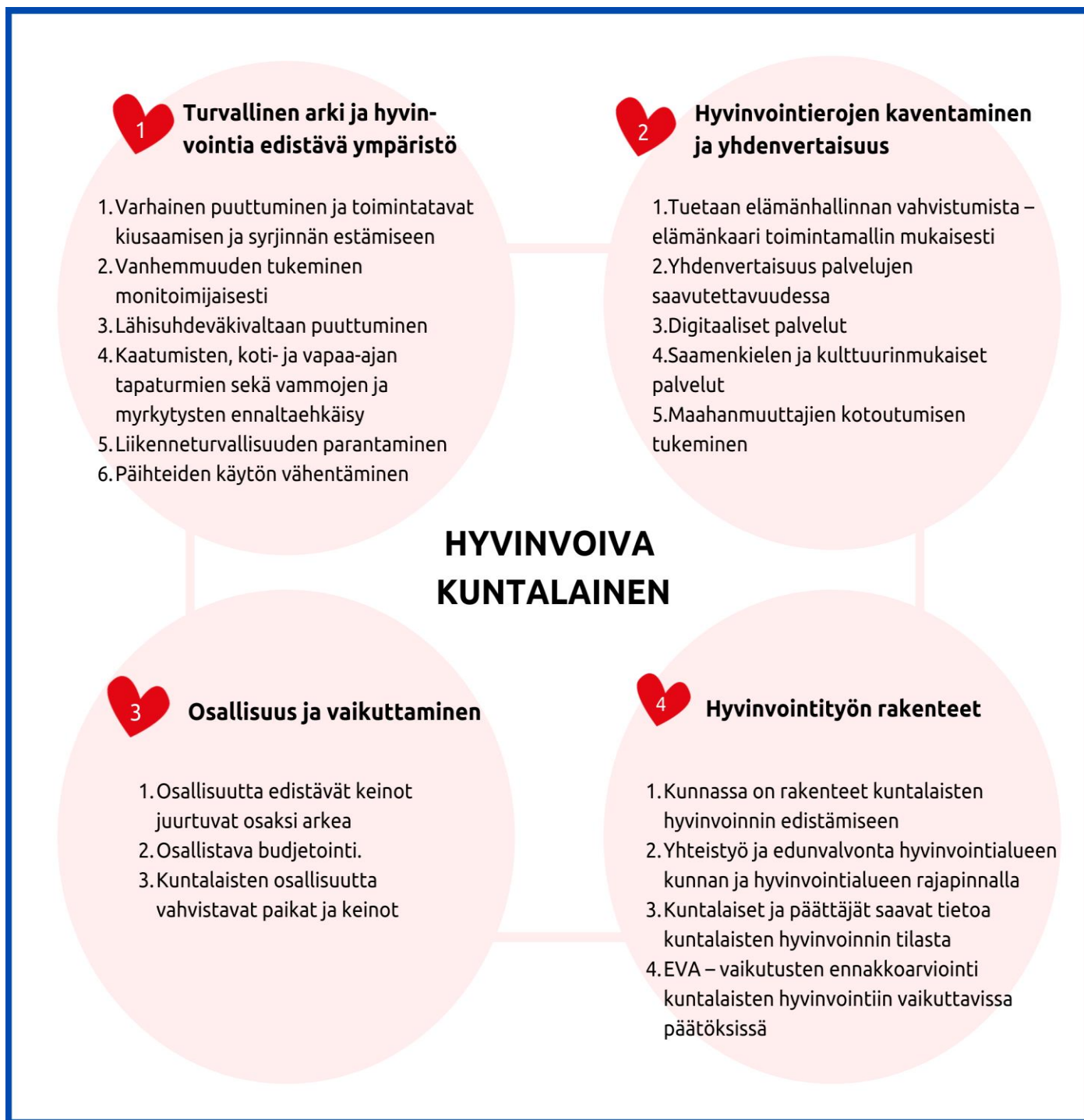
4.1 Kuntastrategian ja valtuusto-ohjelman painopisteet ja linjaukset

Hyvinvoinnin ja arjen turvallisuuden painopisteet ja linjaukset perustuvat Sodankylän kuntastrategiaan vuosille 2019 – 2025 Rohkea, yhteisöllinen ja utelias Sodankylä sekä valtuusto-ohjelmaan 2021 – 2025. Em. kuntastrategian pääpainopisteet ovat luonnossa, yhteisöllisyydessä, innovatiivisuudessa sekä taloudellisessa vastuullisuudessa. Valtuustokauden ohjelman pääpainopisteet ovat SOTE-uudistuksessa, kunnan palvelurakenteen, henkilöstörakenteen, johtamisen, kunnan talouden kehittämisessä sekä hyvinvoinnin, viihtyisyyden ja osallisuuden edistämisessä.

4.2 Hyvinvoinnin ja arjen turvallisuuden edistämisen erillisohjelmat ja -suunnitelmat

Sodankylän kunnan yleinen toiminnan ohjaus:

- Rohkea, yhteisöllinen ja utelias Sodankylä – kuntastrategia 2019 - 2025 (hyv. kv. 17.1.2019)
- Asunto-ohjelma 2018 – 2021 (päivityksessä)
- Hankintastrategia (päivityksessä)
- Ikäihmisten palveluiden suunnitelma vuosille 2022 – 2025. Pidetään huolta itsestämme ja toisistamme! (hyväksyttävänä)
- Kaivosohjelma 2018 – 2021 (päivityksessä)
- Kotouttamisohjelma 2017 – 2020
- Kuntalaisten osallisuusopas (päivitetty 2022)
- Lasten ja nuorten hyvinvointiohjelma 2021 – 2023 (kv. 17.5.2021)
- Liikuntapalvelujen kehittämissuunnitelma (2020)
- Maankäyttöpoliittinen ohjelman 2021-2025 on hyväksytty valtuustossa 25.3.2021 §24.
- Matkailuohjelma – masterplan valmistelussa
- Rikoksentorjuntaohjelma 2017 – 2020
- Sodankylän kulttuurikasvatussuunnitelma (valmisteilla, perustuu lakiin kuntien kulttuuritoiminnasta)
- Sodankylän kunnan matkailun kehittämisen toimenpideohjelma 2016 – 2020
- Sivistyksen suunnitelma 2020–2022 “Rohkea, yhteisöllinen ja utelias – sivistyspalvelut rakennetaan yhdessä”.
- Talousarvio 2022 ja toimintasuunnitelma 2022 – 2023
- Valmiussuunnitelma (päivityksessä)
- Valtuusto-ohjelma 2021 – 2025
- Vapaa aika-palvelujen kehittämissuunnitelma (2021)
- Yhdenvertaisuus ja tasa-arvosuunnitelma 2017 – 2020 (päivityksessä)

Kuvio 46. Hyvinvoinnin ja arjen turvallisuuden suunnitelman painopisteet ja tavoitteet 2022 – 2025

Tavoitteet ja toimenpiteet painopistealueittain 2022 - 2025

1.TURVALLINEN ARKI JA HYVINVOINTIA EDISTÄVÄ YMPÄRISTÖ					
Tavoitteet	Toimenpiteet	Vastuutaho	Aikataulu	Resurssit	Arviointimittarit
1. Varhainen puuttuminen ja toimintatavat kiusaamisen ja syrjinnän ehkäisyyn	1. Turvallisuus- ja kriisitoimintaohjeiden päivittäminen 2. Syrjinnän ja kiusaamisen ehkäisemisen toimintamalli 3. VERSO ja miniVERSO koulutus henkilöstölle	Sivistystoimi	2022 - 2025	Olemassa olevat resurssit	Suunnitelma laadittu ja otettu käyttöön
2.Vanhemmuuden tukeminen monitoimijaisesti	1. Vanhempien iltakoulut 2. Ankkuri- toimintamallin käyttöönotto 3. Tunturiterapia-malli 4. Järjestöjen ja srk tuki vanhemmuuteen 5. Tuki työelämään paluuseen	Sivistystoimi perusturva, hvv-alue, järjestöt, srk, hankkeet	2022-2025	Olemassa olevat resurssit ja hankkeet	Tapaamiset ja osallistujien määrä Toimintamalli-koulutukset toteutettu , verkosto ja mallien käyttöönotto
3.Lähisuhdeväkivaltaan puuttuminen	1. MARAK- moniammatillinen toimintamalli 2. lasten ja nuorten kokemaan lähisuhdeväkivaltaan puuttuminen 3. Ikäihmisten kokemaan lähisuhdeväkivaltaan puuttuminen	Perusturva/ hvv-alue, poliisi, järjestöt, sivistyspalvelut	2022-2025	Olemassa olevat resurssit ja hankkeet	Toimintamalli koulutukset toteutettu , verkosto ja mallien käyttöönotto
4.Kaatumisten, koti- ja vapaa-ajan tapaturmien sekä vammojen ja myrkytysten ennaltaehkäisy	1. Kodin turvallisuusinfot ja turvallisen liikkumisen apuvälineet 2. Elintapaohjaus	Perusturva, hvv-alue, sivistyspalvelut, poliisi, järjestöt	2022-2025	Olemassa olevat resurssit ja hankkeet	Sairaalahoitojaksojen seuranta (Sotkanet)
5. Maan käytön suunnittelu sekä yhteisölliset ja esteettömät asumisratkaisut ikäihmisille	1. Kuntalaiset ja kohderyhmään kuuluvat osallistuvat mm. maankäytön yleissuunnitelman ja ikäihmisten asumispalvelujen suunnittelemiseen.	Kehittämispalvelut, Ikäihmisten palvelut Yhdessä ikääntyen hyvinvointia edistävä – hanke ja tekninen toimi	2022 - 2025	Eri tahojen olemassa olevat resurssit	Osallistujien määrät Kylälaakson maankäytön ja ikäihmisten asumisen suunnitelmat valmiit ja niiden toteuttaminen aloitettu
6.Liikenneturvallisuuden parantaminen	1. Teiden kunnossapidon laatuvaatimusten tarkastelu,	Tekninen toimi, liikenneturvallisuustyö-	2022-2025	Olemassa olevat resurssit ja hankkeet	Liikenneonnettomuuksien tilastoseuranta

	toimenpiteiden oikeellisuus ja valvonta 2. Liikenneturvallisuus infot eri ikäryhmille liikenneturvan kanssa yhteistyössä	ryhmä, liikennetu- va, poliisi, järjestöt			
6.Päihteiden käytön vähentäminen	1. HSS (hoito syytteen sijaan) toimintamallin käyttöönotto 2. Elintapaohjaus 3. Itsehoito	Perusturva, hvv-alue, poliisi, järjestöt	2022-2025	Olemassa olevat resurssit ja hankkeet	Toimintamallikou- lutukset, verkosto ja käyttöönotto

2.HYVINVOINTIEROJEN KAVENTAMINEN JA YHDENVERTAISUUS

Tavoitteet	Toimenpiteet	Vastuutaho	Aikatau- lu	Resurssit	Arviointimittarit
1.Tuetaan elämänhallinnan vahvistumista–elämänsaari toimintamallin mukaisesti	1. Elämänsaari toimintaverkoston perustaminen 2. Järjestöpiste Sopukkaan 3. Liikkuvakoulu-hanke välituntiliikunnan lisäämiseksi 4. Työllisyyden kuntakokeilu-hanke 5. Positiivisen mielenterveyden vahvistaminen – Hyvinvointilähete-hanke ja jatko- hanke 1.1.- 30.6.2022 6. Liikunta- ja elämäntapaohjaus 7. Työhyvinvoinnin vahvistaminen (varhaisen tuki, koulutukset ja infot) - hae apua nappi - liikuntaneuvonta - koulutukset - tehdään laajempi selvitystyö kuntalaisten sairastavuudesta ja sairauksien ennaltaehkäisystä	Sivistyspalvelut järjestökeskus, järjestöt,hank- keet, perusturva, hvv-alue	2022 - 2025	Olemassa olevat resurssit, hankkeet	Verkosto luotu ja järjestöpiste toimii. Välituntiliikunnan toimintamalli otettu käyttöön Työllisyyden kuntakokeilun tulokset Positiivisen mielenterveyden mittarin tulokset Liikunta- ja elämäntapaohjauksen asmäärät/tulokset Sairauspvrahaa ja siitä mielenterveysperus- teisesti sairauspäivärahaa saaneiden 25-64- vuotiaiden määrät (Sotkanet.fi)
2.Yhdenvertai- suus palvelujen saavutettavuus- dessa	1. Ajantasainen ja helposti saatava tieto mm. kunnan nettisivujen päivittäminen 2. Paikallis- ja palveluliikenteen järjestäminen	Kunnan eri hallintokunnat, järjestöt, hvv- alue	2022- 2025	Olemassa olevat resurssit ja hankkeet	Kyselyt Kunnan nettisivut päivitetty Kaiku-kortti ja lasten ja nuorten maksuttomat harrastusmahdollisu

	3. Kaiku-kortti toimintamalli käyttöönotto mahdollistaa osallisuuden varallisuudesta riippumatta 4. Lasten ja nuorten maksuttomat taide- ja liikuntaharrastusmahdollisuudet 5. Kulttuurikasvatuksen opetussuunnitelman käyttöönotto				udet toimintamallit resurssoitu ja otettu käyttöön Kulttuurikasvatuksen opetussuunnitelma otettu käyttöön
3.Digitaaliset palvelut	1. Digitukihenkilöiden kouluttaminen 2. Liikunta ja kulttuuripalvelut sivukyliin digitaalisesti 3. Elämäntapaohjaus ja terveyspalvelut digitaalisesti 4. Oman elämän ja asumisen suunnittelu ja varautuminen www.virtu.fi www.omaolo.fi www.ikatalo.fi www.mielenterveystalo.fi SAAennakoida - AsumisenApu http://www.vanheneminen.fi/ www.ukkinstituutti.fi	Kunnan eri hallintokunnat, järjestöt, hvv-alue	2022-2025	Olemassa olevat resurssit ja hankkeet	Koulutettujen määrä Palvelujen määrä ja toimivuus
4.Saamenkielen ja kulttuurinmukaiset palvelut	Kielilain mukaiset palvelut www.samediggi.fi Sámisoster Ry Birgen ruovttus Mokta – tupa toiminta Vuotsossa ikäihmisille	Kunta, hvv-alue, saamelaiskäräjät ja järjestöt yhteistyössä	2022-2025	Valtion, kunnan, saamelaiskäräjien, järjestöjen resurssit	Saamenkielisten palvelujen ja saamenkieltä osaavien ammattilaisten määrät
5.Maahanmuuttajien kotoutumisen tukeminen	Kunnassa järjestetään kotoutumista edistävät palvelut yhteistyössä eri tahojen kanssa	Kunta, hvv-alue	2022-2025	Valtion, kunnan, hvv-alueen, järjestöjen resurssit	Maahanmuuttajien ja palvelujen määrä

3. OSALLISUUS JA VAIKUTTAMINEN					
Tavoitteet	Toimenpiteet	Vastuutaho	Aikataulu	Resurssit	Arviointimittarit
1. Osallisuutta edistävät keinot juurtuvat osaksi arkea	1. Kuntalaisille, järjestöille järjestetään mahdollisuus osallistua palvelujen suunnitteluun ja päätöksen tekoon kyselyt, kuulemiset, asiakasraadit, kehittäjäasiakastoiminta, osallistava budjetointi (kunta toteuttajana ja hankerahoitus Leader Pohjoisin Lappi Ry:ltä)	Kunnan kaikki toimialat, päättäjät, järjestöt, kyläyhdistykset- ja -seurat Hankkeet -Leader Pohjoisin Lappi Ry	2022-2025	TA 2023 – 2025, olemassa olevat resurssit	Miten osallistettu: keinot, määrä
	2. Kunnan osallisuussuunnitelman päivitys	Hallintopalvelut	2022		Päivitetty
	3. Työntekijöiden kouluttaminen erilaisten osallistavien toimintamallien käyttöön	Kaikki kunnan toimialat	2022-2025		Koulutukset järjestetty ja seurataan toimintamallien käyttöä
	4. Mahdollistetaan ikäihmisille yhteisöllinen ruokailu kunnan ruokapalvelukeskuksen toimesta edistämään terveellistä ravitsemusta. (Ateriapassi)	Ikäihmisten palvelut Tekninen toimi/ ruokapalvelut	2022 - 2025		Palvelun käyttäjien määrät
2. Osallistava budjetointi	1. Mahdollistetaan osallistava budjetointi kuntalaisten hyvinvointiin vaikuttavissa päätöksissä	Sodankylän kunta ja muut yhteistyötahot	2023 - 2025	Kunta, hankkeet	Toteutunut/ei
3. Kuntalaisten osallisuutta vahvistavat kohtaamispaikat ja osallisuutta edistävät toimintatavat	1. Matalan kynnyksen kohtaamispaikat (kylätalot, järjestökeskus, srk:n ja kunnan tilat, eri ikäiset yhdessä)	Kunnan, Järjestökeskuksen, kyläyhdistysten, järjestöjen ja srk:n toimijat	2022-2025		THL:n osallisuuskyselyn tulokset
	2. Varamummo ja- pappatoiminta, luovuustyöpajat, tila koululaisille odottaa harrastustoiminnan alkamista koulupäivän jälkeen ym.)				
	3. Ajantasainen tieto				

	4. Monikanavaiset osallistumisen mahdollisuudet (digipalvelut live, tallenteet) huomioiden digiosallisuuden haasteet eri kohderyhmille 5. Ikäihmisten yksinäisyyden vähentäminen ja osallisuuden lisääminen monitoimijaisesti (elämänkaariverkoston avulla)				
--	---	--	--	--	--

4. HYVINVOINTITYÖN RAKENTEET						
Tavoitteet	Toimenpiteet	Vastuutaho	Aikataulu	Resurssit	Arviointimittarit	
1. Kunnassa on rakenteet kuntalaisten hyvinvoinnin edistämiseen	Hyvinvointifoorumi Hyvinvointityöryhmä Hyvinvointikoordinaattori Kunnan johtoryhmä vastaa kuntalaisten hyvinvoinnin edistämisestä	Kunta	2022-2025	Olemassa olevat resurssit	Rakenteet on olemassa	
2. Yhteistyö ja edunvalvonta hyvinvointialueen kunnan ja hyvinvointialueen rajapinnalla	Ajantasaisen tiedon tuottaminen kunnan hyvinvointityöstä hyvinvointialueelle ja sen kanssa käytäviin neuvotteluihin	Kunta, hvv-alue	2023-2025	Olemassa olevat resurssit	Rajapintayhteistyön rakenteet toimivat	
3. Kuntalaiset ja päättäjät saavat tietoa kuntalaisten hyvinvoinnin tilasta	1. Uusien valtuutettujen perehdytyskoulutus kunnan hyvinvointityöstä 2. Laaja valtuustokauden hyvinvointisuunnitelman ja vuosittaisten raporttien käsittely 3. Hyvinvointiasiakirjojen käsittely myös tarkastusltk:ssa 4. Tehdään laajempi selvitys	Kunta	2023-2025	Olemassa olevat resurssit	Koulutus toteutettu, strategiat ja raportit käsitelty	
4. EVA – vaikutusten ennakoarviointi kuntalaisten hyvinvointiin vaikuttavissa päätöksissä	Päätös EVA:n käyttöön otosta, linjauksista, resursseista, seurannasta, kehittämisestä ja koulutuksista	Kunnan hallintopalvelut, kaikki kunnan toimialat	2023-2025	Olemassa olevat resurssit	Toimintamalli käyttöön otettu	

4.4 Sodankylän hyvinvoinnin, terveyden ja arjen turvallisuuden suunnitelman käsittely lautakunnissa, kunnanhallituksessa ja kunnanvaltuustossa

Tekninen lautakunta 18.5.2022 41 §- hyväksyi

Perusturvalautakunta 18.5.2022 62 § ja 15.6.2022 84 §

- 15.6.2022 84 § lausunto:
- perusturvalautakunnan lausunnon, jossa kiinnitetään erityistä huomiota siihen, että Kuntalaisten hyvinvoinnin, terveyden ja arjen turvallisuuden suunnitelma vuosille 2022-2025 tehdään vaiheessa, jossa sosiaali- ja terveystalvet ovat siirtymässä hyvinvointialueelle. Suunnitelmaan kirjatut kehittämisen painopisteet ja tavoitteet ovat asianmukaisia. Kunnan sisällä tulee luoda vuoden 2022 aikana rakenteita, joilla varmistetaan riittävä tiedonkulku ja yhteistyö niiden palveluiden osalta, jotka sijoittuvat tulevan kunnan ja hyvinvointialueen rajapinnoille:

1. koulujen sosiaalityö (koulukuraattorit)
2. maahanmuuttajatyö ja kotouttaminen
3. hyvinvointityö ja terveyden edistäminen
4. kuntouttava työtoiminta ja pitkäaikaistyöttömien tuki
5. työpajan valmennuspalvelut (yksilövalmentaja siirtyy hyvinvointialueen työntekijäksi)

Sivistyslautakunta 24.5.2022 § 51

Päätös

Sivistyslautakunta hyväksyi yksimielisesti vt. sivistysjohtajan esityksen.

Sivistyslautakunta lausuu Hyvinvoinnin, terveyden ja arjen turvallisuuden suunnitelmasta vuosille 2022 – 2025 seuraavaa:

Hyvinvoinnin, terveyden ja arjen turvallisuuden suunnitelmasta vuosille 2022 – 2025 tulee huomioida ja ottaa esiin talousarvion 2023 laadinnan yhteydessä.

Sivistyslautakunta nostaa esille seuraavat huomioitavat asiat:

- Mielenterveys, esimerkiksi kuraattoripalveluiden mitoittaminen sivukylien kouluille
 - Koulukiusaaminen
 - Seksuaalinen häirintä
 - Tasapuolinen mahdollisuus osallistua, esimerkiksi sivukylien lasten ja nuorten kuljettaminen harrastustoimintaan- nuorten ja lapsiperheiden tukeminen

Kunnanhallitus 6.6.2022 228§- hyväksyi

Kunnanvaltuusto 16.6.2022

Edellä mainitut sivistysltk:n ja perusturvaltk:n lausunnot liitetään Hyvinvoinnin, terveyden ja arjen turvallisuuden suunnitelmaan

LIITE 1. KUNTIEN HYVINVOINTITYÖTÄ SÄÄTELEVÄT LAIT JA OHJELMAT

Kuntalaki (410/2015) 1 §, 22§

Hyvinvoinnin ja terveyden edistämisen lisäosa (Laki kunnan peruspalvelujen valtionosuudesta (618/2021) 15 §

Sosiaali- ja terveydenhuollon järjestämislaki (612/2021) 6 §

Valtion rahoitus hyvinvointialueille (Laki hyvinvointialueiden rahoituksesta 617/2021) 3 §

VALTAKUNNALLISET JA ALUEELLISET OHJELMAT, STRATEGIAT JA SUOSITUKSET

Hyvinvoinnin, terveyden ja turvallisuuden edistäminen 2030. Valtioneuvoston periaatepäätös

Lapin hyvinvointiohjelman ja turvallisuussuunnitelman toimeenpanosuunnitelma 2020-2025. Lapin liitto, Lapin AVI.

LIITE 2. KUNTIEN JA HYVINVOINTIALUEEN TEHTÄVÄT 1.1.2023

KUNTIEN TEHTÄVÄT 1.1.2023 HYVINVOINNIN, TERVEYDEN JA ARJEN TURVALLISUUSTYÖSSÄ

Ensisijainen vastuu hyvinvoinnin ja terveyden ja arjen turvallisuuden edistämisestä siltä osin, kun kytkeytyy kunnan muihin lakisääteisiin tehtäviin

Kunnan hyvinvoinnin ja terveyden edistämisen tehtävät 1.1.2023 (6 § Laki sosiaali- ja terveydenhuollon järjestämisestä):

- Strategisessa suunnittelussa asetettava tavoitteet ja määriteltävä toimenpiteet
- Arvioitava ennakkoon ja otettava huomioon päätöstensä vaikutukset ihmisten hyvinvointiin ja terveyteen väestöryhmittäin
- Nimettävä hyvinvoinnin ja terveyden edistämisen vastuutaho
- Seurattava kuntalaisten elinoloja, hyvinvointia ja terveyttä sekä niihin vaikuttavia tekijöitä alueittain ja väestöryhmittäin
- Raportoitava kunnanvaltuustolle vuosittain
- Valmistettava valtuustolle valtuustokausittain hyvinvointikertomus ja –suunnitelma
- Toimitettava hyvinvointikertomus ja -suunnitelma hyvinvointialueelle ja julkaistava se julkisessa tietoverkossa

Hyvinvoinnin ja terveyden edistämisessä kunnan on tehtävä yhteistyötä:

- eri toimialojen välillä
- muiden julkisten toimijoiden, yksityisten yritysten ja yleishyödyllisten yhteisöjen kanssa

Lisäksi kunnan on:

- toimittava hyvinvoinnin ja terveyden edistämisessä yhteistyössä hyvinvointialueen kanssa ja tuettava sitä asiantuntemuksellaan
- edistettävä hyvinvoinnin ja terveyden edistämistyötä tekevien järjestöjen toimintaedellytyksiä ja vaikutusmahdollisuuksia
- osallistuttava vuosittain hyvinvointialueen järjestämiin neuvotteluihin (7 §)

Hyvinvointialueen hyvinvoinnin, terveyden ja arjen turvallisuus tehtävät 1.1.2023

Ensisijainen vastuu hyvinvoinnin ja terveyden edistämisestä siltä osin, kun kytkeytyy hyvinvointialueen muihin lakisääteisiin tehtäviin

Hyvinvointialueen hyvinvoinnin ja terveyden edistämisen tehtävät:

- Strategisessa suunnittelussaan asetettava tavoitteet ja määriteltävä toimenpiteet
- Arvioitava ennakoon ja otettava huomioon päätöstensä vaikutukset ihmisten hyvinvointiin ja terveyteen väestöryhmittäin
- Nimettävä hyvinvoinnin ja terveyden edistämisen vastuutaho
- Seurattava asukkaattensa elinoloja, hyvinvointia ja terveyttä sekä niihin vaikuttavia tekijöitä alueittain ja väestöryhmittäin
- Raportoitava aluevaltuustolle vuosittain
- Valmistettava valtuustolle valtuustokausittain alueellinen hyvinvointikertomus ja -suunnitelma
- Laatii hyvinvointikertomuksen ja -suunnitelman yhteistyössä alueen kuntien kanssa
- Julkaistava hyvinvointikertomus ja -suunnitelma julkisessa tietoverkossa

Hyvinvoinnin ja terveyden edistämisessä hyvinvointialueen on

1. tehtävä yhteistyötä:
 - alueen kuntien kanssa ja tuettava niitä asiantuntemuksellaan
 - hyvinvointialueen alueella toimivien muiden julkisten toimijoiden, yksityisten yritysten ja yleishyödyllisten yhteisöjen kanssa
2. edistettävä hyvinvoinnin ja terveyden edistämistyötä tekevien järjestöjen toimintaedellytyksiä ja vaikutusmahdollisuuksia
3. neuvoteltava vähintään vuosittain yhdessä alueen kuntien sekä muiden hyvinvointialueen alueella hyvinvoinnin ja terveyden edistämistyötä tekevien toimijoiden kanssa hyvinvoinnin ja terveyden edistämistä koskevista tavoitteista, toimenpiteistä, yhteistyöstä ja seurannasta
 - 14 § Neuvottelut (laki hyvinvointialueesta):
Hyvinvointialueen ja sen alueen kuntien on neuvoteltava vähintään valtuustokausittain tehtäviensä hoitamiseen liittyvästä yhteistyöstä, tavoitteista ja työnjaosta.
 - 15 § Hyvinvoinnin ja terveyden edistämisen lisäosa (Laki kunnan peruspalvelujen valtionosuudesta)
 - Kunnan hyvinvoinnin ja terveyden edistämisen kerroin määritellään kunnan hyvinvoinnin ja terveyden edistämisen toimintaa kuvaavien sekä toiminnan tulosta kuvaavien indikaattoreiden perusteella
 - Lisäosan suuruus n. 100 M€

3 § Valtion rahoitus hyvinvointialueille
(Laki hyvinvointialueiden rahoituksesta)

Hyvinvointialueille valtion rahoitusta hyvinvointialueen asukasmäärän, sosiaali- ja terveydenhuollon palvelujen tarvetta kuvaavien tekijöiden, asukastiheyden, vieraskielisyyden, kaksikielisyyden, saaristoisuuden, saamenkielisyyden sekä hyvinvoinnin ja terveyden edistämisen toimien perusteella

Hyvinvointialueiden hyvinvoinnin ja terveyden edistämisen kertoimen perusteella määräytyvä rahoitusosuus 1%

Liite 3. Kuntien HYTE-kerroin ja siihen vaikuttavat prosessi-, tulos- ja arjen turvallisuusindikaattorit

	2020	2021
Kittilä	17,8	15,6
Nurmes	17,8	16,1
Sodankylä	18	18,8
Sotkamo	17,5	16,2

1. Prosessi-indikaattorit

Prosessi-indikaattorit kuvaavat kunnan voimavaroja ja toimenpiteitä hyvinvoinnin ja terveyden edistämiseksi. Niiden avulla mitataan nykytilannetta. Indikaattoreita on kohtuullisen monta, jotta toimintaa voidaan tarkastella laaja-alaisesti. Indikaattorit kuvaavat edellytysten luomista vaikuttavalle ja koordinoitulle hyvinvoinnin ja terveyden edistämiselle.

Kuntajohto

Kuntien hyte-kertoimen prosessi-indikaattorit: Kuntajohto		
Indikaattori	Indikaattorin kuvaus	Toimenpidesuosituks
Kuntalaisten elintapojen raportointi	Valtuustolle raportoidaan vuosittain väestön elintapoja ja niissä tapahtuneita muutoksia.	Valtuusto on kunnan ylintä päätösvaltaa käyttävä elin. Kunnanvaltuutettujen on tiedettävä kuntalaisten elintavoista ja niissä tapahtuneet muutokset tavoitteiden ja toimenpiteiden arvioimiseksi hyvinvointityöryhmässä. Valtuustolle tehdään vuosittain raportti, jossa kuvataan kuntalaisten terveyden ja hyvinvoinnin tilaa sekä toteutettuja toimenpiteitä niiden ylläpitämiseksi ja parantamiseksi. Raportti on osa hyvinvointikertomuksen toimeenpanoa ja lakisääteistä seurantaa. (2.), (9.), (10.)
Väestön hyvinvoinnin ja terveyden edistämistä kuvaavat mittarit	Kunnan toiminta- ja taloussuunnitelmassa määritellään vuosittain mittarit, joilla seurataan väestön hyvinvoinnin ja terveyden edistämisen tavoitteiden toteutumista.	Kunnalla on käytössä joko omat mittarit tai kansalliset tietolähteet, kuten Avohilmo, Sotkanet, TEAvisari tai Terveystemme. Valitut painopisteet toimivat osana talousarviota ja toimialojen käyttösuunnitelmaa, joita arvioidaan talousarvion toteutumisen yhteydessä. Asetettujen tavoitteiden tulee olla selkeitä, jotta niitä voidaan mitata mahdollisimman yksiselitteisillä ja konkreettisilla mittareilla.

Kuntien hyte-kertoimen prosessi-indikaattorit: Kuntajohto

Indikaattori	Indikaattorin kuvaus	Toimenpidesuosituks
Hyvinvointi- ja terveystavoitteiden toteutuminen	Tarkastuslautakunnan tekemässä arviointikertomuksessa arvioidaan valtuustokausittain kunnan hyvinvointi- ja terveystavoitteiden toteutuminen.	Valtuusto asettaa tarkastuslautakunnan hallinnon ja talouden tarkastuksen ja arvioinnin järjestämiseksi. Tarkastuslautakunta on suoraan kaupunginvaltuuston alainen toimielin, jonka tehtävänä on mm. arvioida, ovatko valtuuston asettamat toiminnalliset ja taloudelliset tavoitteet toteutuneet kunnassa. Tällä oikeutuksella tarkastuslautakunta voi ottaa aktiivisesti kantaa myös hyvinvoinnin ja terveyden edistämisen tilaan ja asetettujen tavoitteiden toteutumiseen kunnassa. Tarkastuslautakunta voi tarkastella kunnan toimintaa kriittisesti, nostaa esiin onnistumisia ja esittää kunnan toiminnan kehittämistä. (3.), (4.)
Hyvinvoinnin ja terveyden edistämisen asiantuntijuus	Kunnassa toimii erikseen nimetty asiantuntija, suunnittelija tai vastaava, joka koordinoi hyvinvoinnin ja terveyden edistämistyötä.	Kunta nimeää hyvinvoinnin ja terveyden edistämisen vastuutahot. Toimeenpanosta vastaa esim. hyvinvointikoordinaattori tai vastaava asiantuntija, joka huolehtii mm. hyvinvointikertomustyön koordinoinnista ja yhteistyöstä kunnan toimialojen ja muiden toimijoiden kuten järjestöjen, yritysten ja seurojen välillä. (5.)
Asiakasraadit tai foorumit	Kunnan palveluiden suunnittelussa/kehittämistyössä hyödynnetään asiakasraateja/foorumeja.	Kunta järjestää asiakasraateja tai vastaavia osallisuuden foorumeja, joka keskittyy asukkaiden ja kunnan toimijoiden väliseen vuorovaikutukseen ja informaation jakamiseen. Nämä ovat väylä tuoda asukkaiden näkemyksiä kuntasuunnitteluun ja päätöksentekoon. Asiakasraadeilta tai foorumeilta saadaan aloitteita, esityksiä ja lausuntoja. Ne voivat osallistua alueen kehittämiseen, järjestää tilaisuuksia ja toimintaa ja osalla voi olla taloudellista päätösvaltaa esimerkiksi järjestöjen avustuksissa ja pienimuotoisissa paikallisissa kehittämisessä. (8.)

Liikunta

Indikaattori	Indikaattorin kuvaus	Toimenpidesuosituks
Lasten ja nuorten liikunta-aktiivisuuden raportointi	Lasten ja nuorten liikunta-aktiivisuutta raportoidaan vuosittain hyvinvointikertomuksessa tai vastaavassa.	Liikunta-aktiivisuus raportoidaan osana talousarviota edellisen vuoden toimintatarkastuksessa. Lasten ja nuorten liikunta-aktiivisuuden seurantatieto tulee raportoida luottamushenkilöhallinnolle päätöksenteon pohjaksi. (1.), (2.), (3.), (4.), (5.), (6.)
Seurojen, yhdistysten ja kunnan yhteiskokous	Kunta kutsuu säännöllisesti koolle liikuntaseurojen ja yhdistysten yhteiskokouksen.	Kunta koordinoi esimerkiksi liikuntafoorumin, järjestötreffien tai hyvinvointitalkoiden järjestämisen, johon kutsutaan mukaan esim. sosiaali- ja terveysalan yhdistykset, nuorisojärjestöt, maahanmuuttajajärjestöt, asukas-yhdistykset, ikäihmisten yhdistykset ja kulttuuriseurat. (7.)
Kohdennetut liikkumisryhmät lapsille ja nuorille	Kunnassa järjestetään kohdennettuja liikkumisryhmiä liikuntaseuratoiminnan ulkopuolella oleville lapsille ja nuorille.	Arkiliikuntaan ja liikunnallisten elämäntapojen oppimiseksi on löydettävä monia keinoja. Kunnan asettamissa tavoitteissa ja toimenpiteissä huomioidaan vähän liikkuvat ryhmät, esimerkiksi toimeentulotuen piirissä olevat lapsiperheet. Kunta hyödyntää yhteistyötä koulujen, kouluterveydenhuollon ja muiden yhteiskunnallisten instituutioiden kanssa. Kunnassa on maksuttomia liikuntavaihtoehtoja lapsille ja nuorille, erityisesti noin 15-vuotiaille, joilla on havaittu tapahtuvan lajista pois

Indikaattori	Indikaattorin kuvaus	Toimenpidesuosituks
		putoamista. Kunnassa järjestetään esim. varustekierrätystä harrastamisen hinnan alentamiseksi. (2.), (5.), (6.)
Vaikutusten ennakkoarviointi (EVA)	Liikunnan edistämisestä vastaavat viranhaltijat osallistuvat valmisteilla olevien lautakuntapäätösten vaikutusten ennakkoarviointiin (EVA).	Vaikutusten ennakkoarvioinnin (EVA) käyttö vakiinnutetaan kunnassa. Liikunnan edistämisestä vastaavat viranhaltijat osallistuvat lautakuntapäätösten vaikutusten ennakkoarviointiin (EVA). Vaikutusten ennakkoarviointiprosessissa on kuultu kuntalaisia. EVA-arviointi otetaan käyttöön lautakunnan alaisten palvelujen suunnittelussa. (8.)
Liikunnan edistämisen poikkihallinnollinen työryhmä	Kunnassa toimii poikkihallinnollinen työryhmä, jossa käsitellään liikunnan edistämistä.	Kunnassa toimii poikkihallinnollinen työryhmä, jossa käsitellään liikunnan edistämistä.

Peruskoulu

Indikaattori	Indikaattorin kuvaus	Toimenpidesuosituks
Kouluympäristön ja - yhteisön tarkastus	Oppilasmäärällä painotettu keskiarvo kunnan peruskouluista, joissa kouluympäristön terveellisuuden ja turvallisuuden sekä kouluyhteisön hyvinvoinnin edistämisen tarkastus on tehty terveydenhuoltolain edellyttämällä aikavälillä kolmen vuoden välein. (1.)	Kunnan peruskoulujen kouluympäristön terveellisyys ja turvallisuus ja kouluyhteisön hyvinvointi tarkastetaan kolmen vuoden välein. Tarkastustilaisuudessa käsitellään kerätyt taustatiedot monialaisesti, tehdään tilakierros ja kootaan havainnot. Näiden pohjalta laaditaan tarkastuksen loppuyhteenveto sekä sovitaan tarvittavista jatkotoimista, niiden vastuutahoista ja seurannasta. Tarkastus dokumentoidaan tarkastuksen yhteenveto- ja seurantalomakkeille. (2.), (3.), (4.)
Oppilaiden poissaolot	Oppilasmäärällä painotettu keskiarvo kunnan peruskouluista, joissa poissaolojen kokonaismäärä on tiedossa.	Poissaolojen seuranta mahdollistaa varhaisen puuttumisen ja tuen tarjoamisen riittävän varhain. Poissaolojen seurannalla on mahdollista ehkäistä lasten ja nuorten syrjäytymistä. Pelkkä poissaolojen kokonaismäärä ei kerro, mistä syystä oppilas on ollut poissa ja mihin asioihin tulisi puuttua, esimerkiksi opiskeluhuollon ja koko koulun hyvinvoinnin näkökulmasta. Tämä vuoksi poissaolot tulee tilastoida sairauksiin sekä luvallisiin ja luvattomiin poissaoloihin. Luokanopettajan/-valvojan kuukausittaiset yhteenvetolistat poissaoloista auttavat esimerkiksi opiskeluhoitoyhtymää suunnittelemaan tarvittavia toimenpiteitä. Poissaoloihin liittyviä ehkäiseviä toimenpiteitä voidaan toteuttaa sekä yhteisö-, luokka- että yksilötasolla (esimerkiksi yläkoulussa lukuvuoden aloittaminen kolme päivää kestäväällä luokanvalvojajohtoisella jaksolla, joka keskittyy ryhmäyttämiseen ja luokkahengen parantamiseen). (5.)

Indikaattori	Indikaattorin kuvaus	Toimenpidesuosituks
Liikuntavälitunnit	Oppilasmäärällä painotettu keskiarvo kunnan peruskouluista, joissa on käytössä pitkät liikuntavälitunnit.	Koulun välitunneilla järjestetään ohjattua liikuntaa (vetäjänä esim. paikallisen urheiluseuran edustaja tai koulun oppilas). Välitunteja rytmitetään pidemmän tauon saamiseksi. (6.)
Kouluruokailu-suositus	Oppilasmäärällä painotettu keskiarvo kunnan peruskouluista, joissa noudatetaan kouluruokailusuositusta (2008, 2017) koululounaan ja välipalojen järjestämisessä.	Kouluruokailussa lapsille ja nuorille opetetaan terveyttä, ruokailutapoja sekä suomalaista ruokakulttuuria. Kouluruokailu ajoitetaan ja porrastetaan siten, että kaiken ikäisille oppilaille tarjoutuu mahdollisuus oikea-aikaiseen ja rauhalliseen syömiseen. Makeisia, virvoitusjuomia tai sokeroituja mehuja ei ainakaan kouluaikana ole säännöllisesti tarjolla. Oppilaan yksilölliset ravitsemukseen tai sairauden hoitoon liittyvät tarpeet sovitaan yhteistyössä oppilaan, huoltajan, ruokailusta vastaavan henkilöstön ja kouluterveydenhuollon kanssa. (7.), (8), (9.)

Kouluruokasuositus: SYÖDÄÄN JA OPITAAN YHDESSÄ – kouluruokasuositus 2017 (Valtion ravitsemusneuvottelukunta, opetushallitus ja THL)

2. Tulosindikaattorit

Tulosindikaattorit kuvaavat hyvinvoinnin ja terveyden edistämisen tuloksellisuutta väestötasolla. Niiden avulla mitataan muutosta. Tulosindikaattoreista lasketaan kahden viimeisimmän vuoden erotus kuvaamaan tapahtunutta muutosta. Poikkeuksena tästä on Kouluterveyskysely, joka toteutetaan kahden vuoden välein. Jos jonkin indikaattorin arvo on jo tavoitetilanteessa, saa kunta sen osalta maksimipisteet. Ongelman yleisyyttä kuvaavissa indikaattoreissa tavoitetasona pidetään alle 5 % esiintyvyyttä kohdejoukossa.

Tulosindikaattorit		
Sotkanet-indikaattorin numero	Indikaattori	Lähde
286	Kokee terveydentilansa keskinkertaiseksi tai huonoksi, osuus 8. ja 9. luokan oppilaista	Kouluterveys-kysely
3906	Ylipaino, osuus 8. ja 9. luokan oppilaista	Kouluterveys-kysely
3219	Koulutuksen ulkopuolelle jääneet 17–24-vuotiaat, osuus vastaavanikäisestä väestöstä	Tutkinto-rekisteri (Tilastokeskus)
234	Toimeentulotukea pitkäaikaisesti saaneet 25–64-vuotiaat, osuus vastaavanikäisestä väestöstä	Toimeentulotukirekisteri
306	Työkyvyttömyyseläkettä saavat 25–64-vuotiaat, osuus vastaavanikäisestä väestöstä	Eläketurva-keskus

Tulosindikaattorit		
Sotkanet-indikaattorin numero	Indikaattori	Lähde
3959	Kaatumisiin ja putoamisiin liittyvät hoitojaksot 65 vuotta täyttäneillä henkilöillä verrattuna 10 000 vastaavan ikäiseen henkilöön.	Hoitoilmoitusjärjestelmä

3.Arjen turvallisuuden indikaattorit

Turvallisuusindikaattorit sähköiseen hyvinvointikertomukseen

Kunnan suppea osa	+ Kunnan laaja osa	+ maakuntakohtainen osa
Poliisin tietoon tulleet henkeen ja terveyteen kohdistuneet rikokset / 1000 asukasta (Sotkanet: id. 3113)		
Koulukiusattuna vähintään kerran viikossa, % 8. ja 9. luokan oppilaista (id. 1514)		
Kokenut vanhempien tai muiden huoltajien aikuisten fyysisistä väkivaltaa vuoden aikana, % 4. ja 5. luokan oppilaista (id. 4890)		
Liikennevahinkojen uhrin (vammautuneet) / 1000 asukasta (OTI)		
Kaatumisiin ja putoamisiin liittyvät hoitojaksot 65 vuotta täyttäneillä / 10 000 vastaavan ikäistä (id. 3959)		
Poliisin tietoon tulleet omaisuusrikokset / 1000 asukasta (id. 3114)		
Poliisin tietoon tulleet kaikki huumausainerikokset / 1000 asukasta (id. 3093)		
Koulutuksen ulkopuolelle jääneet 17 – 24 -vuotiaat, % vastaavan ikäisestä väestöstä (id. 3219)		
Syrjäytymisriskissä (ei työssä, ei opiskele, ei ole varusmiespalvelussa) olevat 18 - 24-vuotiaat, % vastaavan ikäisistä (id. 5387)		
Koti- ja vapaa-ajan tapaturmiin liittyvät hoitojaksot / 10 000 asukasta (id. 3952)		
	SHVICSsa	
	Vanhemman liiallinen alkoholin käyttö aiheuttanut haittaa, % 8. ja 9. luokan oppilaista, % lukion 1. ja 2. vuoden opiskelijoista, % ammatillisen oppilaitoksen 1. ja 2. vuoden opiskelijoista (4766-8)	
	Kokenut seksuaalista väkivaltaa vuoden aikana, % 8. ja 9. luokan oppilaista, % lukion 1. ja 2. vuoden opiskelijoista, % ammatillisen oppilaitoksen 1. ja 2. vuoden opiskelijoista (4941-3)	
	Alkoholijuomien kokonaiskulutus asukasta kohti 100 %:n alkoholina, litraa (3629)	
	Päihteiden vaikutuksen alaisena tehdyistä rikoksista syyllisiksi epäillyt / 1 000 asukasta (3896)	
	Poliisin tietoon tulleet rattijuopumustapaukset / 1 000 asukasta (3089)	
	Huostassa tai kiireellisesti sijoitettuna olleet 0 - 17-vuotiaat viimeisimmän sijoitustiedon mukaan, % vastaavanikäisestä väestöstä (1077)	
	THL, minimitietosisältö	
	Toimeentulotukea pitkäaikaisesti saaneet lapsiperheet, % lapsiperheistä (5097)	
	Kokenut vanhempien tai muiden huoltajien aikuisten fyysisistä väkivaltaa vuoden aikana, % 4. ja 5. luokan oppilaista, % 8. ja 9. luokan oppilaista, % lukion 1. ja 2. vuoden opiskelijoista, % AOL 1. ja 2. vuoden opiskelijoista	
	Koulukiusattuna vähintään kerran viikossa, % 4. ja 5. luokan oppilaista, % lukion 1. ja 2. vuoden opiskelijoista, % AOL 1. ja 2. vuoden opiskelijoista	
	Tapaturma koulussa tai koulumatkalla lukuvuoden aikana, % 8.-9lk / lukio / ammattioppilaitos (4790-2)	
	Nuorisotyöttömät, % 18 - 24-vuotiaasta työvoimasta (189)	
	Rikoksista syyllisiksi epäillyt 18 - 20-vuotiaat / 1 000 vastaavanikäistä (3895)	
	Päihtyneiden säilöönnotot / 1 000 asukasta (3094)	
	Lonkkamurtumat 65 vuotta täyttäneillä, % vastaavanikäisestä väestöstä (699)	
	THL, minimitietosisältö	
	Kouluympäristön terveellisyys ja turvallisuuden ja koulu yhteisön hyvinvoinnin edistämisen tarkastus on tehty peruskoulussa kolmen vuoden välein, % kouluista	
	Alle 25-vuotiaat tapaturmaisesti loukkaantuneet	
	Toimeentulotukea saaneet lapsiperheet, % lapsiperheistä (2881)	
	Alkoholia liikaa käyttävien osuus (AUDIT-C), % 20 vuotta täyttäneistä (4412)	
	Vaikeasti työllistyvät, rakennetyöttömyys, % 15-64-vuotiaista (3071)	
	Koettu turvallisuuden tunne (FINSOTE-kysely)	
	Päivittäisen elämänsä turvattomaksi kokeneiden osuus (% , 2020 FINSOTE), mukaan?	

Liite 4. Kuntalaisten osallistaminen hyvinvointisuunnitelman laadintaan

Ajankohta	Osallistamistapa	Kohderyhmä ja osallistujat
Toukokuu 2021	Hyvinvointikysely kuntalaisille netissä ja paperisena	kuntalaiset, vastauksia kyselyyn saatiin 136
6.10.2021	Hyvinvointityöpaja	Kunnan esimiehet, mukana 12 esimiestä, työpajan tuloksiin pyydetty palaute sähköpostitse kunnan viranhaltijoilta
30.11.2021	Hyvinvointityöpaja	Kunnanvaltuuston,- hallituksen, lautakuntien, vanhusneuvoston vammaisneuvoston, nuorisovaltuuston, srk:n ja järjestöjen edustajat, osallistujia 16. t Työpajan tuloksista pyydetty palaute sähköpostitse kunnan viranhaltijoilta.
18.1.2022	TEAviisari ja hyvinvointityön esittely lukion ja perusopetuksen työryhmissä	Sivistyspalvelut
1.2.2022	TEA-viisarin tulosten tarkempi esittely lukion hyvinvointityöryhmälle	Sivistyspalvelut
2.2.2022	Hvv-kertomuksen indikaattorien esittely ja keskustelu painopisteistä laajalle sivistyspalveluille	Sivistyspalvelut
8.2.2022	Hvv-kertomuksen indikaattorien esittely ja keskustelu painopisteistä laajalle sotejorylle	SoteJory
15.2.2022	Hvv-kertomuksen indikaattorien esittely ja keskustelu painopisteistä tekniselle toimelle	Tekninen toimi
21.2.2022	Hyvinvointityöpaja Järjestökeskuksella eri järjestöjen edustajille	Järjestöjen edustajat, mukana 14 osallistujaa
22.2.2022	Hvv-kertomuksen indikaattorien esittely ja keskustelu painopisteistä elinkeinotoimelle	Elinkeinotoimi
Maaliskuu – Huhtikuu 2022	Palautteen anto mahdollisuus sähköpostitse esitettyihin hyvinvointikertomuksen painopisteisiin ja tavoitteisiin	Kunnan eri hallintokunnat, järjestökeskus, vammaisneuvosto, vanhusneuvosto, nuorisovaltuusto, seurakunta

Liite 5. Kuntajohtoon, liikunnan, kulttuurin, lukiokoulutuksen, perusopetuksen ja perusterveydenhuollon vahvuudet ja kehittämiskohteet (TEAvisari/THL)

Kuntajohto: Sodankylä 2021

VAHVUUDET	VASTAUS
Tasa-arvo ja yhdenvertaisuus Käsitelty valtuustossa	Esitelty ja keskusteltu
Hyvinvointikertomuksen tavoitteet Kestävä kehitys	Kyllä
Johtamisvastuu hyvinvoinnin ja terveyden edistämisessä Järjestöyhteistyön koordinaattori	Kyllä
Tasa-arvo ja yhdenvertaisuus Käsitelty kunnanhallituksessa	Esitelty ja keskusteltu
Tavoitteet ja toimenpiteet määritetty Osallisuusohjelma	Kyllä, osana laajempaa kokonaisuutta
Avustukset Avustukset yhteisöille, €/asukas	127 €/asukas
Ikäryhmittäisiä tavoitteita ja toimenpiteitä terveyttä edistävien ravitsemustottumusten lisäämiseksi Lapset ja nuoret	Kyllä, laadittu tarkemmat toimenpiteet
Tasa-arvo ja yhdenvertaisuus Toiminnallinen tasa-arvosuunnitelma	Kyllä, osana laajempaa kokonaisuutta
Tavoitteet ja toimenpiteet määritetty Tavoitteet	Kyllä
Tasa-arvo ja yhdenvertaisuus Toiminnallinen yhdenvertaisuussuunnitelma	Kyllä, osana laajempaa kokonaisuutta
KEHITTÄMISKOhteet	VASTAUS
Kestävyystavoitteet Matalahiiliseen yhteiskuntaan siirtyminen ja hiilipäästöjen vähentäminen	Ei
Paikallinen turvallisuussuunnitelma Käsitelty johtoryhmässä	Ei laadittu
Tarkastuskertomus Arvioitu hyvinvointi- ja terveystavoitteiden toteutumista	Ei
Päätösten ennakkoarviointi käytössä Ennakkoarviointin käyttöönottamisesta tehty päätös	Ei
Palveluiden suunnittelu Mahdollisuus osallistua kunnan talouden suunnitteluun	Ei
Paikallinen turvallisuussuunnitelma Käsitelty hallituksessa tai valtuustossa	Ei laadittu
Paikallinen turvallisuussuunnitelma Käsitelty hyvinvointiryhmässä	Ei laadittu
Päätösten ennakkoarviointi käytössä Kirjallinen toimintaohje	Ei
Paikallinen turvallisuussuunnitelma Käsitelty lautakunnassa	Ei laadittu
Päätösten ennakkoarviointi käytössä Lautakuntapäätösten valmistelussa	Ei käytetä

Liikunta: Sodankylä 2020 TOP 10 vahvuudet ja kehittämiskohteet verrattuna koko maan tilanteeseen.

VAHVUUDET	VASTAUS
Liikuntapaikat Liikuntapaikat yhteensä /1000 asukasta	305 kpl
Liikuntapaikat Kunnan ulkoilureitit /1000 asukasta	15 kpl
Yhteenveto hyvinvointikertomuksessa Ikääntyneiden liikunta-aktiivisuus	Kyllä
Esittely johtoryhmälle Liikuntaseuratoimintaan osallistuvien lasten ja nuorten suhteellista osuutta	Kyllä
Sukupuolittainen seuranta Liikuntaseuratoimintaan osallistuvien lasten ja nuorten suhteellista osuutta	Kyllä
Yhteenveto hyvinvointikertomuksessa Seuratoimintaan osallistuvien lasten osuus	Kyllä
Liikunnan olosuhteisiin kohdistuvien vaikutusten arviointi Palveluverkoston suunnittelussa	Kyllä
Kevyen liikenteen väyliä metriä/asukas	4,0 m/asukas
Esittely johtoryhmälle Ikääntyneiden liikunta-aktiivisuutta	Kyllä
Liikunnan olosuhteisiin kohdistuvien vaikutusten arviointi Lautakuntapäätösten valmistelussa	Kyllä
KEHITTÄMISKOHTEET	VASTAUS
Vaikuttamistavat Asukkaat osallistuneet liikuntapaikkojen kehittämiseen	Ei
Säännöllinen seuranta Lasten ja nuorten liikunta-aktiivisuus	Ei seurata
Resurssit toiminta- ja taloussuunnitelmassa Soveltavan liikunnan edistämiseksi	Ei
Liikunnan edistäminen strategioissa Lasten liikkuminen varhaiskasvatuksessa	Ei tietoa
Tavoitteet toiminta- ja taloussuunnitelmassa Soveltavan liikunnan edistämiseksi	Ei
Liikunnan edistäminen strategioissa Kuntalaisten liikunta-aktiivisuuden seuranta ja arviointi	Ei tietoa
Kaavoitusprosessiin osallistuminen Liikunnasta vastaava viranhaltija ollut mukana yleiskaava- tai osayleiskaavasunnittelussa	Ei
Sukupuolittainen seuranta Lasten ja nuorten liikunta-aktiivisuutta	Ei
Säännöllinen seuranta Ikääntyneiden liikunta-aktiivisuus	Ei seurata
Yhteistoiminta Seurojen edustajien asiantuntijaelin	Ei

Kulttuuri: Sodankylä 2021 TOP 10 keskeisimmät vahvuudet ja kehittämiskohteet

VAHVUUDET	VASTAUS
Esittely johtoryhmälle Sosiaali- ja terveydenhuollon yksiköiden asiakkaille/asukkaille tarjotun kulttuuritoiminnan määrää	Kyllä
Yhteenveto hyvinvointikertomuksessa Sosiaali- ja terveydenhuollon yksiköissä järjestettyyn kulttuuritoimintaan osallistuneiden asiakkaiden määrää	Kyllä
Kirjastotilastot Kirjastoaineistokulut/asukasluku	13,6 €/asukas
Yhteenveto hyvinvointikertomuksessa Sosiaali- ja terveydenhuollon yksiköiden asiakkaille/asukkaille tarjotun kulttuuritoiminnan määrää	Kyllä
Säännöllinen seuranta Sosiaali- ja terveydenhuollon yksiköissä järjestettyyn kulttuuritoimintaan osallistuneiden asiakkaiden määrää	Vuosittain tai jatkuvasti
Esittely johtoryhmälle Kuntalaisten tyytyväisyyttä kaikkiin tai joihinkin kulttuuripalveluihin	Kyllä
Säännöllinen seuranta Sosiaali- ja terveydenhuollon yksiköiden asiakkaille/asukkaille tarjotun kulttuuritoiminnan määrää	Vuosittain tai jatkuvasti
Esittely johtoryhmälle Taiteen perusopetukseen osallistuvien lasten ja nuorten suhteellinen osuus alle 18-vuotiaista	Kyllä
Kulttuuritoimintaa ryhmille Työttömät	Kyllä
Taloudellinen tukeminen osallistumisen mahdollistamiseksi Kaikukortti, Kimmoke tms.	Kyllä
KEHITTÄMISKOHTEET	VASTAUS
Resurssit toiminta- ja taloussuunnitelmassa Lasten ja nuorten kulttuuritoiminta	Ei
Resurssit toiminta- ja taloussuunnitelmassa Hyvinvointia ja terveyttä edistävä sekä osallisuutta tukeva taide- ja kulttuuritoiminta	Ei
Resurssit toiminta- ja taloussuunnitelmassa Ikääntyneiden kulttuuritoiminta	Ei
Resurssit toiminta- ja taloussuunnitelmassa Vähemmistö- ja erityisryhmille suunnattu kulttuuritoiminta	Ei
Resurssit toiminta- ja taloussuunnitelmassa Työikäisten kulttuuritoiminta	Ei
Esittely luottamushenkilöille Taiteen perusopetukseen osallistuvien lasten ja nuorten suhteellinen osuus alle 18-vuotiaista	Ei
Taloudellinen tukeminen osallistumisen mahdollistamiseksi Taiteen perusopetusta maksutta tai alennuksella	Ei
Taloudellinen tukeminen osallistumisen mahdollistamiseksi Kulttuuriluotsi, kulttuurikaveri tms.	Ei
Yhteistoiminta Kulttuuritoimijoiden ja kunnan yhteiskokous	Ei
Kirjastotilastot E-aineistokulut/asukas	0,39 €/asukas

Lukiokoulutus: Sodankylä 2020 TOP 10 vahvuudet ja kehittämiskohteet

VAHVUUDET	VASTAUS
Tupakoinnin ja päihteidenkäytön seuranta Opiskelijan tupakointi oppilaitoksen alueella	Esiintyi, kirjattiin ja lukumäärätiedosta tehtiin yhteenveto
Opiskeluhuoltoryhmän kokoonpano Opiskelijoiden edustaja	Kyllä
Koulupäivän liikuntaa lisäävät toimenpiteet Opiskeluterveydenhuollon kanssa tehdään yhteistyötä opiskelijoiden liikkumisen edistämiseksi	Kyllä
Huoltajien vaikutusmahdollisuudet Opiskelijoiden hyvinvointia koskevien tulosten käsittely	Kyllä
Huoltajien vaikutusmahdollisuudet Kodin ja oppilaitoksen yhteistyön suunnittelu ja kehittäminen	Kyllä
Opiskelijoiden terveyden ja hyvinvoinnin tietojen raportointi Opiskeluhuollon monialaiselle ohjausryhmälle tms.	Kyllä
Kiusaamisen seuranta Kirjaamalla ja tilastoimalla havaitut tapaukset	Kyllä
Kuraattorin henkilöstömitoitus Kuraattorin työpanos/100 opiskelijaa	Toteutuu kaikissa kouluissa
Psykologimitoitus Psykologitoiminnan työpanos/100 opiskelijaa	Toteutuu kaikissa kouluissa
Tupakoinnin ja päihteidenkäytön seuranta Huumeiden käyttöepäily/tarjonta oppilaitoksessa	Esiintyi, kirjattiin ja lukumäärätiedosta tehtiin yhteenveto
KEHITTÄMISKOHTEET	VASTAUS
Häiriöiden ja ongelmatilanteiden seuranta Henkilöstön epäasiallinen käytös opiskelijaa kohtaan	Ei seurata
Opiskelijoiden terveyden ja hyvinvoinnin tietojen raportointi Oppilaitoksen henkilöstölle	Ei
Kouluruokailusuositus Opiskelijaruokailun järjestämisessä noudatetaan kouluruokailusuositusta	Ei
Opiskelijoiden terveyden ja hyvinvoinnin tietojen raportointi Opiskelijoille	Ei
Huoltajien vaikutusmahdollisuudet Oppilaitoksen toiminnan arviointi	Ei
Opiskelijoiden vaikutusmahdollisuudet Ruokailujärjestelyjen suunnittelu, toteuttaminen tai arviointi	Ei
Häiriöiden ja ongelmatilanteiden seuranta Opiskelijoiden välinen sukupuolinen häirintä	Ei seurata
Opiskelijoiden terveyden ja hyvinvoinnin tietojen raportointi Vanhemmille/huoltajille	Ei
Koulupäivän liikuntaa lisäävät toimenpiteet Opiskelijoita koulutetaan vertaisohjaajiksi liikkumisen tueksi	Ei
Opiskelijoiden vaikutusmahdollisuudet Kiusaamisen ja väkivallan ehkäisy ja sovittelu	Ei

Perusopetus: Sodankylä 2019, TOP 10 vahvuudet ja kehittämiskohteet

VAHVUUDET	VASTAUS
Opettajamitoitus Opettajia/100 oppilasta	Toteutuu kaikissa kouluissa
Huoltajien vaikutusmahdollisuudet Opintojen järjestämisen suunnittelu/ajoittaminen	Toteutuu hyvin
Kouluruokailun toteuttaminen Opetussuunnitelmassa kuvattu yhteistyö vanhempien kanssa	Toteutuu hyvin
Oppilaiden vaikutusmahdollisuudet Opintojen järjestämisen suunnittelu/ajoittaminen	Toteutuu hyvin
Viimeisin kouluympäristön terveellisuuden ja turvallisuuden sekä koulu yhteisön hyvinvoinnin edistäminen sekä seuranta tiedossa Kiusaamisen, väkivallan ja häirinnän ehkäisy ja niihin puuttuminen	Vuosittain tai jatkuvasti
Häiriöiden ja ongelmatilanteiden seuranta Oppilaiden välinen sukupuolinen häirintä	Esiintyi, kirjattiin ja lukumäärätiedosta tehtiin yhteenveto
Oppilaiden vaikutusmahdollisuudet Järjestyssääntöjen laatiminen	Kyllä
Viimeisin kouluympäristön terveellisuuden ja turvallisuuden sekä koulu yhteisön hyvinvoinnin edistäminen sekä seuranta tiedossa Koulun ilmapiiri ja työrauha ja niiden edistäminen	Vuosittain tai jatkuvasti
Häiriöiden ja ongelmatilanteiden seuranta Oppilaaseen kohdistuva rasistinen syrjintä	Esiintyi, kirjattiin ja lukumäärätiedosta tehtiin yhteenveto
Laajan terveystarkastuksen sisältö Opettajan arvio oppilaan selviytymisestä ja hyvinvoinnista koulussa	Vuosittain tai jatkuvasti
KEHITTÄMISKOHTEET	VASTAUS
Tupakoinnin ja päihteidenkäytön ehkäisy Päihteidenkäytön ehkäisy	Paljon kehitettävää
Oppilashuoltoryhmän kokoonpano Psykologi	Paljon kehitettävää
Kodin ja koulun yhteistyö Vanhempien ja opettajien tapaamiset	Paljon kehitettävää
Vanhempainyhdistys- ja tukioppilastoiminta Vanhempainyhdistys tai vastaava	Paljon kehitettävää
Oppilaiden terveyden ja hyvinvoinnin tietojen raportointi Oppilaitoksen henkilöstölle	Paljon kehitettävää
Viimeisin kouluympäristön terveellisuuden ja turvallisuuden sekä koulu yhteisön hyvinvoinnin edistäminen sekä seuranta tiedossa Kosteus ja homevauriot ym.	Paljon kehitettävää
Oppilaiden vaikutusmahdollisuudet Oppilaiden hyvinvointia koskevien yhteenvetotietojen käsittely	Ei
Koulun psykologimitoitus Koulupsykologin työpanos/100 oppilasta	Ei toteudu
Henkilöstökokouksessa käsitelty Koulu ympäristön terveellisuuden ja turvallisuuden sekä yhteisön hyvinvoinnin tarkastuksen tulokset	Paljon kehitettävää
Oppilashuolto työ Oppilaan itsenäisen päätösvaltaisuuden arviointi oppilashuoltoasiassa	Paljon kehitettävää

Perusterveydenhuolto: Sodankylä 2020, TOP 10 vahvuudet ja kehittämiskohteet

VAHVUUDET	VASTAUS
Raportointi ikäryhmittäin luottamushenkilöille Masennuksen yleisyys	Kyllä
Raportointi ikäryhmittäin luottamushenkilöille Päihdehaittojen kehitys	Kyllä
Raportointi toimintakertomuksessa Masennuksen yleisyys	Kyllä
Terveyskeskuksen osallistuminen kunnan/kuntien toimintaan Päätösten terveys- ja hyvinvointivaikutusten ennakoarviointi	Kyllä
Johdon hyväksymä toimeenpanosuunnitelma Itsemurhien ehkäisy	Kyllä
Raportointi toimintakertomuksessa Ylipaino	Kyllä
Terveyskeskuksen erityistyöntekijät Uniongelmiin erikoistunut hoitaja, lääkäri tai muu terveydenhuollon ammattihenkilö	Kyllä
Ohjelmien käsittely luottamushenkilöhallinnossa Väkivallaton lapsuus: toimenpidesuunnitelma lapsiin kohdistuvan väkivallan ehkäisystä (2019)	Jaettu tiedoksi
Ohjelmien käsittely johtoryhmässä Lasten ja nuorten turvallisuuden edistämisen ohjelma (2018)	Jaettu tiedoksi
Ohjelmien käsittely luottamushenkilöhallinnossa Lasten ja nuorten turvallisuuden edistämisen ohjelma (2018)	Jaettu tiedoksi
KEHITTÄMISKOHTEET	VASTAUS
Neuvonta ja ohjaus erityisryhmille Imettäville äideille	Ei
Terveyskeskuksen erityistyöntekijät Ravitsemussuunnittelija, ravitsemusterapeutti	Ei
Raskausajan seulontojen tarjonta Varhaisraskauden ultraääni, kromosomipoikkeavuuden yhdistelmäseulonta ja rakenneultraääni raskausviikolla 18-21	Ei
Sairaanhoitopiirin kanssa sovittu yhteistyöstä Suun infektiotokusten saneeraus, joka tulee tehdä yleissairauden hoitoon (esim. syöpähoitot, tekonivelleikkaukset, osteoporoosi) liittyen	Ei
Neuvonta ja ohjaus erityisryhmille Lähisuhde- ja perheväkivallan uhreille	Ei
Ennaltaehkäisevä tai omahoitoa tukeva yksilöneuvonta ja ryhmät Painonhallinta	Ei
Ennaltaehkäisevä tai omahoitoa tukeva yksilöneuvonta ja ryhmät Ravitsemusneuvonta	Ei
Suunnitelmallinen viestintä Päihteiden käytön haitoista	Ei
Suunnitelmallinen viestintä Terveellisestä ruokavaliosta	Ei
Ennaltaehkäisevä tai omahoitoa tukeva yksilöneuvonta ja ryhmät Tupakasta vieroitus	Ei

Liite 6. Sodankylän kouluterveyskyselyn tuloksia syksy 2021 (THL)

4. ja 5. luokkalaiset	2019	2021	8. ja 9. luokkalaiset	2019	2021
Oli erittäin tyytyväisiä elämäänsä	50.8 %	39.4 %	Oli erittäin tyytyväisiä elämäänsä	30.6 %	21 %
Koki itsensä yksinäiseksi	2.3 %	4.2 %	Koki itsensä yksinäiseksi	10.7 %	12 %
Oli vähintään yksi kaveri	99.2 %	100 %	Ei ollut yhtään läheistä ja ystävää	9.1%	5.6 %
Oli ollut mielentilaan liittyviä ongelmia viimeisen kahden viikon aikana	19.5 %	20.1 %	Oli ollut huolissaan mielialastaan viimeisen 12 kk aikana	36.4 %	29.5 %
Ei syö aamupalaa joka arkipäivä	27.6 %	27.8 %	Ei syö aamupalaa joka arkipäivä	45.9 %	36.1 %
On tupakoinut vähintään kerran	5.5 %	7.3 %	Tupakoi päivittäin	5.6 %	3.8 %
Yrittänyt usein viettää vähemmän aikaa netissä, mutta ei ole onnistunut	36.5 %	37.3%	Yrittänyt usein viettää vähemmän aikaa netissä, mutta ei ole onnistunut	26.6 %	27.2 %
On hyvä keskusteluyhteys vanhempien kanssa	57.1 %	56.7%	On hyvä keskusteluyhteys vanhempien kanssa	46.6 %	34.3 %
On kiusattu vähintään kerran viikossa	4.7 %	12.8 %	On kiusattu vähintään kerran viikossa	5.5 %	1.9 %
On osallistunut muiden oppilaiden kiusaamiseen	0.8 %	2.8 %	Kokenut seksuaalista häirintää puhelimesta tai internetissä vuoden aikana	16.2 %	27.8 %
			Kokenut syrjintää koulussa tai vapaa-ajalla viimeisen 12 kk aikana	-	31.1 %
			Ylipaino, osuus 8. ja 9. lk oppilaista	26.1 %	24.2 %
On kokenut vanhempien tai muiden huolta pitävien aikuisten fyysistä väkivaltaa vuoden aikana	12.1 %	18.8 %	On kokenut vanhempien tai muiden huolta pitävien aikuisten fyysistä väkivaltaa vuoden aikana	12.8 %	10.4 %
Lukion 1. ja 2 lk	2019	2020	Ammatillinen oppilaitos	2019	2020
Oli erittäin tyytyväisiä elämäänsä	12.8 %	20 %	Oli erittäin tyytyväisiä elämäänsä	36.8 %	37.2 %
Koki itsensä usein yksinäiseksi	11.7 %	17.8%	Koki itsensä usein yksinäiseksi	4.3 %	
On ollut huolissaan mielialastaan viimeisen 12 kk aikana	47.9 %	42.9 %	On ollut huolissaan mielialastaan viimeisen 12 kk aikana	13.8 %	11.9 %
Nukkuu arkisin alle 8 tuntia	44.9 %	42.9 %	Nukkuu arkisin alle 8 tuntia	34.8 %	44.4 %
Kokenut seksuaalista häirintää puhelimesta tai internetissä vuoden aikana	16.3 %	22.9 %	Kokenut fyysistä uhkaa vuoden aikana	11.4 %	15.9 %
Kokenut syrjintää koulussa tai vapaa-ajalla viimeisen 12 kk aikana		14.3 %	Kokenut syrjintää koulussa tai vapaa-ajalla viimeisen 12 kk aikana		11.4 %